

TÜRK-İS

ŞUBAT
1968
SAYI
60

"BİR AVUÇ TOPRAĞIM YOK"

TÜRK-İŞ

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

Ş U B A T
1 9 6 8

YIL 5
SAYI 60

Fiatı : 250 Krş.
1 YILLIK 25.00 TL.

TÜRK - İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ülkü ARMAN

FOTOĞRAFLAR
Şehir Fotoğraf Ajansı
Adnan HASKOKAR

Kapak Fotoğrafı
Atilla TORUNOĞLU

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ

TÜRK-İŞ GENEL MERKEZİ

TUNA CADDESİ

YENİŞEHİR — ANKARA

Telefon :

17 91 35

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK
YASASINA UYMAIYI KABUL
ETMİŞTİR.

Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi tarafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu sayısı, Ankara'da Şark matbaasında dizilmiş, ter-
tiplenmiş ve basılmış; klişeler, Esor Klişede
yapılmıştır.

SUNUS

Saygıdeğer
Türk - İş okuru,

Bu sayımızda size bir mektup sunuyoruz. Kay-
serinin bir köyünde oturmakta olan ve «bir
avuç toprağı olmayan», işsizlikten şikâyet eden, son
umudu yurt dışına gitmekte bulan, fakat yıllardır
kendisine birtürlü sıra gelmeyen Bay Mahir Genç-
türk'ün mektubu, sadece kendisinin değil, aynı du-
rumdaki milyonlarca kişinin durumunu yansıtmak-
tadır.

Mahir Gençtürk'ün mektubu ile ilgili yazımızın,
onun derdini, acısını, ızdırabını bütün çıplaklığıyla
aksettiremediğini biliyoruz.. Ama gene biliyoruz
ki, hiçbir kalemin gücü, «6 baş nüfusum. Ne yiyece-
ğim var, ne yakacağım var. Ne de param var. İşte
kış geldi.. İnân bir avuç toprağım yok» diye feryad
eden bir aile reisinin acısını tam olarak anlatmaya
yetmeyecektir..

Mahir Gençtürk'ün derdi öylesine bir derttir ki,
bütün Türkiye, bu derdin halli için seferber olmuş-
tur.. Bütün uzmanlar, bütün düşünürler bu derdin
halline çare aramaktadırlar. Bütün işçiler, bu der-
din halli yolunda en büyük yükün kendilerine düş-
tüğünü bilmekte, omuzlarındaki bu ağırlığı seve se-
ve taşımaktadırlar. Çünkü, Bay Mahir Gençtürk'-
ün derdini haledecek tek çare, Türkiye'nin kalkın-
masıdır..

Ama kalkınmayı, gerçek anlamda bir kalkın-
mayı gerçekleştirebilecek çareler de çoktur. Bu
sayımızda bu çarelerden bazılarını hatırlatıyor ve
Türk—İş'in yıllardanberi ileri sürdüğü bir noktaya
dikkati çekiyoruz... Bu yurt dışına göndermek vaadi
ile durmadan işçi kaydının yarattığı bir umut ve
bekleğin verdiği moral çöküntüdür. Türk—İş üç
yıl önce, yurt dışına gönderilmek üzere kaydolan-
ların sayısının dışarıya gönderilebileceklerin mik-
tarını çok aştığını bu yüzden kaydın durdurulması
gerektiğini söylemişti:

Bay Mahir Gençtürk'ün hikayesini ilginç bula-
cagınız kanaatindeyiz. .

Geçtiğimiz ayın önemli olaylarından biri de
«Kıdem Tazminatı» konusu oldu. İşsizlik Si-
gortası ile kıdem tazminatı hakkının ortadan kal-
dırılmak istenmesi, bütün işçiler ve işçi kuruluşları-
nın sert tepkisiyle karşılaştı.. Bu konudaki haberi-
miz de iç sayfalarımızdadır.

Saygılarımızla

“Ankara’da Türk-İş vardır,,

Geçtiğimiz ay içinde toplanan Türk-İş Yönetim Kurulu, Türk sendikacılık hareketinin Yedinci Kongresinin tarihini belirlemiştir: Türk-İş’in Yedinci Kongresi 15 Nisan’da Ankara’da çalışmalarına başlayacaktır.

1960’larda 80 bin üyelik bir kuruluş olarak Türk işçisinin hak ve çıkarlarını savunma imkânına kavuşan Türk-İş Yedinci Kongreye sekiz yılda üye sayısını on misli arttırmış, ekonomik ve sosyal hayatımıza yön vermeye başlamış bir dev kuruluş hüviyetiyle girmektedir. Temel yurt ve toplum sorunları hakkındaki işçi görüşünün berraklaştığı bu devre, Türk işçi hareketini uluslararası sendikacılık aleminin en kudretli üyelerinden biri haline getiren devredir. Bu devrede politikacılara ışık tutulmuş, sosyal adalete dayanan ileri Türkiye’nin nasıl yaratılabileceği anlatılmıştır. Sendikacılık hareketinin demokratik rejimin başta gelen koruyucusu olduğu öğretilmiştir. İhsanla, lütufla değil, gerçekçi tedbirlerle, reformlarla kitlelerin izdirabının dindirilebileceği, sömürü düzenine son vermekle sosyal adalete yaklaşabileceği savunulmuştur. **«Toprak-insan ilişkisi, insanlık haysiyetiyle bağdaşır hale getirilsin, milli gelirin dağılımındaki adaletsizlikler önlesin, milli kaynaklarımız en verimli şekilde ulus yararına işletilsin, dış ticaret rejimi islah edilsin, sağlık, konut, eğitim sorunu gerekçi tedbirlerle çözümlenmeye çalışılsın»** demiş, görüşlere ilişkin tedbirler bir bir sıralanmıştır. Ve sekiz yıl gibi pek kısa bir

süre içinde sendikal politikanın ayrıntılarıyla topluma maledildiği bir düzeye ulaşılmıştır. Bu durumla ne kadar iftihar edilse azdır.

Yedinci Kongreye böylesine kudretli bir hüviyetle giden Türk sendikacılık hareketi herşeyden önce, temel sorunları topluma ve toplumu yönetmekle görevlendirilenlere malatmenin devamlı bir iş olduğunu hatırdan uzak tutmamalıdır. Sendikacılık hareketinin görüşlerinin berraklaştığı devreler, sosyal adaleti geciktirmede çıkarı olan çevrelerin hızla toparlanmaya başladığı devrelerdir. İşçi karşısında güçbirliği kurma çabaları, hükümetleri buna alet etme oyunları, hep son ümidin kaybolduğu, diğer bir deyişle işçi görüşünün kesinliğe kavuştuğu, berraklaştığı zamanlara tesadüf eder. Yedinci Kongre, önümüzdeki yıllarda yapılacak mücadelenin çok daha çetin olacağını bilmelidir.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy sekiz yıllık başarının muhasebesini Altıncı Genel Kurul’da şu sözlerle yapmıştır:

«... İşçiye götüreceğiniz bir şey vardır. Şunu söyleyeceksiniz : Ankara’da Hükümet vardır. Başbakan vardır. Bakanlar vardır. Ankara’da Türk-İş vardır...»

Yedinci Genel Kurul başlarken «Ankara’da Türk-İş vardır.» sözünün haklılığını, doğruluğunu kabul eden herkes, başarılı bir kongre beklemektedirler.

YÖNETİM KURULU KARARI

**Türk-İş
Kongresi
15
Nisanda
toplanacak**

«Türk-İş Yönetim Kurulu Ankara'da yaptığı son olağan toplantısında, çeşitli yurt ve işçi sorunlarını ele almış ve aşağıdaki hususların kamuoyuna duyurulmasını kararlaştırmıştır :

1 Türk-İş 7 nci Genel Kurulu 15 Nisan 1968 günü Ankara'da toplanacaktır. Kongre hazırlıkları için İcra Kuruluna gerekli talimat verilmiştir. Genel Kurulda görüşülecek konularla ilgili ön çalışmalar yapılmak üzere, şimdiden komisyonlar teşkil edilecektir. Genel Kurulda ele alınacak konular, bu komisyonlarda önceden bütün ayrıntılarıyla incelenecek ve kongreye son şeklini almış tasarılar halinde sunulacaktır.

2 Yönetim Kurulu, Türk Sendikacılık Hareketinin geleceği bakımından büyük bir önem taşıyan ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun son kararı ile de tehlikeli bir ortama doğru götürülmek istenen işçi-memur ayırımı konusunu ele almıştır.

Anayasada, çalışanlara tanınan sendikalaşma ve toplu iş sözleşmesi yapma hakkını ortadan kaldıracak ve dört yıldır yürürlükte bulunan ve her şeye rağmen muntazam işleyen toplu iş sözleşmesi düzenini sarsacak bu kararın, Anayasaya ve kanunlarımızı uygun hale getirilmesi için İcra Kuruluna gerekli talimat verilmiştir. Ayrıca hükümetten de işçi niteliğinde olanların kadrolara alınması yolunda ilgilileri uyarması istenmiş, konunun önemi karşısında Başbakanla durumu görüşmek üzere İcra Kuruluna yetki verilmiştir.

3 Yönetim Kurulu, İşsizlik Sigortası Kanun Tasarısında yer alan ve günün konusu olan kıdem tazminatı konusunu da bütün yönleriyle görüşmüştür.

İşsizlik Sigortası Türk İşçi Hareketinin yıllardır peşinde koştuğu ve gerçekleşmesi için büyük çabalar sarfettiği bir sosyal güvenlik müessesesidir. Ancak bu sosyal güvenlik müessesesi getirilirken, en az bunun kadar önemli bir diğer sosyal güvenlik sisteminin yıkılmak istenmesi ancak işçi haklarına karşı girişilmiş bir tecavüz olarak nitelenebilir.

İşsizlik Sigortasından apayrı bir müessese olan kıdem tazminatı, çalışma mevzuatımız içinde işçinin iş güvenliğini sağlayan yegâne sistemdir.

Yönetim Kurulu, bu görüşlerin ışığı altında, Türk İşçi Hareketinin kıdem tazminatı müessesesi-nin kaldırılmasına asla müsaade etmeyeceği gerçeğini kamuoyu huzurunda bütün ilgililere bir kere daha duyurmaya karar vermiştir. Konu, Çalışma Bakanının bu husustaki demecinde yer alan, «çalışma hayatımızla ilgili kanunlarda, verilmiş hakların hiçbir şekilde geri alınamayacağı» vaadi bir teminat sayılarak, çok yakından izlenecektir.

4 Son günlerde ortaya çıkan ve Parlamento'ya da intikal eden boraks konusundaki tartışma, Türk-İş'in dört yıl önce belirttiği ve süratle hallini istediği ulusal çıkarlarımızla ilgili bir meselenin nihayet ele alınabildiğini göstermesi bakımından sevindiricidir. Ancak Türk-İş Yönetim Kurulu, bu vesile ile bir başka gerçeğe dikkati çekmekte de fayda görmektedir. Türk-İş, yalnızca boraks konusunda değil, madenler, petrol, toprak, reformu, dış ticaret konularında da yurt çıkarlarının korunulmasını isteyen ve bu yolda tedbirler teklif eden ilk kuruluş olmak şerefini taşımaktadır.

Asıl amaçları yurdumuzun ana meselelerini hal-letmek olması gereken ve bunun için iktidara gelen yada iktidara gelmek isteyen siyasi partilerden çok önce, memleket meselelerine el atmış olması, Türk İşçi Hareketinin memleketseverliğini bir kere daha ortaya koymaktadır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, boraks meselesine paralel olarak, Türk-İş tarafından daha önce ortaya atılmış konuların da biran önce ele alınması temennisindedir.

5 Türk-İş Yönetim Kurulu, Meclis Komisyonlarında görüşülen «Sermaye Piyasasının Tanzim ve Teşviki Hakkında Kanun» tasarısını da ele alarak incelemiştir.

Yönetim Kurulu, tasarısının, Sosyal Sigortalar Kurumu fonlarının özel sektöre kredi olarak verilmesi ve bu fonların tanzim ve denetimini yapacak komisyonun kuruluş şekli ile ilgili 52 nci maddesinin aksaklıkları üzerinde önemle durmuştur. Bu maddeye göre, Sosyal Sigortalar fonlarına hiçbir katkısı olmayan, aksine, Kurumun fonlarını kullanmak isteyenlerin en yüksek teşkilatı bulunan Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsalar Birliği, Sermaye Piyasasını Denetleme Komisyonuna alınmakta; buna karşılığında, sermaye piyasası teşkilatı verecekleri fonlarla sağlayacak olan, işçilerin, bu piyasasının tanzim ve işleyişi ile her bakımdan ilgili bulunan en üst kuruluşu Türk-İş'e bu komisyonda yer verilmemektedir.

Türk-İş, sermaye piyasasının sadece para dağıtan bir müessese olarak sayılmasına imkân olmadığı görüşündedir. Sosyal adaletin sağlanması, istihdam hacminin genişletilmesi, kısaca, Türkiye'nin kalkınması ile sermaye piyasasının çok yakından ilişkisi vardır. Bu bakımdan, sermaye piyasasını denetleyecek komisyonda, işçi temsilcilerinin de bulunması

bir lüzum değil, bir zorunluktur.

Yönetim Kurulu bu tasarıda yer alan ve Kanunun uygulanmasını imkânsız kılacak bu ve buna benzer diğer aksaklıkların giderilmesi için gerekli çalışmaları yapmak üzere, İcra Kurulunu görevlendirmiştir.

6 Türk-İş Yönetim Kurulu, Toplu Sözleşme ve Grev Kanunu ile Sendikalar Kanunu'nun aksayan noktalarının değiştirilmesi amacıyla, İcra Kurulu tarafından yapılan çalışmaları gözden geçirmiş ve bu değişikliklerin bir an önce gerçekleşmesi için ivedilikle ilgili mercilere intikalinin sağlanmasını istemiştir.

Yönetim Kurulu, Kalkınma Plânları ve Hükümet programlarında yer alan, güçlü sendikacılık ilkesinin ahenkli bir şekilde yürütülmesinin toplu sözleşme ve grev düzeninin arızasız işlemesinin tek şartı olarak, Toplu Sözleşme ve Grev Kanununda gerekli değişikliklerin yapılmasını görmektedir. Bu nedenle, çalışma hayatımızı ilgilendiren kanunlar arasında Toplu Sözleşme ve Grev Kanunu değişikliğinin öncelikle ele alınarak Parlamento'nun bu çalışma döneminde gerçekleştirilmesini temenni etmektedir.

Yönetim Kurulu bu arada, Türk Sendikacılık Hareketinin gelişmesini sağlamak, mevcut aksaklıkları gidermek amacıyla Sendikalar Kanununda da değişiklikler yapılması gereği üzerinde görüş birliğine varılmış ve bu konuda İcra Kurulunun yapmış olduğu çalışmaları onaylamıştır.

7 Yönetim Kurulu, Türk-İş tarafından hazırlanan ve dört işçi Milletvekiline Meclise sunulan, İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanun tasarısı (İYAK) nın, işçilerinin sosyal ve ekonomik güvenliğinin sağlanması yönünden büyük ölçüde etkili olacağı görüş birliği halindedir.

Sosyal Sigortalar Kurumuna prim ödeyen ve işçi niteliğini taşıyan şahısların katılmaları ile meydana gelecek İşçi Yardımlaşma Kurumu, karşılıklı dayanışma yolu ile üyelerine sosyal yardım ve hizmetleri yapmak amacını gütmektedir. Kurum, idari ve mali yönden tamamen özerk kuruluş olarak yurt çapında üyelerine yardımcı olmak hedefini öngörmektedir.

Türk-İş Yönetim Kurulu işçilerin sosyal ve ekonomik yönden gelişmesini sağlayacak bu tasarının bir an önce kanunlaşması için İcra Kuruluna gerekli çalışmaları yapması talimatını vermiştir.

8 Bugüne kadar, bütün hükümetler tarafından, bir an önce çıkarılacağı vad edilen ve son bütün görüşmelerinde, hazırlıklarının tamamlandığı bildirilen Tarım-İş Kanunu'nun süratle gerçekleşmesi, sayıları milyonları bulan ve en feci şartlarda çalışan tarım işçilerinin durumunu insan haysiyetine yaraşır bir seviyeye getirme yolunda ilk fakat önemli bir adım olacaktır. Türk-İş Yönetim Kurulu, Parlamento temsil edilen bütün siyasi kuruluşları, bu, milyonlarca tarım işçisinin hayatı meselesinin bir an önce halli için çalışmaya çağırır.

YÖNETİM
KURULU
KARARI

9 Hızlı kalkınmamızın hareket noktası ve temel şartlarından birinin eğitim olduğu, bütün yetkililer tarafından, bugüne kadar defalarca ve ısrarla belirtilmiştir. Bu görüşün ışığı altında hazırlanan ve sanayi içinde eğitim yapılmasını, böylelikle de üretimin artırılmasını öngören Kanun, üç yıl gibi uzun bir süre Meclis Komisyonlarında sürüncemede bırakıldıktan sonra, Hükümet tarafından geri alınmıştır. Bu davranışı eğitime önem verileceği yolundaki beyanlarla bağdaştırmağa imkân yoktur.

Türk-İş Yönetim Kurulu, Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında yer almış bulunan bu konu ile ilgili bölümün. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planından çıkarılmasının, öteden beri bu eğitime karşı olduklarını belirten işverenlerin baskısıyla yapıldığı intibahının yaygın olduğunu belirtir ve yetkililerin dikkatini çeker.

Yönetim Kurulu, Kalkınmanın başta gelen şartlarından biri olan eğitime verdiği önemi bir kere daha açıklayarak, kanunun uygulamada en olumlu sonucu verecek değişikliklerle bir an önce çıkarılması için gerekli gayretin sarfedilmesi kararını almıştır.

10 İşçilerin sosyal güvenliğini sağlayan Sosyal Sigortalar Kurumu, kanununda yer alan bir hüküm dolayısıyla eczane açmak imkânından yoksun bırakılmakta ve bunun sonucu olarak, işçilerin sağlıkları için ödedikleri fonlar, 400 eczacı yararına, fakat Sosyal Sigortalar Kurumu, dolayısıyla işçi alevhine harcanmaktadır.

Bu durumu göz önüne alan Yönetim Kurulu, Sosyal Sigortalar Kanunun 123 ncü maddesiyle ilgili bir değişiklik teklifini görüşerek kabul etmiş ve İcra Kuruluna, bu teklifi Parlâmentoya intikal ettirerek, kanunlaşması için her çeşit çabanın sarfedilme görevini vermiştir. Yönetim Kurulu bunun için bütün teşkilâtların uyarılmasını ve konunun sendikalar aracılığıyla işçilere duyurulmasını kararlaştırmıştır.

11 Sosyal Sigortalar Kurumu hastahanelerinin Sağlık Bakanlığına devri konusunda İkinci Beş Yıllık Plânda yer alan hüküm, İşçi Hareketinin sert direnmesi karşısında plândan çıkarılmıştır. Ancak, Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi hakkındaki Kanunun 30 uncu maddesinde aynı paralelde bir hüküm bulunmaktadır. Hiçbir zaman uygulanamayacak olan bu maddenin de gerekli şekilde değiştirilmesi için ilgililerin uyarılması, Yönetim Kurulunca faydalı görülmüştür.

12 Türk-İş Yönetim Kurulu, 931 sayılı İş Kanununda öngörülen asgari ücret komisyonunun bugüne kadar faaliyete geçirilmemiş olması üzerinde de önemle durmuştur. Asgari ücret sorununu çıkarma sürükleyecek bu tutumun tehlikelerine işaret eden Türk-İş Yönetim Kurulu, komisyonun faaliyete geçmesini sağlayacak tüzüğün en kısa süre içinde yürürlüğe girmesini istemiştir.

Kıdem
tazminatı
korunacak

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan İşsizlik Sigortası Kanunu tasarısı, kıdem tazminatlarının kaldırılmasını öngören hükmüyle, bazı çevrelerin dışında, herkesin tepkisini üzerine çekmiştir.

İşçinin en tabii hakkı o'an işsizlik sigortası, hazırlanan tasarıya göre, gayesinin dışına çıkmakta, işsizliğe karşı, işçiye sosyal güvenlik sağlama yerine, onun kıdem tazminatını kaldırarak, bütünü güvenlikten yoksun bırakma amacına yöneltilmektedir.

Aslında tasarıda yer alan madde, o kadar masum bir maskenin altına gizlenilmek istenmiştir ki, tasarıyı hazırlayanlar, bu maskenin koryucu siperi altına sığınarak, kendilerinin masumiyetlerine sadece işçiye düşündüklerine harkesi inandırmaya çalışmışlardır.

Tasarıda «kıdem tazminatlarının Sosyal Sigortalar Kurumuna devredileceği» şeklinde ver alan maddenin uygulamada ne'ere yol açacağını bilen'erin uyarmaları, iyi niyet maskelerini indirmeye yetmiştir.

Kıdem tazminatı, işçinin işyerinde geçirdiği yılların yarattığı yıpranmanın karşılığıdır. Bundan daha önemlisi, işçinin kıdem tazminatı, iş güvenliğini başlıca şartı sayılmaktadır. Hiçbir kıdem tazminatı hakkına sahip olmayan işçinin işgüvenliği, işverenin iki dudağı arasında kalacak. herçeşit yükümlülüklerini başka kuruluşlara devret-

Türk-İş
Kongresi
15
Nisanda
toplancak

miş olan işveren de işçisini bildiğince ve hiçbir yükümlülüğü olmadan işten çıkarabilecektir.

Bunlar, İşsizlik Sigortası tasarısının açıklanmasından sonra, başta Türk-İş olmak üzere, işçi kuruluşlarının önemle üzerinde durduğu hususlar olmuş, yetkililer uyarılmıştır.

Başta Türk-İş olmak üzere, ona bağlı işçi kuruluşlarını takiben, ilim adamları da görüşlerini açıklamışlar ve bu hakkın işçi elinden alınmasının kanunsuzluğunu belirtmişlerdir.

TÜRK İŞ BAŞKANININ DEMECİ

İlk tepki Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'dan gelmiş ve «İşçinin iş emniyetinin ortadan kaldırılması-nın düşünülmemesi» gerektiğini söylemiş bu konuda Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ile yapılan toplantıda, teknisyenler tarafından hazırlanan tasarı karşısında reaksiyon gösterdiklerini belirtmiştir.

Türk-İş Başkanı Demirsoy, kıdem tazminatı konusunda sert bir demec vererek, Çalışma Bakanlığının tutumunu yermiş ve şöyle demiştir:

«Kıdem tazminatı konusunda pazarlık kabul etmiyoruz. Kıdem tazminatı oturmuş bir müessesedir. İşçinin belli başlı emniyetidir ve iş emniyeti supaplarından biridir. İşsizlik sigortası ile birlikte, kıdem tazminatlarının ortadan kaldırılması düşünülemez»

Türk-İş Başkanı Demirsoy, Çalışma Bakanının bu konuda gerekli değişikliği yapacağını ümit ettiğini ve tasarının işçiler arasında tepki ile karşılandığını da belirterek şunları söylemiştir:

«Biz, Türk-İş olarak, Çalışma Bakanının kıdem tazminatlarının kaldırılması yolundaki hükmün tasarıdan çıkarıldığını belirterek bizi toplantıya çağırmasını bekliyoruz. Kıdem tazminatının kaldırılacağı yolundaki hüküm üzerine Türk-İş alarm haline geçmiştir. Kıdem tazminatları-

nın kaldırılması halinde Türkiye'de büyük hadiseler olabilir»

Bu konuda işçi kuruluşlarının yayınladıkları bildirilerden sonra ilim adamları da görüşlerini açıklamışlardır.

İLİM ADAMLARININ GÖRÜŞÜ :

Büyük bir tepki ile karşılanan kıdem tazminatı konusunda kanaatlerini açıklayan ilim adamları işsizlik sigortası ile kıdem tazminatı arasında bir bağlantı kuramadıklarını belirterek şöyle demişlerdir :

«Hükümlü kılmaz,,

PROF. KEMAL OĞUZMAN (HUKUK FAKÜLTESİ İŞ HUKUKU ÖĞRETİM ÜYESİ):

«Mevzuatımızda Kıdem tazminatı eski ve yeni İş Kanunlarında, Deniz-İş Kanununda ve basın mesleğinde çalışanlara ait kanunda düzenlenmiş bir müessesedir. Bu kanunlarda yer alan kıdem tazminatına ait düzenin tamamen aynı esasa dayandığını söylemek mümkün değilse de, bu kanunlardaki kıdem tazminatı hükümlerinin işsizlik sigortasını karşılamakla bir ilgisi bulunmadığı kat'iyetle söylenebilir. Nitekim kıdem tazminatını almak için gerekli şartları haiz bir işçi hiç boşta bulunmadan hemen bir iş bulmuş olsa dahi doğmuş olan kıdem tazminatı hakkına iş bulmuş olmasının bir tesiri yoktur. Binaenaleyh biri diğerinin yerini tutmadığına göre, bir an evvel kanunlaşmasını temenni ettiğimiz işsizlik sigortasının kurulması, kıdem tazminatı müessesesinin kaldırılması asla hükümlü kılmaz. Maamafih mevzuatımızda farklı esaslara dayanan kıdem tazminatı hükümlerinin adil ve müşterek esasa bağlanması düşünülebilir.»

«İlişki kurmak güç,,

DOÇ. METİN KUTAL (İKTİSAT FAKÜLTESİ İÇTİMAİYAT KÜRSÜSÜ ÖĞRETİM ÜYESİ):

«İşsizlik sigortası ile kıdem taz-

minatı arasında ilmi bir irtibat kurmak zordur. Bunların mahiyetleri değişiktir.

Kıdem tazminatı Türk-İş hukukunda yerleşmiş müesseselerden biridir. Mahkeme içtihatları ile geliştirilmiştir. Hattâ yeni iş kanunu tarafından da yeniden geliştirilmiştir. Yeniden düzenlenmede işçi lehine bazı değişiklikler olmuştur. Böylece kıdem tazminatının önemi kanun koyucu tarafından kısa bir süre önce açıklanmıştır. Kısa bir süre önce kabul edilen bir kanunun değiştirilmesi her halde işçiler açısından büyük bir tepki ile karşılanacaktır. Bakanlığa yapılan tavsiyenin ve hazırlanan işsizlik sigortası tasarısının resmi esaslarını bilmiyoruz. Fakat şu konu açıktır ki kıdem tazminatı ile işsizlik sigortası arasında gerek konuları, gerek amaçları bakımından bir ilişki kurmak oldukça güçtür. Nitekim bizim bildiğimiz kadarı ile kara Avrupası ülkelerinde işsizlik sigortası yanında kıdem tazminatına da açıkça yer verilmiştir. 1961 yılı başlarında basın mesleğinde çalışanların kıdem tazminatı konusunda gösterdikleri hassasiyetin bütün işçiler tarafından gösterilmemesi için bir sebep görmüyoruz.»

«Mahiyetleri farklı,,

DOÇ. AYDIN AYBAY (HUKUK FAKÜLTESİ İŞ HUKUKU ÖĞRETİM ÜYESİ):

Kıdem tazminatı Türk iş hukuk sigortasının mesnetleri farklıdır. Biri işsiz kaldığı için, diğeri muayyen bir iş yapmış olmanın karşılığı olarak verilir. Öyle olunca da işsizlik sigortası gelecek diye, kıdem tazminatını kaldırmak doğru olmamalı. İşsizlik sigortasında işçi de bir ödeme yapacaktır. Kıdem tazminatı ise böyle değildir. Bu durum da mahiyet farkını gösterir. Çalışamayacak durumda olan işçi ne yapacak? Hem kıdem tazminatını, hem de işsizlik sigortasını alamıyacak.

"Tartışma faydalı olur,"

PROF. SABAHATTİN ZAİM
(İKTİSAT FAKÜLTESİ İÇTİMAİ-
YAT KÜRSÜSÜ ÖĞRETİM ÜYE-
Sİ):

«Kıdem tazminatını kaldıracığı söylenen işsizlik sigortası kanun tasarısı üniversiteye henüz gelmediği için resmen tetkik imkânını bulamadım. Mevcut bilgilere göre görüşüm şudur: Kıdem tazminatı şu ana prensiplere dayanabilir: a) İşçinin hizmetine karşılık prim. b) İşletmeye olan yardımına karşılık ikramiye, c) Çalışmayacak hale gelince bir nevi toplu ihtiyaçlık sigorta yardımı alması, d) İşsiz kalmasına karşılık bir nevi işsizlik sigortası mahiyetinde olması, e) İşverenin kıdemli işçileri sebepsiz yere kovmanın önleyici bir müeyyide olması. Bizdeki tatbikat belirli bir maksada dayanmamakla beraber ikramiye müeyyide prensibi ağır basmaktadır. Memurlara tanınan ikramiye hakkında işçiler tarafından bir emsal olarak ileri sürülmektedir. Kıdem tazminatının faydaları işçiye işten çıkartıldığında toplu bir gelir sağlaması ve işveren üzerinde tensikati ve çıkarılmayı önleyici ve işçi üzerindeki mânevi baskıyı hafifletici tesir yapmasıdır. Kıdem tazminatı kaldırılırsa, işsizlik sigortası primine ek olarak işçinin kudemine göre yalnız işveren tarafından bir prim ödenirse ve bu ilâveler kıdem tazminatını karşılayacak şekilde hesaplanırsa maddî kaybın tamamen önlenmesi mümkün olabilir. Fakat her iki halde de kıdem tazminatının işveren üzerindeki mânevi tesiri ve müeyyide vasfı, işsizlik sigortası tarafından karşılanmış olmayacaktır. Bu durum kıdemli sendikali işçilerin işten çıkarılmasını kolaylaştırarak sendikacılık bakımından mahzurlu olabilir. Ayrıca işçi devri nisbetini yükselterek uzun vâdede prodüktivite yönünden işletmeye de zararlı olabilir.

Buna karşılık bugünkü tatbikatın, işverene bilhassa iktisadi konjonktör sebebiyle tensikat halinde âni bir büyük malî külfet yükleye-

ceğinden tasarruf ve yatırımlara menfi tesir ettiği ileri sürülebilir. Birçok sınıai ülkelerde kıdem tazminatının bulunmamasında (bilhassa müşterek pazar içinde milletlerarası rekabet yönünden) misal olarak gösterilebilir. Netice olarak işsizlik sigortası bu şartları içinde kıdem tazminatının fonksiyonu tam olarak karşılanmayacaktır. Bilhassa basın işçileri için bu fark aşîkârdır. Yan tesirleri ile birlikte işçiler için şu veya bu ölçüde mahzurlu, işveren için aynı ölçüde faydalı olacaktır. Her iki taraf da iktisadi, sosyal, siyasi baskı grubu olarak neticeyi lehlerine çevirmeye çalışacaklardır. İşçi sendikaları kazanılmış bir sosyal hakkın verilmesi için var gücüyle uğraşacak, işverenler ise kıdem tazminatının kaldırılması konusunda ellerine geçen son fırsatı kaçırmamaya gayret edeceklerdir. Bu durum karşısında bu konuya mâkûl bir çözüm tarzı bulunması hususunda acele etmek ve konuyu çeşitli yönlerinden ilmi incelemelere ve tartışmalara açık bulundurmamak faydalı olur kanaatindeyim.»

ÇALIŞMA BAKANI
«HÜKÜMET GÖRÜŞÜ DEĞİL»
DİYOR

Türk-İş ve işçi kuruluşları ile ilim adamlarının kıdem tazminatı konusundaki tepkisinden sonra, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem Ocak ayının son günü bir açıklama da bulunarak, tasarının hükümet görüşü olmadığını ve kesin şekli ni almadığını söylemiş, bu konuda açılacak tartışmalara son verilmesini istemiştir.

Bakan son şeklini almamış olan tasarı hakkında şöyle demiştir :

«Tasarı ile ilgili görüşlerini teknik bir çerçevede tutmayarak, bunu bir siyasi istismar konusu yapmak isteyenler memleketin çalışma hayatına huzurun hakim kılınmasını istemeyenlerdir. İşsizlik Sigortası ile ilgili çalışmalara hazırlık olarak hazırlanan bu tasarı hakkında görüşümüzü açıklıkla ifade etmemize rağ-

men, bazı şahısların tasarı üzerinde fikirlerini beyan etmesi en azından, bir çok erken ve peşin hükümleri davete sebebiyet vermektedir.»

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, kıdem tazminatı konusunda işçi kuruluşları ile ilim adamlarının açtıkları münakaşaya son vermelerini istemiş, verilmiş hakların asla geri alınmayacağını belirterek şöyle demiştir :

«Tasarı üzerinde açılmış olan bu münakaşaya kat'î bir son verilmesi arzusuyla belirtmek isterim ki, çalışma hayatımızla çıkarılacak kanunlar, hiçbir şekilde verilmiş olan hakları geri almaya- cağı gibi çalışanlarla çalıştıranların menfaatlerini memleket açısından değerlendirecek ve milletin yararına olan hükümleri ihtiva edecektir»

NE OLACAK

Çalışma Bakanının açıklaması, şimdilik kıdem tazminatı üzerindeki hazırlıkları durdurmuş gibi gösteriyorsa da, işçileri her türlü iş güvenliği haklarından yoksun bırakmak isteyen, 18 inci yüzyılın çalışma düzeni hasrettileri muhtemelen yeni çıkışlarda bulunacaklardır. Bu kişiler kuzu postuna bürünmüş kurt misali kıdem tazminatı yükümlülüğünün işverenin sırtından alınması gereğini savunacak ve bu arada muhtemelen bazı gerekçeler de ileri süreceklerdir. Akli başında iyi niyetli, Anayasamızın getirdiği sosyal adalet ilkelerini benimsemiş herkes, kıdem tazminatlarının kaldırılması gibi bir abesi kimin ve nasıl savunacağını samimi olarak merak etmektedir. Ancak önümüzdeki günler bu merakları tatmin edecek ve bir takım aklı evveller, kıdem tazminatının kalkmasının faziletlerinden bahsedeceklerdir.

Şimdi çok kimse eğlence ihtiyaçlarını tatmin için bu konuda ileri sürülecek ciddiyetten uzak gerekçeleri dinlemeye hazırlanmaktadır.

Bir mektup

24.10.1967

Sayın Bay Türk - İş Genel Müdürü,

Zatıalınıza yazmış olduğum mektuba iyi bir netice vermeniz rica ederim..

10..2.164 tarihinde dış ülkeye gitmek için İşçi Bulma Kurumuna yazıldım, vasıfsız işçi olarak. On günde bir yol varıyom. Üç senedir tek bir kişi gitmiyor.. Müdülden soruyom. Diyor ki, oğlum siz sanatkâr değilsiniz, onun için sizden salmıyok diyor. Sanatkâr olsam, zaten memleketimizde çalışır geçinirim. 12 ay içinde 5 ay çalışırım. 7 ay duvar köşelerinde oturuyom. 6 baş nüfusum.. Ne yiyeceğim var, ne yakacağım var. Ne de param var.. İşte kış geldi. İnan bir avuç toprağım yok.. 11 lira yevmiyeye çalışıyom. Gün de onu yiyok. Çalışamadığım gün billahi aç duruyok. Belki sana yalan gelir amma Allah var. İptida Allaha sonra sizlere can atıyorum. Durumu mu ilk sana bildiriyorum. Bir çare olmazsa durumumu bir de Meclise yazacağım. Çok perişan hâlimi ufak yavrularımla birlikte kurtarmanı bekliyorum.. Selâmlar.

Cevap bekliyorum..

Adres :

Bay Mahir Gençtürk

Kayseri Sarımsaklı İstasyonu

Burhaniye Köyü

Yıllarca umutla yaşadı fakat...

Türkiyede yüzbinlerce işsiz var. Bay Mahir Gençtürk, Türkiye'nin bu yüzbinlerce işsizinden biridir. Yılın beş ayı iş bulabilen Bay Gençtürk, yedi ay ise, işsiz kalmakta, kendi tabiri ile «duvar diplerinde oturmakta» dır.

Bay Mahir Gençtürk ,bakmak zorunda olduğu «altı baş nüfusunun aç durduğunu» yemin ederek yazmaktadır. As'ında yemin etmesine lüzum yoktur; çünkü, o ve onun gibi «bir avuç toprağı olmayan» yüzbinlerce işsiz aç oturduğunu, onlara, çalışabilecekleri bir iş bulma görevini Anayasa'nın emri ile yüklenmiş olan Devlet de bilmektedir.

İŞ TEDBİR ALMAYA GELDİ Mİ?

Bu gerçek bilinmesine bilinmektedir ama, iş tedbir almaya ge'di mi ,tartışmalar bir türlü uygulama alanına konulmamakta, uzayıp gitmektedir:

«Toprak dağıtmakla bu iş ol-

maz. Zaten dağıtılacak toprak da yok...»

«— Topraksızlar biraz daha dişlerini sıksınlar; nasıl olsa sanayileşeceğiz. O zaman herkes fabrikalarda iş bulacak...»

«— Toprak reformu yaparak, ferdi toprağın esiri mi yapalım yani ...»

«— Köylerinde işsiz kalanlar, şehirlere gelip, daha ucuza çalışırlarsa, iş bulabilirler...»

«— İş bulamayanlar, yurt dışına gitmek üzere sıraya girsinler ve beklesinler...»

Ve bu tedbirlerden en kolayı uygulanmaya başlanır; yurt dışına gitmek isteyenler için liste açılır, her isteyen bu listelere kaydedilmeye başlanır. O kadar ki, talep edilen bir kaç bin işçiye karşılık, listelerde yüzbinlerce isim yer almaktadır. Yurt dışına gitmek için sıraya girenler, Türkiyede bu'ama-

dıkları iş'e ,yurt dışında kavuşacakları günü dört gözle beklemek. te ,Mahir Gençtürk'ün yaptığı gibi, sıralarının gelip gelmediğini öğrenmek üzere «on günde bir yol İş ve İşçi Bu'ma Kurumuna varmak'adrlar.» Kapıdan girerken, yürekleri dolduran ümit, kapıdan çıkarken yerini ,biraz daha k'rginlığa bırakmakta ve her seferinde umut ışığının azaldığını, buna mukabil, içlerindeki kırıklığın burukluğun arttığını hissetmektedirler.

UMUT FAKİRİN EKMEĞİ

Gerçi, umut fakirin ekmeğidir ama, insan ne kadar umutlu olursa olsun, kendisinin ve ailesinin karınlarını doyurmak için ekmeğe de ihtiyaç duymaktadır.

«Bay Mahir Gençtürk Türkiyede ki yüzbinlerce işsizden birisidir» demiştik. O'nun eli ka'em tutmaz. Düşündüklerini, hissettiklerini etrafıca dört başı mamur cümlelerle anlatmayı beceremez. Ama onun mektubunu okuyanlar, eğer iyi niyet'e ,gerçekleri görmek amacıyla, hareket ederlerse, kırık dökük cümleler arasında ,işsizliğin, topraksızlığın ve açlığın yarattığı umutsuzluğu ciltler dolusu yazı ile anlatılamayacak kadar derinliğine hissedeceklerdir.

Mahir Gençtürk'ün yazdıklarının bir kere daha ortaya koyduğu bazı gerçekler vardır .Her ne kadar, bu gerçekler bugüne değin Türk-İş tarafından ilgililere yüzlerce defa duyurulmuşsa da işin ucu dönüp dolaşıp, kökü tedbir'er almaya dayandığı için uzun vadede zararlı olacak günlük tedbirlerle topraksızlık ve işsizliğin yarattığı umutsuzluğun ,yerini «belki yarın» umuduna bırakmasını sağlayacak tedbirler alınması yolu tercih edilmektedir.

NEDİR BU TEDBİRLER

Bu tedbirlerin başında, her topraksız, her işsizi yurt dışına gönderilmek vaadiyle İş ve İşçi Bulma Kurumu listelerine kaydetmek ve onları bu surette, her doğan günde yeni bir umut aratarak, sessiz

bırakmak gelmektedir. Aslında bu yolla susturulacak insanların ne zamana kadar sessiz kalacakları, umutlarını yitirdik'eri zaman neler yapacakları peşinen bilinmez.

Türk-İş bu konuda şunları söy'e-mişti:

«Hükümetlerin nazarında, yurt dışına giden işçi, yalnız yurda döviz getiren bir unsur sayı mıştır. Bugün için mevcut işsizliği azaltıcı ve memleket ekonomisine faydalı etkisi gözönüne alınan bu göçün, pek kısa süre sonra büyük sosyal problem'er doğuracağından habersiz görünen hükümetler, ileride doğacak problemlerin be'ki de altından kalkılamayacak kadar büyük olduğunu bil-melidir.

Yurt dışına gidecek işçi kaydının durdurulması birkaç bakımdan önemlidir. Bun'ardan bir tanesi, şu anda kaydolacak işçinin ancak, yedi sene sonra sırasının gelecek olmasıdır. Bu bekleyiş süresi içinde işçi daima tedirgin halde olacaktır .Bu sürede işçi ,ineğini, koyununu satarak köyünden şehire inecek ve bir an önce yurt dışına gitmek üzere tedbirler arayacaktır.»

VE ASIL TEDBİR

Yurt dışına işçi sevki için kayıtları durdurmak bir yana, topraksızlık yüzünden köyünde yapacak iş bulamadığından dolayı, senenin bir kısmını şehirde iş arayarak geçiren, «altı baş nüfusuyla aç oturan» ve umudunu yurt dışına gitmek gibi ,ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan boş umutlara bağlamış insanları toprak sahibi yapmak asıl ve köklü tedbir sayılmalıdır.

Bay Mahir Gençtürk'ün dertleri başka türlü halledilemeyecektir.

Kalkınma çabasının en önemli hamlesi

Toprak reformu, çeşitli kuruluşlar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanır. Ancak hepsi de, produktiviteyi arttırmak ve geliri az olan çiftçinin gelirini yükseltmek noktasında birleşirler. Bu ortak bir görüş olarak kesinleşmiştir.

Toprak reformunun sosyal fonksiyonları da vardır. Gelir grupları arasındaki dengesizliği giderici ve topraksız köylüyü toprak sahibi etme, mülkiyeti düzenleme ve tarımsal araç ve hizmetleri sağlama amacını güder.

Ekonomisi tarıma dayanan bir ülke olmamıza rağmen, bugüne kadar bu konuda ciddi bir adım atılmış değildir. O kadar ki, İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında dahi sanayi sektörüne önem verilmiş, bunun yanı sıra, Anayasamızın öngördüğü toprak reformu kanunun çıkarılması için gerekli çalışmalara geçilmemiştir. Endüstrinin ham maddesi olan tarımsal ürünlerin üretimi ve fert başına düşen milli gelirin tarım sektörüne ağırlık verilerek arttırılması için tarım reformunu sağlayacak ve kooperatifleşliği geliştirecek bir toprak reformu artık kendini kabul ettirmiş bir gerçektir.

ANAYASAMIZ

VE TOPRAK REFORMU

Anayasamız; 37,38 ve 39 uncu maddeleri ile reformunun esaslarını belirtmiş, toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek, topraksız olan veya yeter ölçüde toprağı olmayana toprak sağlamak amacı ile gereken tedbirlerin alınacağı hükümlerini koymuştur.

Anayasanın 37 nci maddesinde bu amaçla, de-

ğişik tarım bölgelerine ve çeşitlerine göre, toprağın genişliğinin kanunla gösterilebileceği, bu toprakların işletilmesi için devletin ve çiftçinin işletme araçlarına sahip olmasını kolaylaştıracağı belirtilmiştir.

Türkiye'de tarım bölgeleri ayırımı hakkında bir çok çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu, özellikle coğrafi olmuştur. Tarım politikasını planlamak ve yürütmek için yurdun arazi karakterini gösteren faktörleri, tarım ürünlerinin verimliliğini, tip ve miktarlarını da dikkate almak gerekir. Tarım politikası, sadece bugünkü üretim politikası değil, aynı zamanda tarımsal kaynakların üretim politikası ile ilgilidir.

Türkiye, plan'ı devreye girdikten sonra, tarımsal üretimi arttırmak için bölge planlamasına geçmek zorundadır.

TOPRAK REFORMU

VE NUFUS

1965 nüfus sayımına göre, Türkiye'de çalışan nüfusun adedi 13 milyon 591 bin kişi, tarımla uğraşanlar da 9 milyon 764 bin kişidir. Böylece tarım alanında çalışanlar nüfusun yüzde 71'ini teşkil eder. Buna rağmen, tarım yeter derecede ilerlememiş, toprak ilkel şekilde işlemeğe terk edilmiştir. Toprağın iyi değerlendirilmemesi sonucu, hem halkın beslenmesi güçleşmekte, hem de geçimini bu yoldan sağlamak zorunda olanlar asgari ücrette sahip olamamaktadırlar. Bu durum, sanayi ve dış ticaret sektörlerini olumsuz yönden etkilemektedir.

Tarımsal alandaki bu düzensizlik, sanayi sektörüne göçü, işsiz akım olarak büyük ölçüde arttırmaktadır. Bunun yurt ekonomisine etkisi elbette sayılamıyacak oranda yüksektir.

KOOPERATİFLEŞME

Toprak reformunun başarıya ulaşması, kooperatifleşme ile mümkündür. Tarımsal üretimin artmasında, kooperatifleşmenin rolü olduğuna göre, toprak reformunun herşeyden önce kooperatiflerle paralel olarak yürütülmesi gereklidir. Dünyadaki uygulamalar böyle olmuştur. Esasen Anayasamızın 51 inci maddesi de devletin kooperatifçiliği geliştirmek yönünden tedbirler alması gerektiğini öngörmüştür. Bunun yanı sıra, üreticilerin kendi aralarında teşkilatlanmalarının desteklenmesinde ve küçük merkezlerde satın alma depolarının kurulmasında kooperatifçilik bir vasıta olarak kabul edilmiştir.

Devletin köy kooperatiflerini koruması, toprak reformunun gerçekleştirilmesini kolaylaştırılmaktadır.

TOPRAK REFORMUNUN KAPSAMI

Toprak reformu başlıca 7 konuya dayanmaktadır :

- 1 — Kamulaştırma
- 2 — Topraksız ve az topraklı çiftçiye topraklandırma ve aile tarım işleri kurma
- 3 — Arazi tapulaştırması
- 4 — Tarımsal yerleşim
- 5 — Kooperatifler
- 6 — Çiftçinin işletme araçları ile donatılması
- 7 — Tarıma elverişli toprakların, tarım dışı hizmetlere ayrılmasını kısıtlayan hükümler.

Yurdumuzda, başlıca sorunların çözülmesi için, sosyal adaletin gerçekleşmesini sağlayacak bir ekonomik ve sosyal düzeninin kurulması ve bunun için de toprak reformunun öncelikle ele alınması zorunluğu doğmuştur. Toprak reformu, kalkınma çabamızın en önemli aşaması olacaktır.

BASIN -İŞ KANUNUNUN SEKİZİNCİ YILDÖNÜMÜ

Türk-İş : gazetecilerin hakları muhafaza edilecek

Basın mesleğinde çalışanlarla çalıştıranlar arasındaki münasebetleri düzenleyen 212 sayılı kanunun yürürlüğe girişinin 8 inci yıldönümü münasebetiyle Türk-İş 10 Ocak'ta bir bildiri yayınlamıştır.

Türk-İş'in bildirisi şöyledir :

«Demokratik rejimin vazgeçilmez unsuru olan basınımız, 10 Ocak 1961 de Basın-İş Kanununun kabulüyle yeni bir döneme girmiştir. Gazetecinin ekonomik baskı altında tutulmasını önleyerek, fikir özgürlüğünün korunmasını sağlayan Basın-İş Kanunu, aynı zamanda, basın işçilerine ileri haklar da getirmiş bulunmaktadır. 10 Ocak 1961 den bu yana geçen yedi yıllık uygulama, bu kanunun yararla-

rını ortaya koymuş, çalışma hayatımızdaki yerinin vazgeçilmiyecek kadar önemli olduğunu göstermiştir.

Basın işçileri çalışma hayatlarında sosyal güvenliğe bu kanunla kavuşmuş fikir haysiyetini koruma ortamını geniş ölçüde bu kanunla yaratmışlardır.

Basın özgürlüğünden doğacak sakıncaların giderilme çaresi, elbette ki, gene basın özgürlüğü olacak ve bu basın özgürlüğünü, gazetecinin, maddi manevi her türlü baskıdan korunması sağlayacaktır. Basın-İş Kanunu, gazeteciyi maddi ve manevi baskılardan kurtararak, basın özgürlüğünün sağlanmasında da en büyük rolü oy-

namıştır.

İşte bu sebeptendir ki, Türk-İş, bugün yürürlükte bulunan Basın-İş Kanununu toplumumuzun en önemli yasalarından biri saymaktadır. Bütün işçilerin olduğu gibi, basın işçilerinin de üst kuruluşu olan Türk-İş, Basın-İş Kanununda gazeteci aleyhinde yapılmak istenecek her çeşit değişikliği, temel hak ve özgürlüklere el uzatma sayacaktır.

Demokrasi uğruna her çileye göğüs germiş bütün baskılara direnmeyi bilmiş ve değerini bütün dünyaya ispat etmiş olan Türk basınının değerli mensuplarını, en tabii haklarının teminat altına alındığı günün yıldönümünde saygı ile selamlıyoruz.»

Türk-İş
tarafından
hazırlanan
İşçi
Yardımlaşma
Kurumu
Kanunu
teklifi
Türkey,
Özdemir,
Turgut,
ve Ertuğrul
tarafından
Meclise
verilmiştir.

/İYAK
tasarısının
gerekçesi
şöyledir:

İYAK teklifi Mecliste

Türkiye Cumhuriyetine sosyal devlet niteliğini veren yeni Anayasamızda, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu kabul edilmiştir.

Gerçekten bir toplumun iktisaden süratle kalınabilmesi, o toplumu meydana getiren fertlerin sosyal güvenlik haklarına sahip olarak, ruh ve beden sağlığı içerisinde yaşamaları ile mümkündür. Zira iktisadi kalkınmanın en önemli unsurlarından biri olan insangücü, ancak sosyal haklarla teçhiz edildiği takdirde, kalkınmanın ve

rimliliğinden bahsedilebilir. Bu nedenlerle gerek yeni Anayasamızda ve gerekse İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında sosyal güvenlik sorununa geniş ölçüde yer verilmiştir.

Dünyamızda büyük önem taşıyan bu mevzu, hiç şüphesiz ki, memleketimiz için de hayati ehemmiyeti haizdir.

Yeni Anayasamızda sosyal güvenlik haklarının gerçekleştirilmesi, devletin, ödevlerinden sayılmıştır. Uygulamasına 1946 yılında başlanılan Sosyal Sigortalar ile bu görev, kısmen de olsa, yerine getirilmektedir. Fakat, bir kısım memlekelerin aksine memleketimizde Sosyal Sigortalar henüz işçilerimizin sosyal güvenliklerinin korunması için yeterli olamamaktadır. İktisaden az gelişmişliğimizin yanı sıra, yurdumuzda sosyal güvenliğin sağlanması için gerekli olan himaye ve yardımların yetersizliği işçileri, kendileri ve ailelerinin korunması tedbirlerini aramağa sevk etmiş ve bu gaye ile bir sosyal güvenlik müessesesi olan, İşçi Yardımlaşma Kurumu (İYAK) nun kurulması kararlaştırılmıştır. Bu kuruluş ile, işçilerin Anayasamızda ifadesini bulan, insanca yaşama ve yarınadan emin olma hedefine ulaşılması ve memleket ekonomisine bir milli müessesenin büyük ölçüde katkıda bulunması mümkün olabilecektir.

Kanun Tasarısı ile, Sosyal Sigortalar Kurumuna prim ödeyen ve işçi niteliğini taşıyan şahısların katılmaları ile meydana gelecek olan İşçi Yardımlaşma Kurumu, karşılıklı dayanışma yolu ile üyelerine sosyal yardım ve hizmetleri sunmak gayesini gütmekte, idari ve malî yönden tamamen özerk bir kuruluş olarak yurt çapında üyelerine yardımcı olmak hedefini öngörmektedir.

Sigortalı işçilerin aylıklarında kesilecek % 2,5 oranındaki keseneklerle bunların işletilmesinden sağlanan kazançlardan meydana gelecek Kurumun geliri ile, üyelerine emeklilik, malûliyet ve ölüm yardımı yapılacaktır. En az on yıl müddetle Kuruma üye olarak aidat ödeyen sigortalılar, emeklilik yardımına hak kazanmış olacaklar, ölümleri halinde de mirasçıları bu haktan yararlanacaktır. İşçi Yardımlaşma Kurumu'nun sosyal hizmetleri arasında, işçi pazarları kurulması, işçi konutları yapımı, sosyal kredi temini de bulunmaktadır.

Görülebileceği üzere, Sosyal Sigortaların yanı sıra, yeni Anayasamızın 48. maddesine uygun olarak, kurulması kararlaştırılan İşçi Yardımlaşma Kurumu bir sosyal güvenlik müessesesi olarak, Kalkınma Planı hedeflerine uygun, gerek işçi ve gerekse memleket menfaatleri yönünden büyük faydalar sağlanacaktır.

İngilterede sendikacılık yüz yaşında (1868 - 1968)

TUC Genel Merkezi

İngiliz sendikacılığının 100 üncü yıldönümü bu yıl kutlanacaktır. Haziran ayında Manchester'de yapılacak kutlama törenine 6000 sendikacı katılacak ve 100 yıl önce aynı yerde Konfederasyonunun ilk kuruluş kongresini yapan 34 sendikacıyı anacaktır. 1868'de 120 bin işçiyi temsil eden İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu bugün 8.5 milyon işçiyi temsil etmektedir.

KONFEDERASYONUN KURULUŞU

Sendikacılığın doğmasına imkân veren ekonomik, sosyal ve politik faktörleri sinesinde ilk defa olarak toplayan İngiltere'de sendikacılık akımı 1864'den itibaren güç kazanmaya başlamış, ulusal ve uluslararası alanda teşkilatlanma fikri yaygın hale gelmiştir. 1864'de «Çalışanların Enternasyonal Birliği» adını taşıyan ve hür sendikacılık hareketince «Birinci Sosyalist Enternasyonal» kabul edilen uluslararası kuruluşun meydana geti-

rilmesinde öncülük yapan İngiliz sendikacıları, iki yıl sonra ulusal teşkilatlanmalarını tamamlamışlar ve 1868'de İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu kurmuşlardır.

DAYANIŞMA İÇİNDE ÇALIŞMA

İngiliz sendikacılık hareketinin tam bir bilinç ve dayanışma içinde çalışmaya başlaması, İngiliz işçilerinin yeni birtakım hak ve menfaatlere kavuşmasında önemli rol oynamış, 1871, 1875 ve 1876 yıllarında sendikaların hukuki statülerini takviye eden kanunlar kabul edilmiştir. Bu kanunlarla işçilerin grev hakkını teminat altına alan İngiliz sendikacıları, uluslararası teşkilatlanma faaliyetlerine girişmişler, Maden İşçileri Uluslararası Federasyonu ile Basın Tekniksienleri Federasyonu'nun kurulmasına ön ayak olmuşlardır. 1876 yılından itibaren teşkilatlanma çalışmaları daha ziyade vasıfsız işçilere yönelmiş ve kısa zamanda Konfederasyon o devrin en kudretli işçi ku-

ruluşu hüviyetini kazanmıştır.

1910 yılından Birinci Dünya Savaşına kadar olan devrede hareketli ve son derece mücadeleli bir çalışma temposuna giren İngiliz sendikacılığı bu tarihler arasında toplu pazarlık hakkını elde etmiştir. Konfederasyon 1910 yılında, 2 milyon 400 bin işçiyi toplu sözleşmelerin kapsamına aldığı bilinmektedir.

ULUSLARARASI BAŞARILAR

1903 yılında başlayan ve aralıksız 1914' de kadar sürdürülen uluslararası teşkilatlanma çabaları meyvesini savaş sonrasında 1919 Temmuzunda vermiş ve önderliğini İngiliz sendikacılarının yaptığı Uluslararası Konfederasyon kurma fikri gerçekleştirmiştir. 1919'da Amsterdam'da toplanan 14 millî merkez temsilcisi Uluslararası İşçi Sendikaları Federasyonunu meydana getirmiştir. İngiliz sendikaları daha sonra 1945'de Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nun ve nihayet bu kuruluşun komünist kontrolü altına girmesini takiben 1949'da Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (ICFTU) kurulmasında öncülük yapmışlardır. İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu halen Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun en güçlü üyelerinden biridir.

Bugün 8.5 milyon İngiliz işçisini temsil eden İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu sendikalı işçilerin yüzde 85'ini teşkilatlandırmıştır. Konfederasyon üyeleri arasında, vasıflı işçileri teşkilatlandıran meslekî sendikalar olduğu gibi, işkolu esasına göre kurulmuş büyük sendikalar da vardır.

Manchester'de yüz yıl önce resimde görülen binada toplanan 34 sendikacı tarihi bir karar alıyorlardı: İngiliz Sendikacılığı bir çatı altında birleşecekti... O tarihte 120 bin işçiyi temsil eden İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu bugün 8,5 milyon üyeye sahiptir.

KONGRELER

METAL-İŞ FEDERASYONU
3 ÜNCÜ GENEL KURULU

6 — 7 Ocak günleri Sosyal Sigorta Kurumu toplantı salonunda Metal—İş Federasyonu 3 üncü Genel kurulunu izleyen delegeler ve konuklar,

Türkiye Metal-İş Federasyonu Üçüncü Genel Kurulu 6-7 Ocak günleri Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda yapılmıştır.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Mali Sekreter Ömer Ergün, Genel Sekreter Yardımcıları Ethem Ezgü ve Salâhaddin Erkap ile Maliye Bakanı Cihat Bilgehan, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, işçi milletvekillerinden Çimse-İş Sendikası Genel Başkanı Ankara Milletvekili Hasan Türkay, Tes-İş Federasyonu Başkanı ve İzmir Milletvekili Enver Turgut ile sendika ve federasyon başkan ve yöneticilerinin de hazır bulunduğu Genel Kurul'da bir konuşma yapan Çalışma Bakanı, işçi maaşlarının arttırılacağını açıklamıştır.

Genel Kurul, Federasyon Başkanı Kaya Özdemiroğlu'nun açış konuşması ile başlamıştır. Özdemiroğlu çeşitli yurt ve toplum sorunlarına değinen konuşmasında «sendikacıların temsil ettikleri teşekkül ilzam etmeksizin siyasetle iştilal etmeleri, diledikleri siyasi görüşü benimsemeleri normaldir, insan haklarının ve Türk Anayasasının tabii icabıdır» demiştir.

Genel Başkan açış konuşmasında şunları söylemiştir:

«Federasyonumuzun bu Genel

Kurulu üçüncü dönem Tolpu İş Sözleşmelerinin başladığı veya başlamak üzere olduğu çok önemli ve kâritik bir devreye rastlamaktadır. Türk Sendikalarının daha güçlü, daha kudretli olmaları gereken bu dönemde işçi teşekküllerinin bir takım zaafılara itildiğini veya itilmek istendiğini derin bir teessürle müşahade ediyoruz.

Bu zaafıların başında işçi teşekküllerini siyasi partilerin fiili organları haline getirme temayülü gelmektedir. Esasında Türk-İş Genel Kurulunda münakaşa edilerek karara bağlanacak olan bu konu için vaktinden önce katı fikirlerle ortaya çıkmanın yersiz olduğunu biliyorum. Bu konuda açılan tartışmalara ve şahısları hedef tutan yersiz ve indî mütalâalara dokunmaksızın kısaca görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Sendikacıların, temsil ettikleri teşekküllü ilzam etmeksizin siyasetle iştilal etmeleri, diledikleri siyasi görüşü benimsemeleri normaldir. İnsan haklarının ve Türk Anayasasının tabii icabıdır.

İşçi teşekküllerinin siyasi partilerin oyuncağı haline gelmeden yurt sorunları üzerinde teşekkül olarak görüşlerini açıklamaları elbette isabetlidir. Ancak, işçi teşekküllerini siyasi partilerin ocağı haline getir-

menin Türk işçisinin gücünü zaafa uğratmak, işçiyi birbirine düşürmek, kamplara bölmek ve siyasi partiler arasındaki didişmelere işçilerin menfaatlerini kurban etmekten başka bir manaya gelmeyeceğini samimiyetle açıklamak benim için borçtur. Sendikalarımızın veya üst kuruluşların siyasi partiler karşısında mutlak bağımsızlıklarını korumalarını ve partiler üstü politikaya devam etmelerini işçi toplumunun menfaatlerine en uygun yol olarak görenlerle beraberim.

Türkiyede kurulu bulunan bütün siyasi kuruluşlar ve bütün sendikacılar güçlü sendikacılık tabirini sık sık kullanagelmektedirler. Güçlü sendikaların demokratik nizamın temel müesseselerinden birisi olduğu dikkate alınarak sendikaların parçalanmalarının bölünmelerinin ve hele tabelâ sendikaları kurulmasının önlenmesi ile sendika tüzüklerindeki antidemokratik hükümlerin giderilmesi konusunda artık geç kalmamamız gerektiği aşikârdır. Esnaf teşekküllerinde olduğu gibi 507 sayılı kanunun 5. maddesiyle getirilen bir zorunluk hükmünü işçi teşekkülleri için getirmenin, bu hüküm getirilerek işkollarında tek teşekküle doğru gidilirken kanuna sendika tüzükleriyle ilgili demokratik hükümlerin konulmasının ge-

Metal İş kongresinde bir konuşma yapan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Türk-İş Genel Sekreteri ile birlikte...

rekli olduğunu şahsi bir görüş olarak belirtmek isterim.»

Özdemiroğlu daha sonra, fiat artışları, işçi yardımlaşma kurumu ve vergi konularına da değinerek şöyle demiştir:

«Toplu İş Sözleşmesi düzeninden sosyal adalet ilkelerine uygun bir netice alındığını tam ve kâmil anlamda iddia etmek maalesef mümkün değildir. Sözleşmelerle elde edilen ücret farkları kontrolsüz piyasada süratle artan fiatlar sebebiyle hükümsüz kalmakta ve işçinin eline geçen paranın satın alma gücü değer bakımından yerinde saymaktadır. 1968 yılında Türk sen. dikalarının, kuracakları pazarlar ve bir an önce kanunun çıkmasını bekediğimiz İşçi Yardımlaşma Kurumu aracılığı ile fiat artışlarına karşı cihat açmaları başlıca görevleri arasına girecektir. Fiat artışlarının makûl seviyede durdurulması halinde ücret artışlarının bu seviyeye uygun bir noktada prodüktif artışa bağlanması zaruretine dikkatinizi çekmek istiyorum. Üzerinde durmak istediğim diğer bir konu vergi reformu konusudur. Türk

sendikacıları olarak yıllardanberi üzerinde durduğumuz en önemli konu az kazanandan az, çok kazananın çok vergi alınması ve çok kazandığı halde vergi vermeyen vatandaşımızın kalmaması konusudur. Dekot sistemiyle vergi indirimini nispeten âdil esaslara bağlayan kanunun, yurdumuzda vergi adaleti konusunda ciddi bir başlangıç olması en hâlisine dileğimdir. 274 ve 275 sayılı kanunların tatbikatında görülen aksaklıkların süratle giderilmesi ve kanunlardaki aksaklıklar giderilirken Toplu Sözleşme ve grev haklarının herhangi bir şekilde kısıtlanmamasını bütün sendikacı dostlarım gibi ben de istiyor ve bu konuda yılmaz bir takipçi olacağımı samimiyetle arz ediyorum.

Yurdumuzda her düşünen insanın ders alacağını umduğumuz bir olayın hâlâ tesiri altındayız. Son Kıbrıs olayları dolayısıyla memleketçi ve milliyetçi birlik ruhunun dünya efkârında lehimize uyandırdığı müsbet intibai ve düşmanlarımıza verdiği dersi dikkate alarak milletimizin en büyük düşmanı o'an sefalet ve cehaletle mücadelede, özellikle ülkemizin süratle kalkınması konusunda küçük hesapları arkada bırakmanın ve elbirliği etmede geç kalmamanın zaruretine işaret etmek istiyorum.

Yurdumuzun işçileri, demokratik haklara sahip ve bu hakları dirayetle kullanan sendikaları sayesinde gün geçtikçe daha fazla güvenlik kazanmakta ve varlıklarını her sahada kabul ettirmektedirler. İşçiye hizmet edenlere duyulan gıpta gün geçtikçe artmaktadır. Bu durumu muhafaza etmek ve (Türkiyede Orta Doğunun en güvenilir işçi teşekkülleri vardır) intibaini silmemek zorundayız.»

Açış konuşmasından sonra komisyon seçimi yapılmış, daha sonra da Federasyondan ihraç edilmiş olan İstanbul Metal-İş Sendikasının durumu ele alınmıştır. Bu konuda sendika başkanı İrfan Karabıyık ile Federasyon Başkanı Kaya Özdemiroğlu konuşmuş, ancak Başkanlık Divanı oylamaya gitmemiştir. Uzun süren açıklamalardan sonra Çalışma Bakanı Ali Naili Er

dem söz alarak işçi sorunları ile ilgili bir konuşma yapmış, işçilerin emekli maaşlarının artırılması üzerinde çalışmalar yapıldığını söylemiştir.

Konuşmasına emekli maaşlarının tespitinde yeni bir sisteme gidildiğini belirterek başlayan Bakan şöyle demiştir.

«Yeni getireceğimiz prensipte, asgari emekli maaşı, o yılın asgari ücretinin 30 ile çarpımında elde edilen miktar olacaktır. Meselâ 1967 yılında asgari ücret 12 lira ise, maaş 360 liraya çıkmış olacaktır. Bu miktar, gelecek yıllarda değişecek asgari ücrete göre yükselecek ve işçiler günün şartlarına uygun olarak emekli maaşı alabileceklerdir.»

Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ücret politikasına da değinmiş ve işverenlerin işçiye çalışmaya teşvik edecek ücret vermekten kaçınmalarını gerektiğini savunmuştur.

Ali Naili Erdem, Türk sendikacılığının hayatımızdaki yerine de önemle işaret ederek bu konuda şunları söylemiştir:

«Sendikalar, demokratik nizamin tabii sonucudur. Sendikalar, içinde bulundukları ortamın sorunlarıyla yakından ilgilidirler. Bu itibarla, toprak reformu, dış ticaret, petrol ve dış politikamızın en önemli konusu olan Kıbrıs gibi sorunlarla sendikacıların ilgilenmesi tabiidir.»

Bakan, işçi haklarının hiç bir surette kısıtlanması yoluna gidilemeyeceğini de söylemiş, 274 ve 275 sayılı kanunların bazı maddelerinin aksadığını ve bu nedenle Türk toplumunun bünyesine uygun yeni bir tasarı hazırlandığını da belirtmiş. İşçi çocuklarının eğitimi sağlamak amacı ile Türkiye'de ilk defa 1968 yılı bütçesine 15 milyon liralık bir ödenek konduğunu açıklamış, aşırı akımlara da değinerek «Batının doktrinleri içinde Türkiye'nin kurtuluş yollarını aramaya ne lüzum var» demiştir.

Çalışma Bakanı konuşmasını şöyle sona erdirmiştir:

«Sosyal devlet sadece mücerret hürriyetleri değil, ekonomik ve sosyal hakları da kapsamı içine alır. Bu hakların güvenlik altına alınması için, şimdiye kadar çok kanun çıkarılmıştır. Ama bunlar kâfi değil, bunun için daha çok kanun çıkarmak gerekir. Meselâ, Tarım-İş kanunu, meselâ İşsizlik Sigortası Kanunu ve diğer kanunlar gibi. Bakanlığımız gerekli kanunları yapmak için çalışmaktadır.»

Genel Kurulun ikinci gününde komisyon raporlarının okunması ve görüşülmesi yapıldıktan sonra seçimlere geçilmiş ve Federasyon Başkanlığına Kaya Özdemiroğlu, Başkan Vekilliğine Mustafa Patırna, Genel Sekreterliğe Yahya Görmüş, Malî Sekreterliğe Raşit Çamkuşu ve Genel Sekreter Yardımcılığına Fehmi Işıklar getirilmiştir.

Ocak ayı başında yapılan Yol-İş Federasyonu genel kurulunda, çeşitli yurt sorunları ele alınmıştır. Resimde genel kurula katılan delegeler görülüyor.

Yol-İş Federasyonu kongresi yapıldı

Yol-İş Federasyonu Üçüncü Genel Kurulu 10-12 Ocak günlerinde yapılmıştır.

Delegelerin tümünün katıldığı ve çok sayıda konut'un izlediği genel kurulda, Türk-İş Başkanı Seyfi De-

mirsoy, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, Türk-İş Malî Sekreteri Ömer Ergün, Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Salâhaddin Erkap, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Bayındırlık Bakanı Orhan Alp, C. H. P. Genel Sekreteri Bülent Ecevit, İşçi Milletvekillerinden Hasan Türkay, Kaya Özdemiroğlu, Enver Turgut, Mustafa Ertuğrul ve diğer milletvekilleri ile Karayolları Genel Müdürü, sendika ve Federasyon başkanları ile yöneticiler hazır bulunarak konuşmalar yapmışlardır.

HALİT MISIRLIOĞLU'NUN

AÇIŞ KONUŞMASI

Genel Kurul, Federasyon Başkanı Halit Mısırlıoğlu'nun konuşması ile açılmıştır. Toplum sorunlarını ilgilendiren konuşmasında Mısırlıoğlu, sosyal adaletsizlikten örnekler vermiş ve ülkemizde nüfusun yüzde 7'sini meydana getiren azınlığın millî gelirin yüzde 24,4'ünü bö-

len serbest meslek ve ticaret erbabı daha çok kazandığı halde ücret erbabı kadar vergi vermemekte ve yıl sonu zarar ettiğini göstermek suretiyle vergi mükelleflliği vazifesini lâıkiyle yerine getirmemektedir.»

İktisaden gelişmenin şartları arasında sanayileşmenin gerektiğine değinen Halit Mısırlıoğlu «Kalkınmış bir ülke olabilmemiz için her şeyden önce millî sanayie önem vermeli, bunun için de ağır sanayi, makine ve fabrika sanayii süratle kurulmalıdır. Bugünkü şartlar altında memleketimizde geliştirilmek istenen montaj sanayii millî sanayimizi baltalamakta ve milyarlarca liralık dövizin yurt dışına çıkmasına sebep olmaktadır» demiştir.

Yeraltı servetlerimizin, özellikle petrolün millileştirilmesinin önemine de değinen Federasyon Başkanı şunarı söylemiştir:

«Petrol konusunda yabancı şirketlere verilen imtiyazlar kademeli bir şekilde ortadan kaldırılmalıdır.»

Mısırlıoğlu, sağlık sorunlarımıza, plân çalışmaları ve genel işçi sorunlarına da geniş şekilde yer vererek konuşmasını belirtmiştir.

Daha sonra Başkanlık divanı seçimleri yapılmış, Teksif Genel Başkanı Şevket Yılmaz başkanlığa DYF-İŞ Başkanı Şerafettin Akova ve Ges-İş Genel Başkanı Osman Soğukpınar başkan vekilliklerine, Abdullah Baştürk, Mustafa Başoğlu ve Mustafa Patırna kâtipliklere getirilmiştir.

İlk konuşmayı Karayolları Genel Müdürü Servet Bayramoğlu yapmış, karayolu işçilerinin sorunlarına değinerek işçilere sağlanan haklar üzerinde açıklamalarda bulunmuştur.

ECEVİT'İN KONUŞMASI

Daha sonra konuşan CHP. Genel Sekreteri Bülent Ecevit, işçi sendikalarının yalnız işçilerde değil, bütün topluma karşı görev ve sorumluluk duygusu içinde bulunduklarını bildirmiş, bu durumun, Türk demokrasisini olumlu yönde etkileyeceğini söylemiştir.

lüştüğünü söylemiştir.

Vergi adaletsizliğinden de söz eden Halit Mısırlıoğlu, serbest meslek ve ticaret erbabının daha çok kazandıkları halde, ücretliler kadar vergi vermediklerini ifade etmiş ve şöyle demiştir:

«Geliri muayyen ve sabit olan ücret erbabı çok vergi ödemekte, buna mukabil vergiye esas olacak kazancını bildirmesi vicdanına terk edi-

Ecevit, halk içinden çıkan işçi temsilcilerinin, temel sorunları halka daha iyi kabuġ ettirebileceğini ifade etmiş, toprak reformu konusuna da değinerek şöyle demiştir:

«Toprak reformu konusunda bazı çevrelerde tepki ve kuşku bulunması, bazı yanlış tespitlerden ileri gelmektedir. Ülkede bu kadar köylüye dağıtılacak toprak yoktur deniyor, rakamlar hatalıdır. Toprak reformu sözü ortaya çıkınca büyük toprak sahipleri muvazaaya saparak, çoluk ve çocuğı arasında bölüşmüştür, böylelikle reformdan kurtulma yolunu tutmuştur.»

Ecevit, Hükümet yetkililerinin açıklamalarıyla, devletin bazı resmi kuruluşlarının hazırladıkları raporlar arasında çelişme bulunduğunu iddia etmiş, Devlet Plânlama Teşkilâtınca bir süre önce hazırlanan bir raporda, toprak dağıtım dengesiğizliğinin belirtildiğini ve çiftçilerin sömürüldüğünün kaydedildiğini söylemiştir.

BAYINDIRLIK BAKANI ALPİN KONUŞMASI

Ecevit'ten sonra bir konuşma yapan Bayındırlık Bakanı Orhan Alp, yol durumu hakkında bilgi vermiş, köy yolları ile birlikte halen 90 bin kilometrelik yol bulunduğunu bunun en az 200-210 bin kilometreye çıkarılması gerektiğini bildirmiştir.

ÇALIŞMA BAKANININ KONUŞMASI

Bayındırlık Bakanından sonra konuşan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, kendisinden önce konuşan siyasi parti temsilcilerinin kongreyi politik bir platform durumuna getirdiklerini, buna rağmen işçi kongrelerinde temel sorunların tartışılmasından kimsenin kuşkulanamaması gerektiğini söylemiş, iktidarın toprak değil tarım reformu vaadinden bulunduğunu ifade ederek şöyle demiştir:

«Ben toprağı, toprak reformunun ne demek olduğunu bilirim. Toprağı saksıda görmedim. Parlamentoya gelinceye kadar toprakla haşır neşir oldum. Söğüdü gölge-

Yol—İş Federasyonu genel kurulunda konuşan delegeler, kara yolu işçilerinin sorunlarını önemle ele alarak tenkidlerde bulunmuşlardır. Resimde konuşmacıları dinleyen delegeler görüliyor.

sinde oturarak çubuğunu tütürenlerle, bütün gününü toprağı verenleri bir tutamayız. Toprak reformu dalgası Anadolu üzerinde öylesine yaygın hale getirildi ki, toprağı olmayan herkese toprak dağıtılacağı kanaati hâkim oldu. Sanki herkes toprak sahibi olacaktı havasını yaratıyorsunuz.»

Piyasadaki aracının kaldırılmasının bir yarar sağlamayacağını da ileri süren Çalışma Bakanı «Aracının kaldırılması değil, fahiş kârların indirilmesi yolları aranmalıdır» demiş ve «Niçin aracılığı kaldırma-yı düşünüyorsunuz, kooperatifçiliğı geliştirin» sorusunu yöneltmiştir.

Bakanlık çalışmaları hakkında da bilgi veren Çalışma Bakanı, emeklilik yaş haddinin azalmasını öngören kanun tasarısının hazırlamak üzere olduğunu, işçi-memur ayırımının tam olarak sağlanması için çalışmalar yapıldığını da sözlerine eklemiştir.

HALİL TUNÇ'UN KONUŞMASI

Çalışma Bakanından sonra söz alan Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, genel işçi sorunları ve yur-

dun çeşitli konuları üzerinde bir konuşma yapmış. Türk-İş'in bugüne kadar izlediğı «Partiler üstü» politikanın, işçi kuruluşları yönünden daha yararlı olduğunu tekrarlamıştır.

Konuşmasına, sendikacıların politika yapıp yapmamaları üzerindeki tartışmalara ve fikirlere değinerek başlayan Halil Tunç, sendikacıların mutlaka politika yapmaları gerektiğini, ancak şu veya bu partinin programını benimseyip onu teşkilata kabul ettirmenin yanlış bir yol olduğunu, politikacıların sendika kongrelerinde yaptıkları konuşmalardan yararlandıklarını ve yurt yararına davranışlarını benimsediklerini söylemiş bunun bir siyasi partinin içine girmek demek olmadığını önemle kaydetmiştir.

Halil Tunç, daha sonra yapılmakta olan Sanayi Kongresine de dikkati çekerek, Türk-İş'in ve işçi kuruluşlarının davet edilmediğini, yurt kalkınmasında en büyük sorumluluğı ve yükü çekmekte olan işçilerin, önemli bir kongreye davet edilmemesini yererek şöyle demiştir :

«Nasıl sanayileşiyoruz, plân

hedeflerini nasıl gerçekleştirecektir. Plânı hedefine ulaştıracak olan sizlersiniz, işçilerdir. Bu kongrede kararlar alınacaktır, tatbik imkanı var mıdır, yok mudur, elbette bizim de fikirlerimiz olacaktır. Ama çok acıdır ki, böylesine önemli bir kongreye bizler davet edilmedik. Elbette bunun sorumluluğunu taşımak bizlere düşmeyecektir.»

Türk-İş Genel Sekreteri daha sonra, yurt sorunlarının ilk defa olarak işçi kuruluşları tarafından dile getirildiğini, toprak reformunun, dış ticaretin belirli ölçüler içinde devleştilmesinin, madenlerin ve petrolün millileştirilmesinin öncülüğünü Türk-İş ve ona bağlı kuruluşların yaptığını, bir çok siyasi partilerin programlarında yer alan yurt sorunlarının, işçi kuruluşlarının bu davranışı karşısında yer aldığını ve cesaretle savunulduğunu söylemiş «Türk işçilerinin hasleti inandığını savunmak ve gerçekleştirmeğe çalışmaktır» demiştir.

Tunç daha sonra petrol konusuna da değinmiş ve şöyle demiştir.

«Türk-İş, petrolü devlettirelim demiyor, millileştirelim diyor. Millileştirmek Türk sermayesi ile güçlendirmek. Bugün dünyadaki harp ekonomik harptir. Vietnam'da, Orta-Doğuda ve diğer yerdeki harp da ekonomik etkilerin sonucudur. Bunu bu açıdan değerlendirmeye mecburuz»

TOPRAK REFORMU

Genel Sekreter Halil Tunç, daha sonra toprak reformu üzerinde durmuş, bu konudaki sözlerini politik açıdan değerlendirilmemesi gerektiğini, 70 milyon üyeli ve Türkiye'nin de üyesi bulunan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICTFU) nun da görüşü Türk-İş'in de paylaştığını açıklayarak şunları söylemiştir :

«Çalışma Bakanının bu kürsüden ifade ettiği şekli ile toprak reformuna karşıyız. Ne diyor Bakan, gübreleme yapacaksın traktör verecek-

sin, kredi sağlayacaksın sonra reform yapacaksın. Bu toprak reformu değil, durumu felakete götüren bir yol... Gübreyi kime vereceksin, top-rağı olana, krediyi kime sağlayacaksın, toprağı olana, traktörü kime vereceksin, yine toprağı olana. Bu toprak adaletsizliğini biraz daha artıracak, biraz daha vahim hale düşürecek, toprak sahibine yeni toprak, zenginliğine zenginlik katacaktır.»

Tunç, asgari ücret konusuna da değinmiş, sosyal refahın sağlanmasındaki etkisini belirterek «Sosyal adalette yol, asgari ücretten geçer. Bir ülkede asgari ücret tespit edilmemişse, o ülkede sosyal adaletin varolduğunu kabul etmek imkansızdır» demiş ve Çalışma Bakanlığının asgari ücret kontrolünü yapabilecek durumda olmadığını ve kısır bir bütçe içinde çalıştığını belirtmiştir.

Halil Tunç, aracılık müessesesine de değinmiş, Çalışma Bakanının, aracılardan kaldırılmaması fikrine katılmadığını ve hele bunun bir «arz-talep» işi olduğu hakkındaki iddiasını kabul edemeyeceğini söylemiş ve şöyle demiştir :

«İktisaden gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik sorunları arz-talep düzeyinden bakmak mümkün değildir. Bu konuda bir misal mi istiyorsunuz. Bugün Türkiye'de geniş işsizlik vardır. Eğer Türkiye'de arz-talep kaidesi uygulanacaksa karın tokluğuna çalışacak işçi var. O halde meseleyi bu açıdan ele almayız. Çoğunluğun refahını ve kaderini bir kaç kişinin kaderine terk edemeyiz. Bakan piyasa demokrasisi var diyor. Fıleyi eline alacaksın, pazara çıkacaksın ve ucuzu almağa çalışacaksın. Peki ama, malı gönderen aracı boş mu duruyor? Kaynağın başında o, piyasayı düzenleyen de o... Biz aracı düşmanı değiliz, hele namuslu aracının asla. Ama bir masası, bir iskemesi, olup bir kuruş ver-gi vermeyen milyoner aracı-

nın karşısındayız.

Halil Tunç eğitim konusuna da değinmiş ve işçi çocuklarının eğitimi konusunda Sosyal Sigortalar Kurumundan ayrılacak fon üzerinde durmuş, bunun emeklilik ve hastalık fonlarına etkisi olacağını belirterek şöyle demiştir :

«Sayın Bakan işçi çocuklarının eğitimi konusunda Sosyal Sigorta bütçesinden 15 milyon lira para koyduk, kifayet etmezse bir 15 milyon daha koyarız diyor. Sayın Bakanım Sosyal Sigorta Kurumunun belirli hedefleri vardır. İşçinin sosyal güvenliğini, sağlığını, ihtiyarlığını garanti altına alır, eğitimi almaz. Eğitim devlet görevidir. Lütfen de bu 15 milyon lirayı devletten koyun. İşçi çocuğunun eğitimi karşısında değil, ama güvenliğimizi tehlikeye düşürecek bir davranış asla tasvip edemeyiz.»

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç son olarak partilerüstü politika üzerinde durmuş ve Türk-İş'in bu konudaki politikasını çizmiştir. Tunç, sendikacıların politika yapmaları gerektiğini, fakat bunun bir partinin paralelinde olmaktan ayrı kabul edilmesi üzerinde durmuş, geçen zaman içinde ileri mesafeler aldığını hatırlatarak konuşmasını bitirmiştir.

SEÇİMLER

Çalışma raporlarının görüşülmesi, dilek ve temennilerden sonra ikinci gün son olarak seçimlere geçilmiş ve Genel Başkanlığa Halit Mısırlıoğlu Genel Sekreterliğe Rafet Altun ve Genel Mali Sekreterliğe Mesut Kahrathı yeniden seçilmişlerdir.

Ağaç-İş kongresi

Türkiye Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası (Ağaç-İş) Üçüncü Genel Kurulu geçtiğimiz ayın 17 sinde Ankara'da Kızılay toplantı salonunda yapılmıştır. Üç gün devam eden ve çok sayıda işçi liderlerince izlenen

kongrede çeşitli yurt sorunları ele alınmış, işçilerin «toprak reformu, dış ticaretin belirli ölçülerde devletleştirilmesi, petrolerin ve yer altı servetlerinin millileştirilmesi» gibi temel ekonomik isteklerinde kararlı oldukları açıklanmıştır.

Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un divan başkanlığına getirildiği kongrede açış konuşmasını Ağaç-İş Başkanı Ömer Deniz yapmıştır. Deniz konuşmasında Ağaç — İş'in Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 24 Temmuz 1963 den bu yana 121 toplu sözleşme yaptığını, bunlar arasında sadece «bir işçiyi» kapsayanların da olduğunu belirtmiş, «... amacımız, üyemiz olan her işçinin Anayasa teminatı altındaki haklarından yararlanmasını sağlamak, her üyemizin yaşama şartlarını biraz daha ileri götürmektir» demiştir :

ARD NİYETLİLER...

Ağaç-İş'in, üyelerini, Anayasa'nın öngördüğü insan hak ve özgürlüklerinde tam olarak istifade ettirmek için büyük bir çaba sarfettiğini fakat bunu yaparken bir takım «ard niyetli çıkarıcıların çeşitli oyunları ile karşılaştığını» da belirten Ağaç-İş Başkanı sözlerine şöyle devam etmiştir :

«Politik çıkarları uğruna bir milletvekili Ayancık şubemizi bölme-ye kalkışmıştır.

Üyelerimizi bir siyasi partinin kontrolü altına sokmak isteyenler, bunda başarı kazanamayınca, ikinci bir kuruluşa gitmeyi, AĞAÇ-İŞ'i kestirmeye bile kalkışmışlardır.

Yürürlükteki sözleşme hükümlerine, 274 ve 275 sayılı kanunlara yüzde yüz aykırı bu davranışın karşısında tüm işçi hareketi tam bir dayanışma içinde hareket etmeyi bilmiştir.

Türkiye'de sendikaları siyasi partilerin oyuncak haline sokma çabalarının başarıya ulaşacağı asla düşünülmemelidir. Bu tip çirkin davranışlar geçmişe aittir; 1968 Türkiye'si'ne değil!...

TÜRK-İŞ'İN GÖRÜŞLERİNİ SAVUNUYORUZ

Konuşmasına «... Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun altıncı Genel Kurul kararlarının

Ağaç—İş Sendikası'nın üçüncü genel kurulunda bulunan Uluslararası Ağaç ve Yapı Sanayii İşçileri Federasyonu Genel Sekreteri John Lefblad, Türk—İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un konuşmasını dinlerken.

ULUSLARARASI AĞAÇ VE YAPI SANAYİİ İŞÇİLERİ FEDERASYONU GENEL SEKRETERİ

John Lefblad'ın konuşması

Türkiye Ağaç Sanayii İşçileri Sendikası'nın Üçüncü Genel Kurulunda Ağaç-İş'in bağlı bulunduğu Uluslararası Ağaç ve Yapı Sanayii İşçileri Federasyonunu Genel Sekreter John Lefblad temsil etmiştir. 38 ülkeden 103 sendika ve 3 milyon işçi adına bir konuşma yapan Genel Sekreter, özetle şunları söylemiştir:

«Uluslararası Ağaç ve Yapı Sanayii İşçileri Federasyonuna bağlı 3 milyon işçinin başarı dileklerini sunmak üzere Ağaç-İş Kongresinde hazır bulunuyorum. Bunun benim için büyük bir şeref olduğunu kaydetmek isterim.

Uluslararası Federasyonun ama-

Türk İş hukukunda mahkemelerin yer itibariyle yetkisi ve yetki anlaşması

Mahkemelerin davaya bakmak hususundaki yetkieri, muayyen bir çevre ile sınırlı bulunmaktadır. Bilindiği üzere hangi yer Mahkemesinin dâvaya bakabileceği hususundaki yetkiye Mahkemenin selâhiyeti yani yer itibariyle yetkisi denilmektedir. Kamu düzeni ile ilgili bir konuya taâllûk etmediği veya emredici bir kanun hükmünü ihlâl etmediği takdirde, Mahkemelerin yer itibariyle yetkileri taraflar arasında yapılacak anlaşmalarla serbestce tayin olunabilir. Usul Hukukunda bunlara «Selâhiyet Anlaşmaları» denilmektedir. (H. U. M. K. Md. 22)

5521 Sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 5 nci maddesine göre :

«İş Mahkemelerinde açılacak her dâva, açıldığı tarihte dava olunanın (Yani davalının/Türk Medeni Kanunu gereğince ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde bakılabileceği gibi, işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemede de bakılabilir. Bunlara aykırı Sözleşme muteber sayılmaz.)

Acaba bu hükümden anlaşılması gerekir?

A) İş davalarına sadece ve sadece davalının ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde veya işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemede mi bakılabilir?

Yani bu iki yer dışındaki bir Mahkemede bakılmaz mı? Bakılabileceğine dair yapılan Sözleşmeler muteber değil midir?

B) Yoksa iş davalarına, davalının ikametgâhı veya işçinin işini yaptığı işyeri mahkemesinde bakılabileceği kaidesine aykırı olmamak yani bu iki yer mahkemesinde davaya bakılamıyacağına dair hüküm koymamak şartıyla davaya, bir üçüncü yer mahkemesinde bakılabileceği hususunda selâhiyet Sözleşmeleri yapılabilir mi? Yapılan bu Sözleşmeler muteber olur mu?

İlk oturumda iptidai itiraz ileri sürülmemesi halinde bir üçüncü yer mahkemesinin yetkisi ka-

Yazan :

AV. NÜZHET EROL

bül edilmiş olur mu?

Bu yazımızda eleştireceğimiz konu budur.

I. 1) Hukuk Yargılamaları usulü kanunun 187 nci maddesine göre, selâhiyet def'i iptidai itirazlar dandır. Aynı kanunun 478 nci maddesi uyarınca sözlü usule tâbi olan İş Mahkemesinde iptidai itirazların herhâlde ilk oturumda bildirilmesi gerekir. Bu yapılmadığı takdirde bir daha mesmu olmaz. (H.U.M.K. Md. 188)

Yani yetkisiz bir mahkemenin yetkisi kabul edilmiş olur. (H.U.M.K. Md. 23)

2) Hukuk Yargılamaları Usulü Kanununun 22 nci maddesine göre; Mahkemenin selâhiyeti kamu düzeni esasına binaen tâyin edilmemiş olan hâllerde iki taraf, uyuşmazlıklarının yetkili olmayan bir yer mahkemesinde görülmesini yazılı olarak mukavele edebilir. Bu takdirde de yetkisiz bir Mahkemenin yetkisi kabul edilmiş olur.

Bu hâlde işbu mahal mahkemesi o davaya bakmaktan imtina edemez.

3) Hukuk Yargılamaları Usulü Kanununun 21 nci maddesine göre haksız bir fiilden mütevellit dava, davalının ikametgâhı veya işçinin işini yaptığı işyeri mahkemesinden başka, haksız fiilin vuku bulduğu mahal mahkemesinde de açılabilir.

II. 5521 Sayılı Kanunun 5 nci maddesini;

İş davalarının sadece ve sadece davalının ikametgâhı sayılan yer mahkemesinde veya işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemede bakılabileceği, bunun dışındaki mahkemelerde bakılamıyacağı görüş ve kanaatine varıldığı takdirde, bu hüküm;

Kamu düzeni ile ilgili emredici bir hüküm mahiyet ve hüviyetine bürünecek, yargılamanın ilk oturumuna değil, her safhasında ileri sürülebilecek, davalı taraf selâhiyet itirazında bulunmasa dahi hakim tarafından re'sen nazarı itibara alınması gerekecek, iş uyuşmazlıklarında selâhiyet anlaşmaları yapılamıyacak, Toplu Sözleşmelere «Bu Sözleşmenin uygulanmasından doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesinde falanca yer mahkemesi yetkilidir» şeklinde konulacak herhangi bir hüküm muteber olmayacak, haksız fiilden mütevellit davaya sadece davalının ikametgâhı veya işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkeme'lerde bakılabilecek, haksız fiil şayet bu iki yer dışında vuku bulmuş ise, o fiilin vuku bulduğu mahal mahkemesinde dava açılamıyacaktır. Bunun sonucu olarak da 5521 Sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 5 nci maddesi İş Hukukuna ilişkin yetki hususunda Hukuk Yargılamaları Usulü Kanunun 21, 22, 23, 187/2 ve 478 nci maddelerini zımnen yürürlükten kaldırmış olacaktır.

Acaba tatbikatta durum nasıldır?

Bu Problem Yargıtay'ın müstakar içtihadları ile aşağıdaki şekilde çözümlenmiştir :

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 27.1.1964 gün ve E. 244 K. 349 sayılı; kaza 14.9.1965 gün ve E. 7554, K. 7749 sayılı kararlarında : «Hukuk Yargılamaları Usulü Kanununun 21 nci maddesinde haksız eylemden doğan davanın, o eylemin meydana geldiği yer mahkemesinde de açılabileceği yazılıdır. O halde mahkemenin yetkisizlik kararı vermiş olması, anılan madde hükmüne aykırıdır» denilmek suretiyle, iş dâvalarına sadece ve sadece davalının ikametgâhı veya işçinin işini yaptığı yer mahkemesinde bakılabileceği hususundaki görüşe iltifat etmemiş, bunun dışında haksız fiilin vuku bulduğu yer mahkemelerinin de yetkili olabileceği görüşünü müstakar bir içtihat olarak benimsemiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da 12.12.1962 gün ve E.4/155, K. 108 sayılı kararında;

5521 Sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 7. maddesine göre İş Mahkemelerinde sözlü yargılama usulü uygulanır. Hukuk Yargılamaları Usulü Kanununun 478 nci maddesi uyarınca sözlü usulde iptidai itirazların her halde ilk oturumda bildirilmesi gerekir ve kanunda hâkiminin bu konuda taraflara süre verebileceğini gösteren özel bir hüküm yoktur. Usulün 197 ve 198. maddeleri hükümleri hem amaçlarının yazılı usulü düzenlemek olması ve hem de 478 nci madde hükmünün özel bir hüküm olması bakımından sözlü usulde uygulanamaz ve esasen davaların tezelden bitirilmesini sağlamak üzere konulmuş bulunan sözlü usulde böyle süreler verilmesi, bu usulün kanuna konuluş sebebine uygun olmaz. Usul Kanununun koyduğu süreler, sürelerdir. O halde, bu hususun mahkeme tarafından gözönünde tutulması şarttır. Zira geç-

tikten sonra yapılamaz.

İlk oturumda davalı vekiline isteği üzerine dosyayı incelemek üzere süre verilmiş bulunması, usul hükümlerine uygun olmadığından, ikinci oturumda kendisinin ileri sürdüğü yetkisizlik itirazı, süresinden sonra ileri sürülmüş olacağından dolayı gözönünde tutulamaz ve mahkemenin yetkisizlik kararı vermiş bulunması bundan ötürü usule aykırıdır.» denilmek suretiyle; mahkemenin yer itibariyle yetkisinin iş mahkemelerinin selâhiyeti yönünden de iptidai itiraz olduğu, ilk oturumda davalı tarafından mutlaka ileri sürülmesi gerektiği aksi halde hakim tarafından re'sen nazarı itibara alınmayacağı ve davanın açılmış olduğu selâhiyet siz mahkemenin selâhiyetli hale geleceği görüş ve neticesine varılmış bulunmaktadır.

Davalı, selâhiyetsiz bir mahkeme önüne çağırıldığı vakit iptidai itiraz suretiyle mahkemenin selâhiyetsizliğini ileri sürmediği takdirde, bahis konusu olayda selâhiyet kamu düzeni ile ilgili olmadıkça, o mahkemenin selâhiyeti kabul edilmiş olmaktadır. Demek ki sadece, iptidai itiraz ileri sürmemek suretiyle selâhiyetsiz bir mahkemenin selâhiyetli hale gelmesi neticesi doğmaktadır. O halde taraflar anlaşarak, iptidai itiraz ileri sürmemek suretiyle selâhiyetsiz bir mahkemeyi selâhiyetli hale getirebilmektedirler. Durum böyle olunca, bunun taraflar arasında yazılı anlaşma suretiyle davadan önce kararlaştırılmasında bir hukuki mani bulunmamak lâzım gelir. (Medeni Usul Hukuk Dersleri 1959. Pro. İ. E. Postacıoğlu Sh. 113)

Nitekim bu sebepledir ki Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 24.10.1967 gün ve E. 11582, K. 9991 ve müteakip sayılı, keza 11.12.1967 gün ve E. 13235, K. 11654 Sayılı Kararlarıyla; İş Hukuku mevzuunda selâhiyet anlaşmaları yapılamıyacağı, Toplu Sözleşmelere konulan selâhiyet anlaşmalarının 5521 Sayılı Kanunun 5 nci maddesi hükmü muvacehesinde hükümsüz sayılacağı şeklinde alt mahkemeler tarafından verilen kararları bozmak suretiyle anılan maddedeki «Bunlara aykırı Sözleşme muteber sayılmaz» hükmünün iş mahkeme'lerinde açılacak dâvalarda davalının ikametgâhı veya işçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahkemede bakılamıyacağı şeklindeki sözleşmenin muteber olmadığı, yoksa bunun dışında, iki tarafın bir veya müteaddit hususa müteallik uyuşmazlıklarının selâhiyettar olmayan diğer bir mahal mahkemesinde görülmesini yazılı olarak kararlaştırmaları, Toplu İş Sözleşmelerine bu şekilde bir hüküm koymaları halinde ayrıca o mahkemede de dava açılabilecekleri bu takdirde ise işbu mahal mahkemesinin o dâvaya bakmaktan kaçınılmıyacağını karara bağlamıştır.

SONUÇ : Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun istikrar kasbeden içtihadlarına dayanarak şu sonuca varılması ge-

rekmetedir.

5521 Sayılı Kanunun 5 nci maddesi gereğince;

a) İş Mahkemelerinde her dava :

aa) Davalının ikametgâhı

bb) İşçinin işini yaptığı işyeri için yetkili mahal mahkemesinde bakılabilir.

Bunlara aykırı yani bu iki yer mahkemesinde veya bunlardan birinde dava açılmıyacağına dair yapılacak sözleşmeler muteber değildir.

Ancak taraflar, bu iki yer mahkemesinin yetkisini kaldırmamak şartıyla bunlara ilâveten muayyen hususa ait uyuşmazlıklarının diğer bir mahal mahkemesinde bakılabileceğini yazılı bir sözleşme ile kararlaştırabilirler. Bu sözleşme muteberdir.

b) İş Mahkemelerinde de «Yer itibarıyla yet-

ki» yeni selâhiyet def'i iptidai itirazlardan olduğu için mutlaka ilk oturumda ileri sürülmesi gerekir. İlk oturumda ileri sürülmediği takdirde bir daha ileri sürülemez ve bu takdirde selâhiyetsiz Mahkeme davaya bakmaktan kaçınmaz.

c) İş davalarında selâhiyet kamu düzeni ile ilgili olmadığından hakim tarafından re'sen nazara alınamaz.

d) 5521 Sayılı Kanunun 5 nci maddesi hükmü iş hukukuna ilişkin yetki hususunda Hukuk Yargılamaları Usulü Kanununun 21, 22, 23, 187/2 ve 478 nci madde hükümlerini zımnen yürürlükten kaldırmış değildir. Esasen 5521 Sayılı Kanunun 15 nci maddesinde; «Bu kanunda sarahat bulunmayan hallerde Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanunu Hükümleri uygulanır.» hükmü mevcut bulunmaktadır.

Toplu İş Sözleşmesi yetkisi

Yargıtay kararı

Yargıtay veya İş Mahkemelerince kesin olarak karara bağlanan toplu iş sözleşmesi yetkisi iptal edilemez ve kesinleşen yetkiye yönelen idari ve kazaî itirazlar dinlenmez Yarg. Hukuk Genel Kurulu. E. 967/9, 748, K. 654, 27.12.1967»

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnmeyi kapsayan son hükmün süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü :

Dâva Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunun 438 nci maddesinde duruşmaya tabi olduğu belirtilen davalardan bulunmadığı cihetle davacı vekilinin karşılık dilekçesindeki duruşma isteği gözönünde tutulmamış ve resen duruşma yapılmasına lüzum görülmemiş temyiz incelemesi dosya üzerinde yapılmıştır. Davalı Yeni Tez-Büro-İş Sendikası 15/7/1963 gün ve 274 sayılı Sendikalar Kanununun 9 ncu maddesi uyarınca Çalışma Bakanlığınca yürürlüğe konulan işkolları yönetmeliğinin 22, 23 ve 33 ncü sıra işkolu esasına göre tüzüğün 1 nci maddesinde belirtildiği şekilde kurulmuştur.

15/7/1963 gün ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 12 nci maddesinin 1 nci bendinin 1 nci fıkrası gereğince 22 sıra numaralı işkolunda toplu iş sözleşmesi yapmaya kendisini yetkili gören davalı sendika bu iş kolunda toplu iş sözleşmesi yapmak istediğini 4/2/1967 tarihinde Ankara, İstanbul ve İzmir'de çıkan birer gazete ile ilân etmiş, davacı işverene işkolu seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapılacağını, gün, saat ve yeri ile beraber bildir-

miştir. Davacının 25/5/1967 günlü dilekçe ile yaptığı yetki itirazı Çalışma Bakanlığının 6/6/1967 gün ve 8566 sayılı kararlariyle, 275 sayılı kanunun 12 nci maddesinin 3 ncü bendindeki 6 işgünü içerisinde yapılmadığından reddolunmuştur.

Davacının bu karara karşı başvurusu da 275 sayılı kanunun 11 nci maddesinin 2 nci fıkrasına göre Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesince incelenerek 22/6/1967 gün ve 6591/31 sayılı ilâmda kesin olarak karara bağlanmıştır. Artık, dâva'lı sendikanın işkolu seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapmaya yetkili olmadığı, kuruluşunun işyeri esasına dayandığı tartışma konusu yapılamaz. Bundan sonraki safhada 275 sayılı kanunun 14 ve 15 inci maddelerinde yazılı işlemler yerine getirilmiş, Çalışma Bakanlığının düzenlediği ve bildirdiği uzlaştırma toplantısına davacının katılmadığı 15 nci maddenin son fıkrası gereğince düzenlenen ve toplantıda hazır bulunan temsilcilere tevdi olunan 10/7/1967 günlü tutanakta belirtilmiştir. Punun üzerine davalı sendikanın 19 ncu maddenin 1 nci bendi uyarınca aldığı 12/7/1967 günlü grev kararı 13/7/1967 tarihinde noterlik aracılığı ile davacıya tebliğ edilmiştir. Böylece, davalı sendikanın kanun hükümlerine uygun bir grev kararı verebilme şartları gerçekleşmiştir. Direnme kararında gösterilen gerekçeler kesinleşen hususlarla ilgi bulunmaktadır. Bu cihetlerin göz önünde tutulmaması ve özel daire bozma ilâmına uyulmayarak grevin kanun dışı olduğuna ilişkin eski hükümde direnilmesi isabetsiz bulunmuştur.

Direnme kararının bozulması gerekmektedir.

SONUÇ : Direnme kararının H.U.M.K. nun 429 maddesi gereğince BOZULMASINA

Özel hakem kararlarının Yargıtayca inceleme şartları

Yargıtay kararı

«Hakemlerin yetkisi içinde olan bir davada, mahkemeden yetki konusunda bir karar alınmadığı iddiası ile bu davaya ilişkin hükmün Yargıtayca bozulması yasaya aykırıdır. Yrg. 9. HD, E. 11738, K. 565, 9.1.1968»

Davacı Sendika, özel hakem kuruluna açtığı işbu davayla, özet olarak, taraflar arasında düzenlenmiş toplu iş sözleşmesi gereğince yapılması gerekli zammın uygulanmasını istemiştir.

Buna karşılık davalı işveren sendikası, gene özet olarak, özel hakem kurulun ancak sözleşmenin uygulama ve yorumuna ilişkin hususlarda çıkacak uyuşmazlıkları karara bağlayabileceğini, oysa dava konusu uyuşmazlığın bu nitelikte ve dolayısıyla özel hakem kurulunun çözümlüyebileceği bir niza bulunmadığını, iş değerlendirme sisteminin henüz tamamlanmadığı, tamamlandıktan sonra bu sistem uyarınca verilecek olan zamların sözleşmede tesbit edilen tarihe göre uygulanacağını bildirerek davanın reddini talep etmiştir.

Özel hakem kurulunca, uyuşmazlık yetkisi içinde görülerek, yevmiye dört lira ücret zammının uygulanmasına karar verilmiş; hükmün davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Davacının isteği, hukuki nitelikçe, toplu iş sözleşmesinin işçi ücretlerine zam yapılmasıyla ilgili 25, d) 1 maddesinin kendi anlayışı çevresinde uygulanması talebine ilişkindir. Bu yolda bir isteğin anılan maddenin yorumu ve uygulanmasıyla ilgili bulunduğu şüphesizdir. Öbür yandan, Üst Kurulca karara bağlanmayan uyuşmazlıkların çözümünü için özel hakeme başvurulabileceği ve Üst Kurulun toplu iş sözleşmesinin yorum ve uygulamasından doğacak çekişmelerin şikâyet kademe'eri yoluyla çözümlenememesi durumunda incelemek yetkisine sahip bulunduğu, toplu iş sözleşmesinin 17 nci maddesi hükmü gereğidir. Olayda sözü edilen posedüre uyulduğu anlaşılmaktadır. Şu hale göre uyuşmazlık, özel hakem kurulunun yetki alanı içinde bulunmaktadır.

Bundan başka, hakem kararları ancak HUMK.'nın 533 nci maddesinde sınırlı olarak gösterilen sebeplerin varlığı halinde bozulabilir. Gerçi, sözü edilen maddede hakemlerin yetkileri içinde bulunmayan bir konu hakkında karar vermeleri bozma sebebi olarak öngörülmüştür. Ne var ki 519 ncu madde bu hükmün kapsamına dahil bulunmamaktadır. Gerçekten bu konuda bozmayı gerekli kılacak yön, yetki hususunda çıkan uyuşmazlığın mahkemeye sunulmamış olması değil, hakame açılan davanın hakemlerin yetkileri içinde bulunmaması noktasıdır. Yoksa, aslında hakemlerin yetkisi içinde olan bir dava, sırf bu davanın hakemler aracılığıyla çözümlenip çözülmemi-

yeceği hususunda mahkemeden bir karar alınmadı diye, bu davaya ilişkin hükmün Yargıtay'ca bozulmasına Usûl hükümleri ve özellikle tahkim müessesesinin mahiyeti cevaz vermez.

Diğer temyiz itirazları da 533 nci maddede gösterilen sebeplerden hiç birine uymamaktadır. O halde, temyiz itirazları reddolunmalı ve hüküm onanmalıdır.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı temyiz olunan hükmün ONANMASINA

Yargıtayın Toplu İş Sözleşmesi yetkisi hakkındaki kararları temyiz edilemez

Yargıtay kararı

«Yargıtayın toplu iş sözleşmesi yetkisi hakkındaki kararları kesin olduğundan temyiz edilemez. Yarg. Hukuk .Genel Kurulu 6591/33, 31.1.1968»

Yeni Tez-Büro-İş Sendikası 22 sıra numaralı işkolunda ve işkolu esasına göre yapmak istediği toplu iş sözleşmesi çağrısına Singer Dikiş Makinesi Kumpanyası vekili Çalışma Bakanlığı nezdinde itiraz etmiş ve bu çağrının kendilerine karşı etkisiz sayılmasına karar verilmesini istemiş ve çünkü sendikanın işkolu seviyesinde toplu sözleşme yapmak yetkisi bulunmadığını bildirmiştir. Çalışma Bakanlığı bu itirazı 275 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin 3 ncu bendinin 1 nci fıkrasına dayanarak ve 6 işgünü geçtikten sonra yapıldığından bahsile reddetmiştir. İtiraz eden vekili Çalışma Bakanlığının 6/6/1967 tarihli işbu kararma karşı aynı kanunun 11 nci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca 6 gün içinde Yargıtay Başkanlığına itiraz etmiş, bu itiraz iş davalarına bakmakla görevli Dokuzuncu Hukuk Dairesinde incelenmiş, 22/6/1967 tarihinde 6591 esas 33 karar numarasıyla karara bağlanmıştır. Bu karar aynı vekiller 12/7/1967 tarihinde ve süresinde temyiz etmişlerdir. Gerçi özel hukuk dairelerinin ilk mahkeme sıfatıyla verdikleri ve temyizi kabil hüküm ve kararların temyiz mercii Yargıtay Hukuk Genel Kurulu isede; temyiz olunan karar 275 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin 2 nci fıkrasının son cümlesine dayanılarak itiraz olunmuştur. Aynı cümlede işbu kararın (kesin) olduğu belirtilmiştir. Karar kesin olunca temyiz yolu ile incelenemez. Her ne kadar temyiz dilekçesinde bazı istekler hakkında özel dairenin bir karar vermediği ileri sürülmüş isede, kesin karar muvacehesinde bu cihet dahi Genel Kurulda tartışma konusu olamaz. O halde, temyiz isteğinin incelemeye değer bulunmaması bakımından reddi gerekmektedir.

SONUÇ : Temyiz isteğinin incelemeye değer bulunmaması bakımından reddine.

A'sından Z'sine kadar savunucuyuz» diyerek devam eden Ağaç-İş Başkanı Ömer Deniz, Ağaç-İş'in top rak reformu, dış ticaret, milli gelir dağılımı, halk sağlığı, eğitim sorunu ve partiler üstü politika konularında görüşlerini de şöyle özetlemiştir:

«Türk Sendikacılık Hareketi'nin şu gelişme devresinde «partiler üstü politika prensibi» nin kaçınılmaz olduğuna yürekten inanıyor bunda ısrar ediyoruz.

Yeraltı sevetlerimiz, petrol'lerimiz millileştirilmelidir.

İnsan-toprak ilişkileri, insanlık haysiyetiyle bağdaşır bir duruma getirilmelidir. Toprak reformunun yanındayız.

Dış ticaretimizin, belirli ölçülerde devletleştirilmesi tezine içten katılıyoruz.

Milli gelirin dağılımındaki adaletsizlikleri önleyici her teşebbüsün destekleyicisi olacağız.

Eğitimde, başta işçi ve köylü çocukları olmak üzere bütün çocuklara fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Eğitim parasız olmalı, Devlet eliyle yürütülmelidir.

Halkımızın sağlığı, bir ticaret ve sömürme konusu olmaktan çıkarılmalı, sigorta sistemleri gelişti-

rilmeli, işsizlik sigortası, mümkün olan en kısa zaman içinde yurdumuzda da yerleştirilmelidir.

Konut sıkıntısı, yurt gerçeklerini göz önünde bulunduran rasyonel bir konut politikası ile önlemeye çalışılmalıdır. Lüks mesken yapımına son verilmeli, arsa spekülasyonuna engel olucu tedbirler alınmalıdır.

Kalkınmanın ağır yükünü omuzlarında taşıyan işçilerin, yurdumuzun ekonomik ve sosyal gelişmesine ilişkin her kararda söz sahibi olmasını istiyoruz.

Ormanlarımızın tahrip edilmesi hala önlenememiştir. Orman idare sisteminde fadikal değişiklikler yapılmalı, halka, ormanların önemi öğretilmelidir.»

BARİŞ, EKMEK, ÖZGÜRLÜK

Ağaç-İş Başkanı daha sonra hür sendikacılık hareketinin tüm çabasına rağmen dünyanın savaş tehlikesinden kurtulamadığına işaret etmiş, genişleme temayülü gösteren Vietnam savaşına, Orta Doğu buhranına ve Kıbrıs sorununa dikkati çekmiştir. Deniz, «Ağaç-İş Senkasi, uluslararası hür sendikacılık hareketi içinde üzerine düşen görevleri eksiksik yerine getirmeye

çalışmaktadır. Hür sendikacılık aleminin temsilcisi, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun ve onun en kudretli üyelerinden biri olan Uluslararası Ağaç Sanayii İşçileri Federasyonu'nun «barış, ekmek, özgürlük ilkesine yürekten katılıyoruz» demiştir.

Ağaç-İş Başkanı sözlerine şöyle son vermiştir :

«Ekonomik güvenlik ve sosyal adalet için EKMEK!

Ekonomik ve siyasal demokrasi vasıtasıyla ÖZGÜRLÜK!

Haysiyetli ve âdil BARİŞ!
Hedefimiz bu arkadaşlar!»

SEYFİ DEMİRSOY KÜRSÜDE

Ağaç-İş Başkanının alkışlarla karşılanan konuşmasından sonra kürsüye Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy gelmiştir. Demirsoy, Türk-İş'in yurt ve dünya sorunları hakkındaki görüşlerini açıklamış, «Türk sendikacılığının kısa zamanda aşığı merhale havsalasının ötesindedir» demiştir.

Türk işçilerinin toplu sözleşme ve grev hakkını elde ettiği tarihlerde bu durumun endişe ile karşılandığına işaret eden Türk-İş Başkanı, uygulamanın Türk sendi-

ci hür dünyada ağaç yapı sanayinde çalışan işçiler arasında karşılıklı anlayış havasını ve işbirliğini geliştirmektedir.

Hür sendikacılar olarak demokrasiye ve özgürlük düzenine inanıyoruz. Totaliter zihniyetin dünya barışı için en büyük tehlike olduğuna kanıyız.

Sendikalar zamanımızın modern toplumunun en önemli kısmını meydana getirirler. Ne var ki, insanların çoğu, hatta bazı sendikacılar dahi, bu durumun farkında değildirler. Sendikacılığı tehlikeli görenlerin başında işverenler gelmektedir. İşverenlerin anlayamadığı, sendikacılık hareketinin toplumun yapısında ne büyük gelişmeler sağlayabileceğidir. Bu tutum bizlere bir takım görevler yükliyor. Bunların başında - teşkilatlanma - gelmektedir. Önce temeli kur-

malıyız; teşkilatlanmalıyız. Bunu toplu pazarlık gibi asıl görevler izleyecektir. Kabul etmek gerekir ki bu çabamızda karşı karşıya bulunduğumuz sayısız güçlükler vardır. Fakat memnuniyetle belirtilmek gereken, hür sendikacılık hareketinin bu engellerin çoğunu ortadan kaldıracı olmasındadır. Türkiye bu alanda bir istisna teşkil etmektedir. Son bir kaç yıl içinde Türkiye'de aşılın merhaleler bunun en canlı örneğidir.

Hedefimiz belirlenmiştir. Herkes için BARİŞ, EKMEK, ÖZGÜRLÜK istiyoruz. Bu konuda Uluslararası İşkolu Federasyonları arasında en küçük bir görüş ayrılığı yoktur. İşbirliği yapmağa ve hedefimize ulaşmağa çalışıyoruz.

Komünizm tehlikesi bugün de ciddiyetini muhafaze etmektedir. Vietnam, Orta Doğu ve Yunanis-

tan'daki durum endişe vericidir. Unutulmamak gerekir ki, demokrasinin korunmasında, mücadelesinin belkemiğini meydana getirirler. Bu konuda Sayın Demirsoy'un sözlerine yürekten katılıyorum.

Yarını yaratmada büyük sorumluluklar taşıyorsunuz. Ağaç-İş'e olsun, Türk-İş'e olsun ilerdeki çalışmalarında manevî yardımda bulunabilirsek ne mutlu!

Engeli bir yolda ilerliyoruz; sorumluluğumuz büyük! Fakat çocuklarımıza daha iyi bir dünya teslim edebilmek için çalışmağa mecburuz. Sendikalar yeni dünyanın bel kemiği olacaktır; teminatı olacaktır. Bizler birbirine ihtiyacı olan insanlarız. El ele verirse, istikbalin bizlere ait olacağı şüphesizdir.

Sizlere çalışmalarınızda yürekten başarılar dilerim.»

kacısının ve işçisinin ne derece sorumluluk hissi ile dolu olduğunu ipat ettiğini belirtmiş, «yüzümüz karaa çıkmamıştır» demiştir.

Bazı Hükümet yetkililerin «sorumusuz beyanlarına» da değinen Seyfi Demirsoy Türkiye'de sendika sayısının 1000'in üstünde olduğuna dair iddiaları yalanlamış, bir sendikacının Çalışma Bakanlığını «nezarlıklar Müdürlüğü» olarak isimlendirdiğini hatırlatarak, «sendika sayısının fazlalığını söyleyen'ler, kayıtlarının ne derece sıhhatli olduğunu incelemelidirler. Bugün milli sendika bünyesinde birleşen ve hükmi şahsiyetleri sona eren yüzlerce kuruluş Çalışma Bakanlığı kayıtlarında hâlâ var imiş gibi görünmektedir» demiştir.

Türk-İş Başkanı daha sonra partiler üstü politika konusunda şunları söylemiştir :

«... politika sendikalara sızdırılmak, sendikalar partilerin oyuncağı haline getirilmek isteniyor. Parti patenti altına giren kuruluşlar özgürlüklerini kaybeder. Hür sendikacılık böyle bir ortamda yaşayamaz. Sendikacı siyasal gelişmeleri yakından izlemekle ödevlidir. Ama sendikalar partilerin oyuncağı haline sokmak... İşte buna paydos!»

Türk-İş Başkanının konuşmasından sonra çeşitli liderleri söz almış, Türk sendikacılığının ekonomik, sosyal, siyasal sorunlar hakkındaki görüşlerini belirtmişlerdir.

SEÇİMLER

Kongrenin üçüncü günü seçimler yapılmıştır. Seçimler sonunda Ağaç-İş İcra Kurulu'nda bir değişiklik olmamış, Genel Başkanlığa Ömer Deniz, Genel Sekreterliğe Osman Nogay, Genel Mali Sekreterliğe Asım Üngör yeniden getirilmişlerdir.

Çimse-İş Sendikasının kongresi yapıldı

Çimse-İş Sendikası Üçüncü Gnel

19-21 Ocak arasında yapılan ÇİMSE-İŞ Sendikası Genel Kurulunda delegeler

Kurulu 19-21 Ocak günleri yapılmış ve Genel Başkan Hasan Türkay açış konuşmasında toplum ve işçi sorunlarına değinerek «Halkımızın ve işçimizin ücret, sağlık, mesken ihtiyacı en basit ve makul seviyede temin edilmedikçe, sosyal güvenlik sağlanmadıkça, sosyal adaletin teessüsü mümkün değildir» demiştir.

Türk-İş Başkan Seyfi Demirsoy, Genel Sekreter Halil Tunç, Mali Sekreter Ömer Ergün, Genel sekreter yardımcıları Ethem Ezgü ve Salâhaddin Erkap ile Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Rafet Sezgin, C.H.P. Genel Sekreteri Bülent Ecevit, işçi milletvekillerinden Mustafa Ertuğrul, Enver Turgut, Kaya Özdemiroğlu, milletvekilleri, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürü İlhan Altan, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü Naki Tezel, federasyon ve sendika başkanları ile yöneticilerinin de izlediği genel kurul, Genel Başkan Hasan Türkay'ın konuşması ile çalışmalarına başlamıştır.

TÜRKAY'IN AÇIŞ KONUŞMASI

Yakın geçmişte, hor ve hakir görülen sendikacılık hareketinin bugün güçlü ve değer verilen bir seviyeye yükseldiğini belirterek konuşmasına başlayan Hasan Türkay «İleride yazılacak Türk demokrasisi tarihinde, sendikacılık hareke-

timiz, Türk işçisinin ve Türk milletinin yücelmesinde hizmeti geçen şuurlu kuruluşların ön saflarında gösterilecektir, buna inanıyorum» demiş, Türk sendikacılığının toplumun tüm sorunları ile ilgilenmesi gerektiğini belirtmiş ve konuşmasına şöyle devam etmiştir :

«Halkımızın ve işçilerimizin ücret, sağlık, mesken ihtiyaçları en basit ve makul seviyede temin edilmedikçe, sosyal güvenlik olmadıkça, sosyal adaletin teessüsü mümkün değildir. Kim ne derse desin, Türkiye'de iki zümre vardır, hem de aralarında uçurumlar bulunan iki zümre... Biri azınlık fakat hakettiğinden, layık olduğundan çok daha ötelerde krallar gibi yaşayanlar, diğeri büyük çoğunluk lakin büyük sıkıntıların, büyük ızdırapların nasıplısı çilekeş insanlardır. Bu ikisinin arasındaki korkunç mesafeyi kapatmadıkça orta halii, orta kazançlı insanları yokluktan çokluğa çıkarmadıkça Türkiye'mizin ve toplumumuzun davası hal olmuş sayılmaz.»

Türkay konuşmasını, toprak reformu ve diğer sorunlara değinerek bitirmiştir.

Genel Başkanın açış konuşmasından sonra Divan seçimleri yapılmış ve Başkanlığa Teksif Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Başkan vekilliklerine Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı Salâhaddin Er-

kap, Şeker-İş Genel Başkanı Sadık Şide, Sekreterliklere de Kasım Köklü, Remzi Ersoy'u ve Tamer Eralan getirilmiştir.

İlk olarak misafirlerin konuşmalarına geçilmiş ve sırasıyla Enerji-İş sendikası Başkanı Hilmi Gürbüz, Toleyis Federasyonu Başkanı İsmail Aras, Genel-İş Başkanı Abdullah Baştürk, işçi milletvekillerinden Mustafa Ertuğrul söz almış ve genel işçi sorunları ile ilgili görüşlerini açıklamışlardır. Daha sonra konuşan Afyon Milletvekili Muzaffer Özdağ, toplum konularını eleştirmiş, idari reform ve gizli işsizliğe değinmiştir. Kaya Özdemiroğlu ise, tarım reformu, partiler üstü politika üzerinde durmuş, bu arada Yol-İş Federasyonu genel kurulundan çalışma raporunda bahsedilen bütün konusunu bir önerge ile Meclise getirdiğini söylemiştir.

Daha sonra Bülent Ecevit söz alarak 440 sayılı kanunun uygulanması ve çeşitli sorunlar üzerinde duran uzun bir konuşma yapmıştır. Ecevit, plan ve program uygulamaları arasında çelişme olduğunu, toprak reformunun mutlak surette çıkarılması gerektiğini ve aracılık müessesesinin mutlaka kaldırılmasını savunmuş, partiler üstü politikaya da değinerek «Bugün için gerekli olan sizin politikaya yön verebilmenizdir. Eğer bir partiyi desteklemek istiyorsanız, o partiye siz yön verin, bütün partilere ışık tutun» demiştir.

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Genel Kurulun ikinci gününde Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy söz almış ve Çimse-İş sendikasının kuruluş tarihinden başlayarak, bugün eriştiği gücün gerçekten önemsenmesi gerektiğini belirtmiş, dört işçi milletvekilinin Meclis çalışmalarının yararlı olduğunu ifade etmiştir.

Demirsoy, daha sonra sendikacılıktan bahsetmiş ve entellektüel'in sendikacı olamayacağını ancak işçinin bu görevi yapabileceğini kaydetmiş, bu konuda bir delegenin asılsız iddialarına cevap vermiş ve toplu sözleşmeye aykırı istekte bulunmasını kınayarak, işçinin böyle bir yola gitmesinin doğ-

ru olmayacağını, şikayetlerin önceden kararlaştırılarak yanlış adım atılmaması gerektiğini söylemiş, daha sonra sendika adedine değinerek Türkiye'de Çalışma Bakanının iddia ettiği sayıda sendika olmadığını açıklamıştır.

Demirsoy, Türk İşçi Hareketinin gücünün her geçen gün arttığını söyleyerek şunları söylemiştir :

«Türk sendikacılığı ileri bir seviyeye ulaştı. Yedi senedir sizin başkanlığınızı şerefle yapıyorum. Şimdi Türk-İş büyük, gözde bir teşkilat. Otoritesi var, ismi var. Vaktiyle hizmet edenler olmuştur, herkes hizmet etmiştir, ancak bazı kimselerin Türk-İş'in bugünkü halinden gözleri kamaşmaktadır. Bazı konuları kapıların arkasından konuşmaktadırlar. Bir sendika kongresinde ben Türk-İş'e büyük hizmetler ettim diyen bir şahısın daha sonra yaptığı gaflar, eski hizmetlerini silip götürdü. İnsan gaf yapmamalıdır, konuşurken dikkat etmelidir. Bir kongrede bir arkadaşımızın haysiyet divanı kararı kaldırılıyor, hemen harekete geçiyor ve sendikacılara, bırak yıkıldı-ğı yerde yıkılsın bu sarhoş bu şuursuz kütlenin liderliğini mi yapıyorsunuz, diyor. Kendi içinden çıkmış insanlara şuursuz diyenlerin sendika kongrelerinden hizmetten bahsetmeleri hatadır. Dikkatli davranınlar. Bugün gözleri kamaşıyorsa, vaktiyle söylediklerini unutmasınlar. Bu şekilde konuşmağa da yüzleri yoktur.»

Demirsoy, daha sonra 440 sayılı kanun uygulaması hakkında da bilgi vermiş, Türk-İş'in bu konuda çalışmalarda bulunduğunu ve takipçisi olacağını söylemiş, bu arada hükümetlerin işçi ve toplum yararına davranışlarını destekleyeceklerini ifade etmiştir.

Türk-İş Başkanı, partiler üstü politikaya da değinmiş, sendikaları partilerin patentli altına sokma kararında olduğunu ve bu konuda evvelce çekilen sıkıntıları açıklamış, güçlü sendikacılığın bugünkü seviyesine partiler üstü politika ile eriştiğini kaydetmiş ve şöyle demiştir :

«Güçlü sendikacılık sadece memleket meseleleri ile ve işçiye hiz-

met yönünden değil, demokrasiyi güçlendirme yolunda da teminatır. Demokrasilerde hür basın vardır, hür radyo vardır, hür sendikacılık hareketi vardır. Hür sendikacılık hareketinden korkanlar hata ediyorlar. Hür sendikacılık hareketinde servet düşmanlığı yoktur, başkasının malına göz dikmek yoktur. Hür sendikacılığı koruyacağız.»

Demirsoy grev ve toplu sözleşme düzeninden de bahsetmiş, grevin toplum hayatında önemli ve yararlı tesirleri olduğunu ifade etmiş, daha sonra sanayi kongresi hakkında görüşlerini belirterek, işçi temsilcilerinin bu kongreye davet edilmelerini yermiştir.

ÇALIŞMA BAKANI KONUSU

Kongre çalışmalarını izleyen Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem de, bir konuşma yaparak, Ecevit'in bir gün evvel yaptığı konuşmaya cevap vermiş, işçi kongrelerinde politika yapıldığı iddialarında bulunmuş, daha sonra işçi sorunlarına da değinerek asgari ücret konusundaki çalışmalar hakkında bilgi vermiştir.

Üçüncü gün çalışmalarında, çalışma raporu hakkındaki tenkidler sona erdikten sonra seçimler yapılmış ve Hasan Türkay Genel Başkanlığa, Seyfettin Erkol Genel Başkan Vekilliğine, Abuzer Uçar Genel Sekreterliğe, Hasan Çetin-uysal da Genel Muhasipliğe yeniden seçilmişlerdir. Genel Kurul, yeni kurulan genel sekreter yardımcılığına da Yüksek Bayraklı'yı getirmiştir.

Ulaş-İş kongresi

Türkiye Deniz Taşıtmacılığı İşçi Sendikaları Federasyonu (ULAŞ-İŞ) nun Beşinci Genel Kurulu 21 Ocak pazar günü İstanbul'da Liman Lokantasında yapılmış, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Ulaştırma Bakanı Saadettin Bilgiç, Tes-İş Federasyonu Başkanı İzmir Milletvekili Enver Turgut, Metal-İş Federasyonu Başkanı İstanbul Milletvekili Kaya Özdemiroğlu, sendika başkan ve yöneticileri de hazır bulunarak birer konuşma yap-

mişlardır.

Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un başkanlığında yapılan genel kurulu Federasyon Başkanı Feridun Şakir Ögünç açmış, işçi sorunları üzerinde bir konuşma yapmıştır.

Daha sonra, Tes-İş Federasyonu Başkanı Enver Turgut söz alarak, hükümetin deniz iş kolundaki gayretli çalışmalarını belirtmiş ve çıkarılan Deniz-İş kanununu örnek olarak vermiştir. Kaya Özdemiroğlu da, Deniz-İş kanununun en iyi şekilde çıktığını ve bu konuda Karma Komisyonunda bulunduğu sıradaki çalışmalarını anlatmış, ileride bu kanunda görülecek aksaklıkların yine kendileri tarafından düzeltilmesine gidileceğini söylemiştir.

Deri-İş Başkanı Mustafa Şahin ile Dok Gemi-İş Sendikası Mali Sekreteri Nejat Karacagil ise, sendikaların kontrol altına alınması konusunda Çalışma Bakanının demecini yermişlerdir. Karacagil, demokratik rejimde sendikaların kontrol altına alınmasının büyük sakıncalar doğuracağını söylemiş bu arada işçi kuruluşlarının yurt sorunları ile ilgilenmesinin en tabii görevleri olduğunu belirtmiştir. Aynı konuda konuşan Petrol-İş Sendikası Başkanı Ziya Hepbir de, bakanının tutumunu yermiş daha sonra söz alan Ulaştırma Bakanı Dr. Saadettin Bilgiç, hükümetin işçi sorunları hakkındaki çalışmalarını ve gemi sanayisinin bugünkü durumu üzerinde bilgi vermiştir. Bakan, ücret artışlarının işçi aleyhine olduğunu belirttikten sonra «Dava, ücretleri arttırmak değil, fiatları muayyen bir seviyede tutmaktır, hatta daha da altına düşmesini temin etmektir» demiş, hükümetin bu konuda ciddi tedbirler aldığını belirtmiştir.

Ulaştırma Bakanı daha sonra gemi sanayii hakkında da bilgi vererek Tersane projesinin beynelmilel ihaleye çıkarıldığını ve bu yıl temelini atılıp 1971 yılında biteceğini sözlerine eklemiştir.

Çalışma raporu ve dilekler kısmından sonra seçimlere geçilmiş, Feridun Şakir Ögünç Genel Başkanlığa, Bahri Kunt Başkan vekilliğine, Kerim Akyüz Genel Sekreterliğe, Ahmet Karahan Mali Sekreterliğe ve Turan Onat Teşkilatlanma Sekreterliğine seçilmiştir.

“ÇALIŞMA BAKANLIĞI BU BÜTÇE İLE İŞÇİ SORUNLARINI ÇÖZÜMLEYEMEZ,”

Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonunun 17 Ocak günü yapılan toplantısında ileri sürülen görüşleri cevaplandıran Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Bakanlıkça hazırlanması tamamlanan işsizlik sigortasından bütün iş kollarının yararlanacağını söylemiştir.

Çalışma Bakanlığı 1968 yılı bütçe tasarısı üzerinde raporun okunmasından sonra senatör ve milletvekilleri söz almışlardır.

ENVER TURGUT'UN KONUŞMASI

Komisyonunda bir konuşma yapan Tes-İş Federasyonu Başkanı İzmir Milletvekili Enver Turgut, işçi-işveren ilişkileri konusunda kişisel görüşünü açıklamış, çalışma hayatımızdaki kanunların aksaklıkları 274 275 sayılı kanunlar ve İş Mahkemeleri üzerinde durmuştur.

İŞ KANUNU

931 sayılı İş Kanunun çalışma hayatımıza büyük bir yenilik getirdiğini söyleyen Enver Turgut, kanunun; işçi tanımı, çalışma şartları, ücret, sosyal ücret ve izin gibi konularda işçiye geniş imkanlar sağladığını belirtmiş, ancak iş akdinin feshi konusunun işçi aleyhine hükümler taşıdığını ifade etmiştir. Turgut bu maddenin değiştirilmesi gerektiği tezini savunmuş daha sonra 274 275 sayılı kanunlar hakkındaki görüşünü açıklamıştır.

GEREKLİ KANUNLAR ÇIKARILMASI

İzmir Milletvekili Enver Turgut, her iki kanunun dört yıllık tatbikatı sırasında aksak tarafların görüldüğünü, Çalışma Bakanlığının işçi ve işveren görüşlerini alarak değişiklik tasarısının Meclise vermesi gerektiğini, toplu sözleşme düze-

nin daha iyi işler hale getirilmesinin çalışma hayatımız bakımından zorunlu olduğunu söylemiş, Tarım-İş Kanununun, işsizlik sigortası kanununun ve İşçi Yardımlaşma Kurumu (İYAK) kanunun çıkarılması gerektiğini belirtmiş, işçi davalarının bir an önce sonuçlanması bakımından İş Mahkemeleri açılmasını ısrarla istemiştir.

KAYA ÖZDEMİROĞLU'NUN KONUŞMASI

Bütçe Karma Komisyonunda konuşan İstanbul Milletvekili ve Metal-İş Federasyonu Başkanı Kaya Özdemiroğlu, son zamanlarda sendikaların politikanın içine atılmak istendiğini, ancak sendikaların toplum hayatına yön veren kuruluşlar olduğunu ve yurt sorunları ile ilgilenmeleri gerektiğini söylemiş, partiler üstü kalmaları tezini savunmuştur.

Çalışma Bakanlığı bütçesinin yetersiz olduğuna da işaret eden Özdemiroğlu, 931 sayılı İş Kanununun yüklediği görevlerin bu bütçe ile yerine getirilmesine imkan olmadığını, dış ülkelerde çalışan işçileri aşırı akımların tesirinden korumada yetersiz kaldığını, ancak Türk işçisinin üstün vatanseverlik duygusu ile hareket ettiğini söylemiş, işsizlik konusunun polemik yapılmaması gerektiğini belirtmiştir.

İşçi Partisi Milletvekillerinin Türkiye batmıştır şeklindeki görüşlerinin yanlış ve tehlikeli olduğuna da önemle değinen Kaya Özdemiroğlu, «Türkiye'yi bu şekilde gösterme kimsenin hakkı yoktur» demiş, sendika sayısının fazla gösterilmesinin gerçeğe ilgisi olmadığını ifade etmiştir.

Çalışma Bakanlığının konut ko-

nusundaki çalışmalarının takdirle karşıladığını söyleyen Kaya Özdemiroğlu, Sosyal Sigortalar Kurumunun Türk işçisi için tek garanti müessesesi olduğunu söylemiştir.

MUSTAFA ERTUĞRUL'UN KONUŞMASI

Bazı milletvekillerinin Türkiye'yi kötü bir tablo içinde göstermelerinin gerçekleşme bağdaşmadığına işaret eden Kayseri Milletvekili Mustafa Ertuğrul Türk işçisi için iki yılda yapılanların küçümsenmemesi daha fazlasına layık olduğunu ve gerektiğini, ancak Türk işçisinin bu konuda hazırlanan kanun tasarılarının da olduğunu söylemiştir.

BAKANIN KONUŞMASI

Senatör ve Milletvekillerinin konuşmalarından sonra söz alan Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, ileri sürülen görüşleri cevaplandırmış, Sosyal Sigorta çalışmaları konusunda bilgi vermiş ve bugüne kadar yaklaşık olarak 29 bin konut yapımı için 700 milyon lira kredi verildiğini bildirmiştir.

Bakan, konut yapımı üzerinde, Türk-İş ile İmar ve İskân Bakanlığı arasında işbirliği yapıldığını belirtmiş, bu yıl içerisinde Adana'da 500 işçi konutunun yapılacağını ve bunların 25 ilâ 40 bin lira arasında bir fiyata malolacağını açıklamıştır.

1962 yılından bu yana konut kredisi olarak ayrılan ve verilen ödenek miktarlarını bildiren Çalışma Bakanı, 1967 yılında ayrılan 155 milyon liralık ödeneğin 120 milyon lirasının verildiğini söylemiştir.

Sağlık hizmetleri konusuna da değinen Ali Naili Erdem, Sosyal Sigortalar Kurumunun, hizmetleri en iyi şekilde görebilmek için gayret sarfettiğini, yatak sayısının 1969 yılında öngörülen hedefi aşarak 12 bin 609'a ulaşacağını açıklamıştır.

Çalışma Bakanı, emeklilik işlemlerinin süratle yapılabilmesi için yeni bir sistem uygulandığını kaydetmiş ve ilk uygulamasının Eskişehir'de yapıldığını, olumlu sonuçlar verdiğini, bunun yakında bütün yurttan uygulanmasına çalışılacağını anlatmıştır.

İş ve İşçi Bulma Kurumunun ça-

lışmaları konusunda da bilgi veren Ali Naili Erdem, 1960 yılından sonra kuruma başvuran ve kendisine iş bulunan işçi sayısında bir azalma olduğunu, ancak bunun iki yıl da biraz düzeltilebildiğini söylemiştir.

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLER

Yurt dışında halen 170 bin Türk işçisinin bulunduğunu belirten Çalışma Bakanı bu konuda şöyle konuşmuştur :

«— Almanya'da 135 bin 100, Hollanda'da 11 bin 770, Belçika'da 7 bin, İsviçre'de bin 600, Fransa'da bin 40, Suudi Arabistan'da 300 İngiltere'de 125, Danimarka'da 167 ve Libya'da 90 Türk işçisi bulunmaktadır.»

Ali Naili Erdem, yurt dışında çalışan işçilerin yüzde 30 kadarının vasıflı Türk işçisi olduğunu, bunların dış ülkelerde eğitilerek yurda daha kalifiye işçi olarak dönceklerini hatırlatmıştır.

Almanya'da her gün ortalama 3 Türk işçisinin evlendiğini, 12 Türk yavrusunun dünyaya geldiğini açıklayan Çalışma Bakanı, trafik kazalarından dolayı da iki günde üç Türk vatandaşının öldüğünü bildirmiştir.

Yurt dışındaki işçilerin yüz kızartıcı fillerden dolayı mahkûm olmadığını da belirten Ali Naili Erdem, suç işleyen ülkeler arasında Türkiye'nin İtalya ve Amerika'dan sonra üçüncü geldiğini açıklamıştır.

Bakan, iş kazalarının azaldığını kaydetmiş, hükümetin işçi haklarını kısıtlayıcı tedbirler getireceği yolundaki iddiaları cevaplandırarak şöyle konuşmuştur:

«— Çalışanların haklarının iktidarımız zamanında kısıtlanması söz konusu değildir. Aksine verilmiş olan hakların genişletilmesine çalışılmaktadır.»

TARIM-İŞ KANUNU

Tarım İş Kanunu tasarısının Bakanlıkça hazırlanmasının tamamlandığını bildiren Çalışma Bakanı Erdem, tasarı, üzerinde Tarım Bakanlığının da görüşünün alındığını bu yüzden Başbakanlığa gönderilmesinde gecikildiğini söylemiştir.

Geçtiğimiz ay içinde İstanbul'da yapılan «Kadın İşçiler Semineri» nde ders veren ICFTU Kadın İşçiler ve Eğitim Komitesi Sekreteri Marcelle Deherang ile aynı komitenin üyesi Miss. P. Tegelaar, Türk-İş Başkanı Demirsoy ile birlikte.

«KADIN İŞÇİLER» SEMİNERİ YAPILDI

Türk-İş tarafından düzenlenen «Kadın İşçiler» semineri geçtiğimiz ay içinde İstanbul'da yapılmıştır. Yerli ve yabancı uzmanlar tarafından yürütülen seminer dört gün devam etmiştir.

Türkiye'de kadın işçilere tanınan haklar, ILO kararlameleri, Uluslararası açıdan kadın problemleri, kadının sendikalarındaki rolü ve kadının uluslararası teşekküllerdeki rolü ve faaliyetleri konularında yabancı uzman olarak Miss. Deherang ve Miss. Tegelaar Türk-İş Araştırma Merkez Müdür Muavini Gül Neşe Erel, İstanbul Üniversitesi İktisad Fakültesi asistanlarından Gülten Kutsal, Gazeteci Neriman Tuna ile Seha Yiğit ders vermişlerdir.

Türk-İş Birinci Bölge Temsilciliğinde düzenlenen seminer sonucunda kursiyerlere diplomaları verilmiştir.

★

PSİ TEMSİLCİSİ İLE BEŞ SENDİKANIN YAPTIĞI TOPLANTI

Uluslararası Genel Hizmetler İşçileri Sendikaları Federasyonu (PSİ). nun temsilcisi ile Genel İş, Sağlık-İş, Harp-İş Ges. İş ve Yol İş yöneticilerinin katıldığı toplantıda, yardım konusu ele alınmıştır.

TEKSİF Başkanlar Kurulu toplandı

Teksif Başkanlar Kurulu geçtiğimiz ayın sonlarında toplanmıştır. Bir hafta süren toplantıda, genel işçi sorunları ve tekstil işkolunun konuları ele alınmıştır.

Toplantı sonucunda şu bildiri yayınlanmıştır :

«TEKSİF, Türkiye Tekstil Örne ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası Başkanlar Kurulu 22-28 Ocak 1968 tarihleri arasında toplanarak, çeşitli yurd ve işçi sorunlarını müzakere etmiş ve aşağıdaki hususların kamu oyuna duyurulmasını karar altına almıştır.

İşçinin tek teminatı olan ihbar ve kıdem müesseselerinin işsizlik sigortası kanunu ile kaldırılmak istenmesinin mutlak surette karşıındayız.

Anayasamızda demokrasinin teminatı olarak kabul edilen sendikaların temsil ettiği kitleye daha yararlı olabilmek için 274 ve 275 sayılı kanunların tatbikattaki boşluklarının doldurulması suretiyle bir an önce tadilini ve 275 sayılı kanunların tatbikattaki boşluklarının doldurulması suretiyle bir an önce tadilini kuvvetli sendika felsefesini savunanlardan beklemekteyiz.

İşkolumuzda işçi ve işveren sendikalarının ittifakı ile mahalli asgari ücret tesbit komisyonlarında kararlaştırılan ücretlerin esasta kıfayetsiz olmasına rağmen çıkarılan 931 sayılı kanunun kabulüne kadar onaylamamak suretiyle geçersiz bir karar haline getiren ve sadece İstanbul'da Tekstil işçisinin bir yılda 50.000.000 liranın üstünde

zarara uğratan Çalışma Bakanının bu tutumunu protesto ediyoruz.

İktisadi Devlet Teşekküllerinin yeniden düzenlenmesi hakkındaki 440 sayılı kanun ve uygulanmasına dair tüzükte ön görülen işçi yararına olan hükümlerin bir an önce tatbiki konulmasını bekliyoruz.

Vergi yükünün Dar ve Sabit gelirlielerin sırtında olduğu gerçeği karşısında son çıkan vergi indiriminde geliri belirli olanları tatminden uzak bulunduğu aşıkardır. Bunun yanında hudutsuz gelire sahip olanlarında adil bir vergi kassamı içine alınmasını mümkün kılacak tedbirleri hükümetten talep ediyoruz.

Çalışma hayatı ile ilgili hizmetlerin noksansız yapılması ile görevli Çalışma Bakanlığına devlet bütçesinden ayrılan pay yetersizdir. Yasama organlarının bu gerçeğe önem vererek Çalışma Bakanlığı ödeneğini layık olduğu miktara yükseltmesini bekliyoruz.

Anayasamızın gerçek anlamda ön gördüğü toprak reformunun bir an önce tahakkukunun memleket yarına olduğu hakkındaki inancımızı tekrarlamak isteriz.

Plân hedeflerine ulaşabilmenin, yer altı ve yer üstü servetlerimizin milli anlamda en iyi şekilde değerlendirilmesi, yurdumuzun geri kalmış bölgelerine yatırımı teşvik

edici tedbirlerin alınması ve dış ticaretin millileştirilmesi.

Halkın satın alma gücünün azalması neticesi sanayi mamullerinde artan stoklar karşısında, enflasyona mani olucu tedbirlerin hükümet tarafından acil olarak getirilmesi zaruridir.

İşkolumuz bakımından dünya pamuk rekoltesinin düşüklüğü göz önünde tutularak, pamuk ihracatına izin verilmesi yerine mamül pamuklu maddelerin ihracı konusunda hükümetçe gereken tedbirler alınmalıdır.

Bütün dış sorunlarımızda olduğu gibi milli davamız Kıbrıs probleminin milletimiz ve Kıbrıs'taki ırkdaşlarımız yararına çözümlenmesinde hükümetin aldığı ve alacağı tedbirleri desteklemek kararında olduğumuzu kamu oyuna arz ederiz.»

★

ERZURUM FIRIN İŞÇİLERİ GREVİ BAŞLADI

Kıbrıs olayları yüzünden ertelenen Besin-İş sendikası Erzurum grevi geçtiğimiz ay içinde başlamıştır.

Doğu Ekmek Fabrikasının dört fırınında başlayan grev konusunda Besin-İş Sendikası Erzurum Şube Başkanı Üzeyir Muğdak «grev haklar alınmıyca kadar devam edecektir» demiştir.

TEKSİF Sendikası Başkanlar Kurulu geçtiğimiz ayın sonlarında toplanmış ve çeşitli işçi sorunları ile ilgili bir bildiri yayınlanmıştır. Resimde bir hafta devam eden toplantıya katılan başkanlar...

BASIN-İŞ YÖNETİM KURULU BİLDİRİSİ

Türkiye Gazeteciler ve Basın Sanayii İşçileri Sendikası (BASIN-İŞ) Genel Yönetim kurulu geçtiğimiz ay içinde toplanarak, basın işçilerinin ve toplumun sorunlarını ilgilendiren konuları görüşmüş daha sonra da bir bildiri yayınlamıştır.

İşçi hakları, 212 sayılı kanun, memur-işçi ayrımı ve basın kuruluşlarının sorunlarını ele alan bildiri şudur :

«Sendikamız Genel Yönetim Kurulu; 20.1.1968 Cumartesi günü yapmış olduğu toplantıda aşağıdaki bildirinin yayınlanmasına ittifakla karar vermiştir.

Türk işçisinin asıl ve vakur bir mücadele sonunda elde ettiği ve kanunlarla teminat altına alınan hak ve menfaatlarını kısıtlamak isteyen bir zihniyetin doğduğunu görmekteyiz. İşçiyi mutlu yarınlara götürecek yolun yarısında gördüğümüz bu zihniyetle sonuna kadar mücadeleye azimliyiz. Türk işçisi gösterdiği manalı birlikle, önüne çıkarılacak her engeli meşrû ve kanuni yoldan yıkıp kaldırabilecek güçtedir. Alınmış olan hakların kısıtlanmasına asla müsaade etmeyeceğiz.

GERİYE DÖNÜŞ MÜ?

275 sayılı grev-lokavt, toplu sözleşme kanunun bazı maddelerini değiştirme teklifi çalışanların aleyhinedir ve Anayasamızın yeni bir anlayış içerisinde getirdiği insan hakları prensiplerine aykırıdır.

Değişiklik teklifinin 3 ncü maddesiyle sosyal haklar, 3-2 fıkrasıyla Toplu Sözleşme hakları, 6. maddeyle sendikal etki, 10-2 fıkrasıyla sözleşmenin yürürlüğünde işçiye dönük faydalar ve 11 ncü maddesiyle grev hakları kısıtlamak istenmektedir.

Kanun teklifinin 24-2 fıkrasında grev müessesesini zedeliyen art fikirler yatmaktadır. Greve katılmayan işçilerin istihsale devamı.

grev müessesesinin temeline konulmuş dinamittir. 25-d fıkrasında ise işverene verilen geniş yetki ve greve katılmayan işçilerin tesbitinin mahkemelere bırakılmasının manası ise açıktır. Bazı oyunlarla Türk işçisinin hakları elinden alınmak istenmektedir. Teklifin 60-2 fıkrası da grevi geniş ölçüde kısıtlamaktadır.

Değişiklik teklifi, işçi haklarını ve bu hakları koruyacak sendikaların çalışmalarını gayet geniş ölçüde etkisiz bırakacak bir anlam taşımaktadır. Bütün gücümüzle bu geriye dönüş fikriyle mücadele edecek ve alınmış olan haklarımızı kısıtlatırmıyacağız.

212 SAYILI KANUNUN SAĞLADIĞI HAKLAR

212 Sayılı kanun; Çalışanları mağduriyetten ve işverene uyduluktan kurtaran ve sosyal hayatımıza, değişen şartlar karşısında yenilikler olumlu bir hukuk anlayışının ifadesidir.

Bu kanun; Türk Basın işçisine olduğu kadar Türk çalışma hayatına da hakiki anlamıyla hak mefhumunu getirmiştir.

Çalışanların sosyal haklarının tesbit eden ve bir ilk hedefler kanunu olan 212 sayılı kanunu getirmek isteyen çıkarıcı zihniyete karşı sonuna kadar mücadele edeceğiz. Daima ileriye gitmek iste-

yen Türk işçisinin sosyal haklarının kısıtlanmasına müsaade etmeyeceğiz. Verilmiş olan hakların geriye alınmasını isteyen zihniyetin Türk hukukuna ve işçi haklarına indireceği darbeye karşı Türk işçisi gereken cevabı verecektir.

Basm-İş, Türk işçisinin yapacağı bu manalı mücadeleye bütün güç ve kuvveti ile katılacaktır. Basm-İş bu Kanunun değişiklik teklifini ilgili makamlara yaptığı temaslara şimdilik durdurmuştur. Bu konuda yapılacak her olumsuz teşebbüsün karşısında olduğumuzu bildiririz.

Basın sanayiinde çalışan işçilerin yaş hadlerinin 50'ye indirilmesi en tabii hakkımızdır. Basın-İş Sendikası olarak bütün gücümüzle bunun sağlanması için gayret sarfetmişizdir ve sarfedeceğiz.

İŞÇİ-MEMUR AYIRIMI

İşçi-memur ayrımı, yasama ve yargı organları tarafından tamamen ayrıldığı halde, yürütme organının bunu kabule yaşamaması hukuk anlayışını zedeleyecek mahiyettedir. Anayasamıza göre bu kimseye memur demeye imkân yoktur. Bu direnişin anlamı, kamu sektöründe hizmet akti ile çalışan hizmetlilerin işçi haklarından yoksun bırakılmasıdır. Yüzbinlerce insanı haklarından yoksun edici ve işçiyi bölücü ve birbirine düşürücü

Geçtiğimiz ay içinde toplanan BASIN-İŞ Yönetim Kurulu, işçi hakları, 212 sayılı kanun ve memur - işçi ayrımı konularını görüşmüş ve bir bildiri yayınlamıştır. Resimde Basın-İş Yönetim kurulu toplantı sırasında görülmektedir.

Haberler

bu tutumun bir an önce önlenmesinin kaçınılmaz olduğunu belirttik.

Gazeteci arkadaşlarımız Necdet Onur'a kelepçe takılması olayını tekrar takbih ederiz. Gazeteciye zincir vuran zihniyetin karşısındayız.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun maduriyetlere yol açan 107. maddesinin bir an önce değiştirilmesi ve izinde iken iş başı yapmadan hastalanan sigortalının sigorta yardımına dahil edilmesinin zaruretine işaret ederiz.

İşsizlik Sigortası Kanunu, çalışmaya hayatımızın büyük boşluklarından birini dolduracaktır. Bu bakımdan tasarının bu dönemde gerçekleştirilmesi gereklidir.

BİR ÇATI ALTINDA

Türkiye ölçüsünde teşkilatlanma yolunda ileri adımlar atılmıştır. Basın-İş olarak bütün illerde şubelere sahip olmamı heyecanını her zaman duymaktayız. Bu yönden, mevcut şubeler dışında da yeni şubeler açılması tekliflerinin bütün gücümüzle desteklemek kararındayız.

Basın sanayiinde çalışan biz fikir işçisi ve teknisyenlerin, artık bir tek çatı altında toplanmasının zamanı gelmiştir ve hattâ geçmektedir.

Bazı çıkarıcı işverenlerle mücadele edebilmemiz, haklarımızı gereği gibi alabilmemiz ve özgürlüğümüzü muhafaza edebilmemiz ancak tek bir sendika çatısı altında toplanmakla mümkün olabilecektir.

Basın sanayiinde çalışan bütün işçileri BASIN-İŞ Sendikası çatısı altında toplanmaya ve güç birliği halinde mücadeleye çağırırız.

Türk işçi hayatını kısıtlayacak teşebbüse, bütün gücümüzle karşı koyacağımızı sayın kamu oyuna açıklarız.»

★

HARP İŞ FEDERASYONU YÖNETİM KURULU TOPLANDI

Harp-İş Federasyonu Yönetim Kurulu Ocak ayı içinde toplanmıştır.

21 İl'den gelen delegelerin katıldığı ve dört gün devam eden toplantıda, üçüncü dönem toplu sözleşme hazırlıkları gözden geçiril-

miş ve bu konuda komisyonlar kurulmuştur. Çeşitli işçi sorunlarının da ele alındığı toplantıda, komisyonların yakın bir tarihte toplanıp çalışmalarına devam etmesi kararlaştırılmıştır.

★

DDY EMEKLİ SANDIĞI İLE ASKERİ MUAVENET SANDIKLARI S. SİGORTAYA BAĞLANDI

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü işçileri Emekli Sandığı ile Askeri Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığının Sosyal Sigortalar Kurumuna devri hakkındaki kanun tasarısı geçtiğimiz ayın sonlarında Millet Meclisinde yapılmış ve tasarı ayın kabul edilerek kanunlaşmıştır.

Kabul edilen tasarıya göre, 2454 sayılı kanunla kurulan «Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü işçileri emekli sandığı» ile 3575 sayılı kanunla kurulan «Askeri Tekaüt Muavenet Sandığı» Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilecektir.

Buna göre, malûlluk, yaşlılık ve ölüm sigortalarından kendilerine veya hak sahibi kimselere toptan ödeme yapılması gereken sandık üyelerinin ödemiş oldukları aidat ve bunların karşılıkları sigorta primi olarak kabul edilmiştir.

★

YURT DIŞINDAKİ İŞÇİLER ORTAK BİR ŞİRKET KURDU

Yurt dışında çalışan 536 işçi «İŞBİR» adı ile 2 milyon 700 bin lira sermayeli bir şirket kurmuşlardır.

Orman ürünleri ve artıklarını değerlendirerek yatırım yapan işçiler tesislerini Balıkesir'de kurma kararı vermişlerdir. Şirket, talaştan sıkıştırılmış tahta, binaların içlerinde kullanılacak kontra levha ve sıkıştırılmış tahtadan mut fak eşyası imal edecektir.

Genel-İş Sendikasının davetlisi olarak geçtiğimiz ay içinde yurdu-muza gelen Uluslararası Genel Hizmetler İşçileri Sendikaları Federasyonu Uluslararası Temsilcisi R. Iversen, beş sendikanın katıldığı toplantıda hazır bulunarak çeşitli

konular üzerinde görüşünü açıklamıştır.

★

SEDAT AĞRALI SENDİKACILIK HAKKINDA BİR KİTAP ÇIKARDI

Türk-İş Yönetim Kurulu üyesi Sedat Ağralı, uzun ve titiz bir çalışmadan sonra «Günümüze kadar belgelerle Türk sendikacılığı» adlı bir kitap hazırlamış ve satışa çıkarmıştır.

Geniş bir araştırma sonucunda hazırlanan kitapta, Türk sendikacılığının başlangıcından bugüne kadar geçirdiği bütün safhalar, toplu iş sözleşmesi, grev ve sendika temsilciliği konusunda faydalı açıklamalar bulunmaktadır.

★

«ÇALIŞMA HAYATIMIZ» DERGİSİ YAYINLANIYOR

Sosyal Sigortalar Kurumu Müfettişlerinden Memduh Yelekcî tarafından «Çalışma Hayatımız» adlı aylık bir dergi yayınlanmağa başlanmıştır.

İş Hukuku, sigorta mevzuatı ile sendikal ve mali konularda dergi geniş bilgi vermektedir.

★

ZİYA HEPBİR PETROL-İŞ SENDİKASI BAŞKANLIĞINDAN AYRILDI

Petrol-İş Sendikası Temsilciler Meclisi, 26 Ocak'ta toplanmış ve 15 yıl Petrol-İş Sendikası Genel Başkanlığını yapan Ziya Hepbir'in sağlık durumu dolayısıyla istifasını görüşerek kabul etmiş ve bu konuda bir bildiri yayınlamıştır.

Ziya Hepbir'den boşalan yere, Genel Sekreter İsmail Topkar Genel Sekreterliğe de Özkal Yici getirilmiştir.

Petrol-İş Sendikası Temsilciler Meclisi yayınladığı bildiride Ziya Hepbir'in 15 yıllık başarılı çalışmalarını övmüş ve çeşitli işçi sorunları hakkındaki görüşünü de açıklamıştır.

Bildiride, kıdem tazminatlarının kaldırılmasını öngören tasarının işçinin geleceğini tehlikeye düşürdüğü, vergi adaletsizliğini giderici reformun ve işsizlik sigortasının mutlaka çıkarılması gerektiği kaydedilmektedir.

Dünyadan Haberler

ICFU ASYA EKONOMİK KONGRESİ YAPILDI

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Asya Bölgesel Teşkilatı tarafından düzenlenen Birinci Asya Ekonomik Konferansı» 24-29 Ocak 1968 tarihleri arasında Yeni Delhi'de yapılmıştır. ICFTU Genel Sekreter Yardımcısı Moris Paladino'nun katıldığı konferansda «geri kalmış ülkelerin ekonomik ve sosyal sorunları» ele alınmış, konuşmacılar «ham mad-

de müstahsili durumunda olan ülkelerin ekonomilerinin korunabilmesi için ham madde fiyatlarında istikrar sağlanmasını, bunu öngören uluslararası ticaret anlaşmaları yapılmasını» istemişlerdir.

Kongresi Hindistan Başbakan Yardımcısı Morarji Desai açmıştır.

★

ICFTNUN DOKUZUNCU KONGRESİ NEWYORK'DA YAPILACAK

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun Dokuzuncu Dünya Kongresinin 10-17 Temmuz 1968 tarihleri arasında New York'da yapılması kararlaştırılmıştır.

Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) nun kongrenin New York'da yapılması yolundaki teklifini kabul eden ICFTU İcra Kurulu, kongreden bir hafta önce New York'da toplanacaktır.

★

NEPAL'DA BİR İŞÇİ LİDERİ «ÖLÜM ORUCU» YAPIYOR

Nepal Hükümetince kapatılan Nepal İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Genel Sekreteri Giriya Prosad Koirala, yargılanmadan 7 yıla mahkum edilmesini protesto etmek amacıyla hapisanede «ölüm orucu» na başlamıştır. Koirala'nın içinde bulunduğu durum hür sendikacılık aleminde tepki uyandırmış, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Harm Buiters Nepal Kralı'na başvurarak Giriya Koirala'nın ve tutuklu sendikacıların serbest bırakılmasını istemiştir

Akrist Melina Mercouri UAW Dış Münasebetler Müdürü Victor Reuther ile birlikte Cunta aleyhine Amerika'da düzenlenen bir mitingde pankartları inceliyor.

YUNANİSTANA KARŞI DİRENME

Hür sendikacılık hareketinin Yunan cuntasına karşı direnmesi devam etmektedir. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun çağrısına uyan hür işçi kuruluşlarının tümü Yunanistan'ın ekonomik baskı altına alınmasını ve bu durumun «demokratik düzen yerleşene kadar devam ettirilmesi» istemektedirler. ICFTU tarafından Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'na yapılan müracaatın yanısıra cunta rejimini benimseyen ve cuntanın işçi hak ve özgürlükleri bakımından bir tehlike teşkil etmediğini ileri süren üyesini Uluslararası Petrol İşçileri Federasyonu bünyesinden uzaklaştırmıştır.

Yunan ihtilalinden hemen sonra Yunan Petrol İşçileri Sendikası'nın yönetici kadrosu değiştirilmiş, Sendikanın yönetimi cunta tarafından tayin edilen sözde işçi temsilcilerine bırakılmıştır. Federasyon Genel Sekreteri Loyd A. Haskins ihraç kararına ilişkin demecinde, «Yunan sendikasının üyelerinin hak ve çıkarlarını koruyabileceği bir zamana kadar Federasyon'dan uzaklaştırıldığını, sendikanın demokratik bir teşkilat durumuna geldiği anda Federasyonun kapılarının Yunan işçilerine yeniden açılacağını» açıklamıştır.

★

ABID ALİ : KOMÜNİSTLERLE MÜCADELE ETMELİYİZ

Hindistan İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkan Vekili ve ICFTU İcra Kurulu üyesi Abid Ali geçtiğimiz ay içinde komünist «Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nun bir bildirisine» ilişkin demecinde «... Hintli komünistler, demokratik Anayasamızı kullanarak demokrasiyi boğmağa çalışıyorlar. Buna izin verilmemelidir» demiştir.

Hintli komünistlerin desteklediği Batı Bengal eyalet Meclisinin Valilikçe dağıtılmasını protesto eden Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nu «Hindistanın iç işlerine müdahale etmekle suçlayan» Abid Ali şunları söylemiştir :

«Komünist Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu iç işlerimize burnunu sokmamalıdır. Demokrasi vaazını verecek olanlar, herhalde komünistler değildir. Hindistan sendikacılık hareketi Batı Bengal valisinin hareketini yüzde yüz desteklemiştir. Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'nun müdahalesini dünya kamuoyu önünde takbih ediyoruz.»

ORTAK PAZARDA ENDÜSTRİ SEKTÖRÜ İŞÇİ ÜCRETLERİNDEKİ GELİŞMELER AÇIKLANDI

Avrupa Ekonomik Topluluğu İstatistik Dairesi, altı Ortak Pazar ülkesinde sanayi sektörü için Nisan 1964 Ekim 1966 tarihleri arasında saat başına ortalama işçi ücretlerini belirlemiştir. Buna göre :

Saat başına işçi ücretleri : Yukarıda belirtilen tarihler zarfında ücretler Almanya'da ortalama % 20 oranında yükselmiş ve bu gelişme demir cevheri maden sektöründe % 13 ile en düşük, % 31 ile bütün sanayiinde en yüksek olarak kaydedilmiştir. Fransa'da ortalama ücret % 15 nisbetinde yükselmiş asgari artış % 11 ile kömür madeni sektöründe, azami artış ise % 26 ile ham petrol ve tabii gaz sektöründe meydana gelmiştir.

İtalya'da ücret artışları; inşaat sanayiinde % 5, ham petrol ve tabii gaz sektörlerinde ise % 33 nisbetinde olup ortalama % 18 bir yükselme göstermiştir. Hollanda'da ortalama artış % 23 olmuş, asgari % 16 artış taş, kiremit ve kumlu maddeler sektörlerinde olup, azami ücret artışları % 36 ile petrol endüstrisinde kaydedilmiştir.

Belçika'da, kömür madeninde % 16 ve kimya sektöründe % 36 artış ile ortalama asgari nisbet % 24'ü bulmuştur. Lüksemburg % 6 asgari artışı metal sanayiinde % 42 azami artışı kimya sektöründe kaydetmiş, ortalama artış % 13 oranında olmuştur.

Bu ücret artışlarının değerlendirilmesinde hayat pahalılığı artışları dikkate alınmalıdır. 1964-1966 seneleri zarfında Hollanda ve Belçika'da hayat pahalılığı % 10 ve diğer Topluluk memleketlerinde ise % 5-7 nisbetinde yükselmiştir.

İstatistik Dairesi'nin yaptığı bu araştırma bilhassa endüstri dalları arasında ücret artışı mukayeseleri yapılmasına yardım etmiş, ve genel olarak maden, petrol, baskı metal işihsal ve imalatı sektörlerinde ücretlerin yüksek, gıda, tekstil ve giyim sanayilerinde ise düşük bir artış kaydettiği görülmüştür.

CGT-FO İNGİLTERE ORTAK PAZARA GİRMELİDİR

ICFTU üyesi Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu (CGT-FO) yayınladığı bir bildiride Fransız Hükümetinin sistematik olarak İngiltere'yi Ortak Pazar'dan uzaklaştırmakta olmasını protesto etmiş, «... Avrupa Ekonomik Topluluğunun kapıları Avrupa'nın tüm hür ülkelerine açık tutulmalıdır» demiştir.

Öte yandan Ortak Pazar bünyesindeki diğer ICFTU üyesi işçi kuruluşları da bir açıklama yaparak Fransız İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun görüşünü paylaştıklarını, «İngiltere'nin yanısıra Danimarka, İrlanda ve Norveç'in de Ortak Pazar'a alınması gerektiğini» ileri sürmüşlerdir.

★

İSPANYOL SENDİKALARI EKONOMİK TEDBİRLERİ PROTESTO ETTİ

Clandestine mevkiindeki üç İspanyol sendikası yayınladıkları ortak bildiride «ekonomiyi istikrara kavuşturacağı iddiasıyla Franco yönetimi tarafından alınan tedbirleri» protesto etmişlerdir. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonuna üyeliği devam eden İspanyol Genel İşçiler Sendikası, işçilerin «bir yıl süreyle ücretlerin dondurulmasını öngören» ekonomik tedbire karşı direnmesini istemiştir.

ROY REUTHER

REUTHER KARDEŞLERİN EN KÜÇÜĞÜ KALPTEN ÖLDÜ

Amerikan sendikacılığının en ünlü dört kardeşi «Reuther Kardeşler» den en küçüğü, Roy Reuther, geçtiğimiz ay içinde geçirdiği bir kalp krizi sonucunda ölmüştür.

1930'larda kardeşi Walter Reuther ile birlikte Detroit'te Amerikan otomobil endüstrisinde çalışan işçileri teşkilâtlandıran Roy Reuther, 1936 yılında General Motors Şirketinde başlattığı ve başarı ile yürüttüğü «oturma grevleri» ile ün salmıştı.

Roy Reuther 1960 yılında Senatör Robert Kennedy'nin isteği üzerine sendikasıdan geçici bir süre ayrılmış ve «Kennedy seçmenleri kayıt komitesi»nde görev almıştı. Daha sonra Başkan John F. Kennedy tarafından seçim kanunlarını inceleyen bir komitede görevlendirilen Roy Reuther, Kennedy'nin öldürülmesinin takiben yeniden sendikasına dönmüş ve Amerika — Meksika sınırında çalışan Meksikalı tarım işçilerinin teşkilâtlandırılması işini üzerine almıştı.

Roy Reuther'in ölümü, hür sendikacılık aleminde derin bir üzüntü uyandırmıştır.

EKONOMİ BÜLTENİ

No : 13

GELİR VERGİSİ VE DEKOT SİSTEMİ

Niteliği hakkındaki görüşler ne olursa olsun vergi; devletin amaç ve görevlerinin gerçekleştirilmesinde aracı olmaktadır.

Devletin amaçları, zamanımızın modern toplumunda çok artmıştır. Ancak bunlardan hemen hemen hiç birisi hattâ «hazinenin para ihtiyacını karşılaşma»sı bile tek başına vergilendirme ile gerçekleştirilemez. Her ülke az veya çok, gerekli parayı bulabilmek için, vergiden başka vasıtaları da kullanmak zorundadır.

Zamanımızda vergi, başlıca üç amacın gerçekleştirilmesi için araç olarak kullanılmaktadır.

1 — HAZİNEİNİN PARA İHTİYAÇLARINI KARŞILAMAK

Uzun süre verginin sadece bu amaçla kullanılabileceği veya kullanılması gerektiği savunulmuştur. Verginin, sadece malî amaca hizmet için kullanılabileceğini savunan bu görüşe göre devlet, bunu ne kadar iyi yerine getirirse, devletin amaçlarını asıl gerçekleştirecek olan kamu harcamalarının görülme olanakları da o oranda geniş bir şekilde gerçekleşmiş olur.

2 — EKONOMİK AMAÇ :

Bu amacı, olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Olumsuz anlam taşıyan ekonomik amaç «verginin tarafsızlığı» prensibine dayanmaktadır ve uzun bir geçmişi vardır. Klasik maliye anlayışına göre vergi yoluyla münferit ekonomilerden, hazineye belirli değerler aktarıldıktan sonra, bu münferit ekonomiler arasında evvelce mevcut ilişki bozulmamalıdır. Yani genel ekonomik dengede hiçbir değ-

şiklik meydana gelmemelidir. Kısaca vergi, «bulduğu gibi bırakmalıdır». Verginin bu anlamda bir ekonomik amaç izlemesi gerektiği fikri, serbest rekabet esasına dayanan liberal ekonomi düzeninin en iyi düzen olduğu inancına dayanmaktadır.

Verginin olumlu bir ekonomik amaca yöneltilmesi ise, liberal ekonomi sistemine karşı şüpheden doğmuş ve böylece müdahaleci bir karaktere sahip olunmuştur. Zamanımızda ekonomik kuvvetlerin serbest işlemesi sonucunda meydana gelen ekonomik düzen tatminkâr sayılmamakta, bu kuvvetlerin işleyişine müdahale edilmesi gerekli görülmektedir. Bu müdahale izlenen ekonomik hedefin/gerçekleşmesine yöneltilmektedir. Günümüzde devletin görevlerinden biri olan tam istihdamın sağlanması için çeşitli araçlara başvurulur. Vergi, bunların en tesirlilerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Toplum içinde millî gelir arttıkça tasarruf eğilimi de yükselir. Fakat bu eğilim, millî gelirin yalnız miktarına değil, aynı zamanda dağılışına da bağlıdır. Oysa, bazı kimselerin harcıyamıyacak kadar gelir elde etmelerine ve bunun bir kısmını külfetsizce âdeta kendiliğinden biriktirmelerine karşılık birçok kimselerin de zorunlu ihtiyaçlarını dahi karşılayabilecek gelir elde edemedikleri, zamanımız ekonomisinin açıkça görülen düzensizliğini meydana getirmektedir. Bu durum talep yetersizliği yaratmakta ve işsizliğe sebep olmaktadır. İşte millî gelirin dağılışı bu amaca göre değiştirebilmek için kapitalist toplumlarda vergi sisteminden yararlanılması istenmektedir. Burada, ekonomik amacı

gerçekleştirmek bakımından kapitalist ülkelerle ekonomi bakımından az gelişmiş ülkelerin birbirinden bütünü ile değişik vergi sistemleri kurmaları gerektiğini hatırlatmalıyız. Ekonomik bakımdan ileri ülkelerle geri olanların istedikleri ekonomik amaçlar arasındaki farklar, kurulacak vergi sistemlerinin de farklı olmasını gerektirmektedir. İleri ülkelerde ekonomi politikasının amacı, prensip bakımından talep hacmini arttırmak olduğu halde, az gelişmiş ülkelerde asıl hedef ekonomik ilerleme, bunun için de gerekli kapitalin yaratılmasıdır. Burada, her şekli ile tasarrufun teşviki ve onun belli sahalara yatırılması söz konusu olmaktadır.

3 — «Sosyal Politika»

Modern maliye biliminde verginin esas hedefi olan bu amaç vergi yoluyla sosyal adaleti gerçekleştirmektedir.

Konuyu bugün anlaşıldığı şekliyle maliye ilmine ilk defa sokan Alman ekonomisti A. Wagner'e göre; «serbest rekabet gelir ve servetin fertler arasındaki dağılımında geniş eşitsizlikler yaratmaktadır. Bu eşitsizliklerin doğması ve gittikçe büyümesi serbest rekabete dayanan ekonomik sistemin kaçınılmaz bir sonucudur. Devlet, bunu düzeltmelidir. Yani zengin den fakire oranla çok daha fazla vergi almak suretiyle gelir ve servetler arasındaki farkları makul bir hadde indirmelidir.»

Adalet, verginin amacı yahut yöneleceği kendi içinde bir hedef değil, verginin niteliği yahut niteliklerinden biridir. Verginin adil olması ise, onun herkesin vergi verme kabiliyetine uygun olması demektir. Bu niteliği teker teker her vergide olduğu gibi, bir bütün olarak vergi sisteminde de aramak gerekir.

Yukardaki esaslara göre adil vergi nasıl olmalıdır? Konuyu basitleştirmek için, vergi verme gücünün yalnız gelirle temsil edildiğini ve vergi olarak da sadece gelir vergisinin varlığını düşünelim. (Dolaylı vergiler, sosyal politikaya aykırı sonuçlar doğururlar. Bu konuya çeşitli zamanlarda değinilmiş olmakla beraber ülkemizdeki uygulamanın kötülüğü, bu konuya her an değinmeyi gerekli kılmaktadır.)

Adil bir gelir vergisi sisteminde:

a) Hiçbir vergi ödeme gücü olmayan yükümlünün ve ailesinin ancak zarurî ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan miktarlardaki gelir yükümlülüğü dışında tutulmalıdır. Bu alanda yurdumuzda görülen uygulama ile tanımlama arasında anlayış bakımından, büyük farklılıklar vardır. Eski uygulamayı bir yana bırakarak 1 Ocak 1968 den itibaren yürürlüğe giren kanuna göre «mükelleflerin zarurî ihtiyaçları» tabirinden, sadece fizyolojik ihtiyaçları anlamının çıkarılması bu kötü ve adaletsiz uygulamanın en yeni örneğidir.

b) Gelir arttıkça diğer ödeme aynı kaldığı takdirde, vergi ödeme gücü yahut fedakârlığa katlanma derecesi fazlalaşır. Bu prensip, ekonomideki «**nihaî fayda prensibi**» nin maliyeye tatbikinden başka birşey değildir. Demek oluyor ki, prensip bakımından, her gelir birimi bir ihtiyaç birimine tekabül etmekte, ilk

gelir birimleri zarurî ihtiyaçların karşılanmasında kullanılmakta, diğerleri daha az zarurî veya hiç zarurî olmayan ihtiyaçlar için harcanmaktadır. Fedakârlıkta eşitlik sağlamak için, farklı gelir düzeylerine sahip çeşitli ekonomilerden, yapabilecekleri fedakârlık oranına göre vergi alınmalıdır.

c) Vergi nisbetleri, gelirin kaynağına göre farklılaştırılmalı olmalıdır. Maliye biliminde geniş yer tutan bu prensip kısaca şu düşünceye dayanmaktadır: Aynı düzeydeki gelirler, kaynakları farklı olduğu takdirde, aynı oranda vergi ödeme gücüne sahip olmayabilir. Eşit olarak vergilendirildikleri takdirde herbirine farklı bir yük tahmil edilmiş, dolayısıyla vergi adaleti zedelenmiş olur. Örnek olarak, bir emlak sahibi bir sanayici veya tacir ve bir de işçinin aynı miktarda gelir sağladıklarını ve gerek asgarî geçim gerekse aile yükü bakımından, kendilerine eşit oranda indirim uygulandığını düşünelim. Bunlardan işçi mükellef, rasyonel hareket ettiği (ve geliri elverdiği takdirde) bütün kazancını harcıyamaz, ilerde çalışmayacağı zamanı gözönünde bulundurarak kenara para ayırması ve sefalet düşmesinin önlemeye çalışması gerekir. Şu halde işçi gelirinin bir kısmı şu anda elde bulundurulmuş bir gelir olarak düşünülemez.

Tacir yahut sanayiciye gelince; bunlar, işe emeğini koymakla beraber kazancının asıl önemli kaynağı sermayesidir. Çalışmadığı zaman kazancı eksilir fakat hizmet erbabı gibi gelirden bütünü mahrum kalmaz.

Emlak sahibi, daha doğrusu gelirini sermaye kazancından meselâ apartman kirasından, esham, tahvilat ve mevduat faizinden sağlayan kimse dikkate alındığında, onun ilersî için bir ihtiyat akçesi ayırmasına hiç lüzum olmadığı görülür.

Adalet onu icabettirir ki, tacir veya sanayici, işçiden daha ağır, ve emlak sahibi dediklerine oranla en ağır şekilde vergilendirilsin.

Ele aldığımız üç mükellef tipinden herbirinin vergilendirilecek geliri 10.000 lira ise % 10 hesabıyla işçiden 1.000 lira % 12,5 hesabıyla ikinciden 1250 lira ve % 15 hesabıyla üçüncüden 1.500 lira alındığı takdirde haddizatında üçüncüden farklı vergi alınmış olmamakta, aksine aralarında bir eşitlik sağlanmaktadır.

Kaldı ki, büyük hasıllar elde ettikleri halde vergi vermeyen ve kazancını saklayarak hiç yahut eksik beyanda bulunanların çokluğu, vergi ödeme görevini kaynaktan kesme yoluyla eksiksiz yerine getirenlerin yükünü çok ağırlaştırmaktadır. Bugünkü haliyle vergi kanunlarımızda mevcut bazı açıklardan kanunsuz olarak istifade edenleri, devlet yakalayamamaktadır. Böyle işleyen bir vergi düzeni elbetteki ülkemizde mevcut gelir adaletsizliğini arttırıcı rol oynamaktadır.

Türkiye'de cari vergi sistemine göre vergi gelirleri dolaysız vergiler, dolaylı vergiler ve damga vergisi, harçlar, emlak alım vergisi olarak üç gruptan ibarettir.

Maliyetleri itibariyle dolaysız vergiler mükellefin geliri üzerinden tahakkuk eden ve tahsil edilen bütçe gelirleridir. Bu grupta başta gelir vergisi olmak üzere, Kurumlar vergisi, bina ve arazi vergileri ve ve raset ve intikal vergileri yer alır.

Dolaylı vergiler ise mükellefin gelirini doğrudan doğruya etkilemeyen ve fakat mükellefin yaptığı alımlar ve mumameleler dolayısıyla gelirinde bir azalma yaratan vergilerdir. İstihsal, banka ve sigorta muameleleri vergisi, taşıma vergisi ve dış seyahat harcamaları vergisi bu vergilerdendir. Bu bölümde vergi olarak değil de bir bedel olarak ödenmesi gereken ve «Değerli Kâğıt Kanunu» nun içinde yer alan çeşitli mahiyetteki kâğıtlara ödenen paralar da yer almaktadır.

Damga vergisi, harçlar ve emlak alım vergisi üçüncü grup vergisidir.

Türkiye'de mevcut vergi sistemi ve tatbikatı yukarıda açıklanan vergi neveleri üzerine kurulmuştur. Bu sistemin ve tatbikatının yıllardır gösterdiği aksaklık ve kifayetsizlik çeşitli zamanlarda vergi reformları ile izale edilmeye çalışılmış, fakat toplumun içtimai yapısını düzenleyen ve yeterli geliri sağlayan bir reform çeşitli nedenlerle gerçekleşmemiştir.

Plânlı ekonomiye geçişten bu yana vergi gelirlerinde tesbit edilen hedef, sosyal adaleti zedelemeksizin, plânın öngördüğü yatırım ve harcamaları finanse edecek bir gelir yaratmadır. Bu yönde yapılan çalışmalar bazen vergi kanunlarındaki usul değişiklikleri şeklinde olmuş bazen de nisbetlerin değiştirilmesi veya yeni kaynak arama yolunda yapılmıştır.

Plânlı devreye geçiş sayılan 1961 yılı ile vergi reformları ciddi olarak yapılmaya başlanmıştır. Ancak 1961 yılı reformu ihtilâl idaresine kurulan bir vergi reform komitesince hazırlandığı ve Kurucu Meclise görevlerin naklinden önce çıkarılmak istendiği için aceleyle gelmiş ve istenilen sonuç alınamamıştır. Bu devrede getirilen yenilikler olarak gelir vergisi tarifesinin yükseltilmesi, Kurumlar Vergisi nisbetinin sermaye ortaklıkları için % 10 dan % 20 ye çıkarılması, bina ve arazi vergileri ile ilgili tedbirlerin alınması tarım kazançlarının gelir vergisi kapsamına alınması ve esnaf muafiyetinin daraltılması görülür. Yine 1961 yılında yapılan reformda servet beyanı esas ve tasarruf bonoları ihdas edilmiş, vergi cezaları ile ilgili tedbirler alınmıştır.

Vergi kanunlarında yapılan bu değişiklikler o devrede halkın büyük tepkisine sebep olmuş ve bu tepkinin hafiflemesi için bina ve arazi vergilerindeki misillemeler indirilmiş, vergi cezaları takside bağlanmıştır.

Bu dönemde Maliye Bakanlığı, Ankara İstanbul Üniversiteleri ve özel sektör temsilcilerinden kurulu 15 kişilik bir komisyon teşkil edilmiş, ayrıca 2 Alman Profesörün ve Prof. Kaldor'un vergi düzeniyle ilgili raporu incelenerek, Türkiye'nin vergi ödeme gücü üzerinde çalışmalar yapılmıştır.

1962 yılında yapılan çalışmalar bir reform niteli-

ğinde olmayıp belli bir grubu memnun edici nitelikte olmuş, tarım kazançlarının, götürü ticaret kazancı ile götürü ücretlerin vergilendirilmesi ertelenmiştir.

1963, plânın il kuygulama yılı olarak vergi gelirlerinin harcamaları finanse edecek kadar gelişmesini gerektiren bir yıl olmasına rağmen bu yılda alınan tedbirler daha ziyade 1961 de alınan tedbirlerin yumuşatılmasına yönelmiştir. 1963 de yapılan vergi düzenlemeleri gelir ve kurumlar vergilerinde yatırım indirimi, degresif amortisman, zarar nakli, aile reisi beyanı, vergi tarifesinin yeniden ayarlanması hususlarında olmuştur. Bu yıldan sonra yapılan çalışmalar hem 1961 deki hamleleri tekrar gerçekleştirmek hem de yeni hamlelerde bulunulmak üzere hızlandırılmıştır. Ancak bu çalışmalar bir fayda vermemiş 1964 yılında bazı ilkelerin değiştirilmesi ve takdirlilik ve baskı getiren bazı esasların cari vergi sistemine getirilmesinden fazla birşey yapılamamış, 1965 yılında da çıkarılan üç kanunun dışında bir reform niteliği gösteren çabada bulunulmamıştır. Bu yılda çıkarılan kanunlarla akaryakıtlara zam yapılmış akaryakıtlardan hazine hissesi kaldırılmış, damga vergisine bir istisna hükmü getirilmiş ve tarım kazançlarında mükelleflerin gerçek usul yerine götürü usulü uygulanabilme yetkileri 1966 yılı sonuna kadar uzatılmıştır.

Son iki yılda vergi alanında yapılan çalışmalar başlıca vasıtalı vergilerin artırılması, mahalli idareler gelirleri ve asgari geçim indirimi hakkındaki çalışmalardır. Asgari geçim İndiriminin yürürlüğe gireceği 1968 senesinden evvel yapılan çalışmalar ile dekot sistemi benimsenmiş ve yürürlüğe girmiştir. Böylece 8 senedir ilk defa ücret gelirlerini korumaya matuf bir sistem getirilmiştir.

Ancak bu koruma, gelir vergisinde çeşitli gelir unsurları, ticaret, serbest meslek, telif kazançları, gayrimenkul ve menkul sermaye iratlarının çeşitli zamanlarda çeşitli şekillerde muaflik ve istisnalarla korunması ile mukayese edilirse çok yetersiz sayılır. Dekot sistemi ile beraber genişletilen asgari geçim hadleri, bugünün yaşama şartlarına göre çok da tutulmuş ve yine büyük bir ücretli grubunun haddizatında geçimlerini sağlayamayan ücretleri vergiye tâbi olmuştur.

Türkiye gibi gayrisafi milli hasılanın büyük bir kısmını ziraat sektöründen sağlayan bir ülke için vergi gelirlerinin de büyük kısmının aynı sektörden gelmesi gerekirdi. Tatbikatta vergilendirilen ziraî kazanç tarım sektöründe yaratılan geliri temsil edemeyecek kadar küçük olduğundan ihtiyaç duyulan vergi diğer sektörlerden temin edilmeye çalışılmaktadır.

Cari vergi sisteminin en fazla aksayan tarafı ücret gelirlerini fazla tazyik etmesidir. Sabit gelirlerde vergi tahakkuk ve tahsilinin kolay olması uzun seneler devlet gelirlerinin büyük kısmının buradan temin edilmesine yol açmış böylece işçi ve memur mükellef ezilmiştir. Bu zümrenin dışındaki gerçek ve tüzel kişilerin gelirlerinin beyana dayanması bu grubun gelirlerine göre vergi ödememelerine dolayısıyla büyük çapta vergi kaçakçılığına sebep olmaktadır.

Devlet Plânlama Teşkilâtı, Antalya Bölge Projesinde yapılan bazı araştırmalar, beyan edilen gelirlerin ne oranda kişilerin gerçek gelirlerini gösterdiği konusuna ışık tutacak niteliktedir. Burdur ve İsparta illerinde yaratılan toplam ticarî serbest meslek ve sanai gelirlerin 14.801.750 lira olduğu hesab edilmiştir.

Bu gelirler yine aynı illerde gelir ve kurumlar vergileri için mükelleflerce beyan edilen gelirlerle karşılaştırıldığında, beyan edilen gelirlerin (7.363.308 lira) tesbit edilen gelirlerin yarısı nisbetinde olduğu görülmüştür.

Beyan edilen gelirlerin içinde tesbit edilen gelirler dahil olmayan gayrimenkul gelirleri de yer alıncından aslında düşük bildirim, yukarıda gösterilen orandan daha yüksektir. Yine aynı araştırma sonuçlarına göre tahkik edilen 1145 mükelleften 1067 si gelir beyanında bulunmuş ve (78 kişi hiç ödemiş) bunlardan % 37,16 sı gerçeğe aykırı olarak 2500.— TL. dan az gelirleri olduğunu beyan etmişlerdir.

Sonuç olarak yurdumuzda yaratılan gelirlerin sıkı bir kontrol altında olmadığı ve en çok vergilendirilen sınıfın, en az vergilendirilmesi gereken ücretliler sınıfı olduğu ifade edilebilir.

DEKOT SİSTEMİ

Bilindiği gibi 193 sayılı gelir vergisi kanununun 31. maddesi asgari geçim indiriminin genişletileceğini öngörmekte idi. 4 senedir ertelenen bu hükmün nihayet 1 Ocak 1968 tarihinde kesinlikle tatbik edileceği hususunda ilgili çevrelerce teminat verilmişti.

Ancak genişletilen asgari geçim indiriminin uygulanması halinde hazinenin maruz kalacağı büyük zarar gözönüne alınarak Maliye Bakanlığınca 1967 Aralık ayında dekot sistemini getiren bir tasarı Meclise sunulmuş ve tasarıda son tadiller de yapılarak 1.1.1968 de yürürlüğe girmek üzere 28.12.1967 de kanunlaşmıştır.

980 sayılı kanun, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 104. maddesinin 2. fıkrasını «vergi bu meblağlardan 31. maddeye yazılı indirim hadleri için hesaplanan vergiler indirildikten sonra buundur» hükmüyle değiştirmekte ve böylece yeni bir vergi sistemi getirmektedir.

Bu yeni kanun ile yükseltilmiş en az geçim indirimi uygulamasının hazineye tahmil edeceği 550 milyon TL. lık yük büyük çapta azalmaktadır.

193 sayılı Kanunun 63. maddesi gereğince götürü gider mükellef için günde 3 TL. (bu madde bir başka kanunla ertelenerek 1.1.1968 tarihine kadar ayda 90 TL. yerine 45 TL. olarak uygulanmakta idi.) iken 980 sayılı kanunla bu miktar 5 TL. ye çıkarılacak adı özel indirim şeklinde değiştirilmiştir.

1 Ocak 1968 gününden itibaren yürürlüğe giren

980 sayılı kanuna göre, mükelleflerin günde kendileri için 5.—, eşleri için 3.— ve her bir çocukları için 2.— TL. ve ücretlilerin günlük 5.— TL. lık kazançlarının vergisi hesaplanıp tüm gelirlerinin vergisinden düşülmektedir. Oysa en az geçim indirimi uygulaması ile, mükelleflerin kendileri için günde 5.— TL. eşleri için 3.— TL. ve her bir çocukları için 2.— TL. ve götürü gider olarak ücretliler için günde 3.— TL. hiç vergilendirilmeyecekti.

Bu hususu bir misalle anlatmak için örneğin 810 TL. alan iki çocuklu bir aile reisini vergilendirme sistemini 193 ve 980 sayılı kanunlar muvacehesinde inceliyelim;

Yükseltilmiş en az geçim indirimi (193 sayılı Kanun) uygulaması;

Ücret gelirinin % 9 nisbetindeki sigorta primi (72.90 TL.) çıkarıldıktan sonra kalan meblağdan (günde 5+3+2+2+3+ = 15 TL.) ayda 450 TL. muaf tutularak geri kalan 287.10 TL. lık kısmı vergilendirilir. Böylece 810 TL. geliri olan 2 çocuklu bir aile reisinin gelirinin 522.90 TL. lık kısmı hiç vergilendirilmemektedir.

Dekot sistemi (980 sayılı Kanun) uygulaması :

Ücret gelirinin % 9 nisbetindeki sigorta primi (72.90 TL.) çıkarıldıktan sonra bu defa (günde 5+3+2+2+5=17 TL.) ayda 510 TL. nin vergisi olan 70.75 TL. (810—72.90=737.10 TL. nin vergisinden çıkarılarak hesab edilmektedir.

Aşağıda bekâr, evli çocuksuz, evli bir çocuklu, evli iki çocuklu, evli üç çocuklu, evli dört çocuklu ve evli beş çocuklu işçi mükelleflerin dekot sistemi, eski sistemi ve yükseltilmiş en az geçim indirimi uyarınca gelir kademeleri itibarıyla ödemesi gereken vergi miktarları görülmektedir.

BEKÂR MÜKELLEF

Gelir kademesi	Dekot	Eski sistem	Yükseltilmiş en az geçim indirimi
405.—	10.50	24.05	13.00
472.50	20.20	33.05	24.05
540.—	32.20	43.55	27.05
607.50	44.20	52.75	36.05
675.—	58.20	64.75	45.05
810.—	82.20	90.75	68.75
945.—	107.50	114.75	92.75
1080.—	137.50	139.55	116.75
1282.—	182.50	184.55	157.05
1485.—	232.50	229.55	207.05
1687.50	280.00	279.55	252.05
2025.—	355.—	354.55	327.05
2362.50	436.70	429.55	402.05
2700.—	541.70	527.25	488.75
3500.—	804.20	789.75	751.25

EVLİ ÇOCUKSUZ MÜKELLEF

Gelir kademesi	Dekor	Eski sistem	Genişletilmiş
405.—	—	17.00	3.80
472.50	6.70	24.05	10.00
540.—	18.70	34.50	16.00
607.50	30.70	43.55	22.55
675.—	44.70	52.75	31.55
810.—	68.70	78.75	51.05
945.—	94.00	102.75	74.75
1080.—	124.00	126.75	100.75
1282.—	169.00	169.55	137.05
1485.—	219.00	214.55	182.05
1687.50	266.50	264.55	227.05
2025.—	341.50	339.55	302.05
2362.—	423.20	414.55	389.55
2700.—	528.20	506.25	471.25
3500.—	790.70	768.75	716.25

EVLİ BİR ÇOCUKLU MÜKELLEF

Gelir kademesi	Dekot	Eski sistem	Yükseltilmiş en az geçim indirimi
405.—	—	14.00	—
472.50	—	20.00	4.10
540.—	8.00	30.05	10.00
607.50	20.00	39.05	16.50
675.—	34.00	48.05	22.55
810.—	58.00	72.75	42.05
945.—	83.30	96.75	62.75
1080.—	113.30	120.75	86.75
1282.—	158.30	162.05	124.75
1485.—	208.30	207.05	167.05
1687.50	255.80	257.05	212.05
2025.—	330.80	332.05	292.05
2362.50	412.50	407.05	364.55
2700.—	517.50	495.75	439.55
3500.—	780.00	758.25	693.75

EVLİ İKİ ÇOCUKLU MÜKELLEF

Gelir kademesi	Dekot	Eski sistem	Yükseltilmiş indirim
405.—	—	11.00	—
472.50	—	17.00	—
540.—	—	25.55	—
607.50	8.00	34.55	10.50
675.—	22.00	43.55	16.50
810.—	46.00	66.75	33.05
945.—	71.30	90.75	51.05
1080.—	101.30	114.75	74.75
1282.—	146.30	154.55	112.75
1485.—	196.30	199.55	152.05
1687.50	243.80	249.55	197.05
2025.—	318.80	324.55	277.05
2362.50	400.50	399.55	352.05
2700.—	505.50	485.25	427.05
3500.—	768.00	747.75	681.25

EVLİ ÜÇ ÇOCUKLU MÜKELLEF

Gelir kademesi	Dekot	Eski sistem	Genişletilmiş indirim
405.—	—	8.00	—
472.50	—	14.00	—
540.—	—	21.05	—
607.50	—	30.05	4.40
675.—	10.00	39.05	10.50
810.—	34.00	60.75	24.05
945.—	59.30	84.75	42.05
1080.—	89.30	108.75	62.75
1282.—	134.30	147.05	100.75
1485.—	184.30	192.05	137.05
1687.50	231.80	242.05	182.05
2025.—	306.80	317.05	262.05
2362.50	388.50	392.05	339.55
2700.—	493.50	474.75	414.55
3500.—	756.00	737.75	646.25

EVLİ DÖRT ÇOCUKLU MÜKELLEF

Gelir kademesi	Dekot	Eski sistem	Yükseltilmiş en az geçim indirimi
405.—	—	5.00	—
472.50	—	11.00	—
540.—	—	18.00	—
607.50	—	25.55	—
675.—	—	34.55	4.40
810.—	24.00	54.75	17.00
945.—	49.30	78.75	33.05
1080.—	79.30	102.75	51.05
1282.—	124.30	139.55	88.75
1485.—	174.30	184.55	124.75
1687.50	221.80	234.55	167.05
2025.—	296.80	309.55	247.05
2362.50	378.50	384.55	327.05
2700.—	483.50	464.25	402.05
3500.—	746.00	726.75	628.75

EVLİ BEŞ ÇOCUKLU MÜKELLEF

Gelir kademesi	Dekot	Eski sistem	Genişletilmiş indirim
405.—	—	2.00	—
472.50	—	8.00	—
540.—	—	15.00	—
607.50	—	21.05	—
675.—	—	30.05	—
810.—	12.00	49.55	11.00
945.—	37.30	72.75	24.05
1080.—	67.30	96.75	42.05
1282.—	112.30	132.75	76.75
1485.—	162.30	177.05	112.75
1687.50	209.80	227.05	152.05
2025.—	284.80	302.05	232.05
2362.50	366.50	377.05	302.05
2700.—	471.50	453.75	389.55
3500.—	734.00	716.25	611.25

Yukardaki tablolarda görüldüğü gibi dekot sisteminde ödenecek vergi bekâr mükellef için 405.— TL. evli çocuksuz mükellefler için 472.50 TL. evli bir çocuklu mükellef için 540.— evli iki çocuklu mükellef için 607.50 TL. evli üç çocuklu mükellef için 675.— ve evli dört beş çocuklu mükellef için 810. TL. gelir kademelerinden başlamaktadır.

Dekot sistemi gereğince mükellefler alt gelir gruplarında eski sisteme nazaran vergi menfaati elde

etmektedir. Durum medenî hal ve çocuk sayısına göre eski sisteme nazaran üst gelir kademelerinde aleyhe dönmekte dolayısıyla sosyal adaleti gerçekleştirmeye yönelmektedir. Vergi yükü altında ezilen ücretlilerin büyük bir kısmının alt gelir gruplarında topladığı malûm iken vergilendirmenin düşük gelir kademelerinden başlatılması aslında sosyal adaleti tam olarak gerçekleştirebilecek nitelikte değildir. Bu bakımdan yeni getirilen bu sistemle vergilendirme hiç

İşçiler Yönünden Üç Sisteme Göre

GELİR KADEMESİ	BEKÂR			ÇOCUKSUZ EVLİ			EVLİ BİR ÇOCUKLU		
	Eskiye göre Dekot	Eskiye göre Yük. en az geçim	Yük. en az geçime göre Dekot	Eskiye göre Dekot	Eskiye göre Yük. en az geçim	Yük. en az geçime göre Dekot	Eskiye göre Dekot	Eskiye göre Yük. en az geçim	Yük. en az geçime göre Dekot
405.—	+ 13.55	11.05	+ 2.50	+ 17.00	13.20	+ 3.80	+ 14.00	14.00	—
472.50	+ 12.85	9.00	+ 3.85	+ 17.35	14.05	+ 3.30	+ 20.00	15.90	+ 4.10
540.—	+ 11.35	16.50	— 5.15	+ 15.80	18.50	— 2.70	+ 22.05	20.05	+ 2.00
607.50	+ 8.55	16.70	— 8.15	+ 12.85	21.00	— 8.15	+ 19.05	22.55	— 3.50
675.—	+ 6.55	19.70	— 13.15	+ 8.05	21.20	— 13.15	+ 14.05	25.50	— 11.45
810.—	+ 8.55	22.00	— 13.45	+ 10.05	27.70	— 17.65	+ 14.75	30.70	— 15.95
945.—	+ 7.25	22.00	— 14.75	+ 8.75	28.00	— 19.25	+ 13.45	34.00	— 20.55
1080.—	+ 2.05	22.80	— 20.75	+ 2.75	26.00	— 23.25	+ 7.45	34.00	— 26.55
1282.—	+ 2.05	27.50	— 25.45	+ 0.55	32.50	— 31.95	+ 3.75	33.40	— 33.55
1485.—	— 2.95	22.50	— 25.45	— 4.45	32.50	— 36.95	— 1.25	40.00	— 41.25
1687.50	— 0.45	27.50	— 27.95	— 1.95	37.50	— 39.45	+ 1.25	45.00	— 43.75
2025.—	— 0.45	27.50	— 27.95	— 1.95	37.50	— 39.45	+ 1.25	40.00	— 38.75
2362.50	— 7.15	27.50	— 34.65	— 8.65	25.00	— 33.65	— 5.45	42.50	— 47.95
2700.—	— 14.45	38.50	— 52.95	— 21.95	35.00	— 56.95	— 21.75	56.20	— 77.95
3500.—	— 14.45	38.50	— 52.95	— 21.95	52.50	— 74.45	— 21.75	59.50	— 81.25

değilse aylık 750.— TL. dan başlatılmalıydı. Oysa 980 sayılı kanunla getirilen yeni sistem hazinenin açığını kapatma endişesiyle ücretleri gereğince koruyamamıştır.

Aşağıda çeşitli gelir kademelerinde bulunan vergi mükelleflerinin medenî hal ve çocuk sayısına göre her üç sistemde mukayeseli olarak durumları göster-

ilmektedir.

Tabloda rakamların önündeki + işaretleri dekot sistemi uygulanmasında sigortalı'ar için lehte — işaretler ise aleyhte durumu göstermektedir. Tabloda yükseltilmiş en az geçim indirimi ile eski sistemin mukayeselerini gösteren kolan hiç işaretlenmemiştir. Çünkü yükseltilmiş en az geçim indirimi uygulaması her halükârda mükelleflerin lehine olacaktı.

Aylık Vergi Farkları (T. L.)

EVLİ İKİ ÇOCUKLU			EVLİ VE ÜÇ ÇOCUKLU			EVLİ DÖRT ÇOCUKLU			EVLİ BEŞ ÇOCUKLU		
Eskiye göre Dekot	Eskiye göre Yük. en az geçim	Yük. en az geçime göre Dekot	Eskiye göre Dekot	Eskiye göre Yük. en az geçim	Yük. en az geçime göre Dekot	Eskiye göre Dekot	Eskiye göre Yük. en az geçim	Yük. en az geçime göre Dekot	Eskiye göre Dekot	Eskiye göre Yük. en az geçim	Yük. en az geçime göre Dekot
+ 11.00	11.00	—	+ 8.00	8.00	—	+ 5.00	5.00	—	+ 2.00	2.00	—
+ 17.00	17.00	—	+ 14.00	14.00	—	+ 11.00	11.00	—	+ 8.00	8.00	—
+ 25.55	25.55	—	+ 21.05	21.05	—	+ 18.00	18.00	—	+ 15.00	15.00	—
+ 26.55	24.05	+ 2.50	+ 30.05	25.65	+ 4.40	+ 25.55	25.55	—	+ 21.05	21.05	—
+ 21.55	27.05	— 6.50	+ 29.05	28.55	+ 0.50	+ 34.55	30.15	+ 4.40	+ 30.05	30.05	—
+ 20.75	33.70	— 13.05	+ 26.75	36.70	— 9.95	+ 30.75	37.75	— 7.00	+ 37.55	38.55	— 1.00
+ 19.45	39.70	— 20.25	+ 25.45	42.70	— 17.25	+ 29.45	45.70	— 16.25	+ 35.45	48.70	— 13.25
+ 13.45	40.00	— 26.55	+ 19.45	46.00	— 26.55	+ 52.90	51.70	— 28.25	+ 29.45	54.70	— 25.25
+ 8.25	41.80	— 33.55	+ 12.75	46.30	— 33.55	+ 15.25	50.80	— 35.55	+ 20.45	56.00	— 35.55
+ 3.25	47.50	— 44.25	+ 7.75	55.00	— 47.25	+ 10.25	59.80	— 49.55	+ 14.75	64.30	— 49.55
+ 5.75	52.50	— 46.75	+ 10.25	60.00	— 49.75	+ 12.75	67.50	— 54.75	+ 17.25	75.00	— 57.75
+ 5.75	47.50	— 41.75	+ 10.25	55.00	— 44.75	+ 12.75	62.50	— 49.75	+ 17.25	70.00	— 52.75
— 0.95	47.50	— 48.45	+ 3.55	52.50	— 48.95	+ 6.05	57.50	— 51.45	+ 10.55	75.00	— 64.45
— 20.25	58.20	— 78.45	— 18.75	60.20	— 78.95	— 19.25	62.20	— 19.25	— 17.75	64.20	— 81.95
— 20.25	66.50	— 86.75	— 18.25	91.50	— 109.75	— 19.25	98.00	— 19.25	— 17.75	105.00	— 122.75

HOLLANDA AET'NİN GELİŞMESİ İÇİN YENİ BİR TASARI HAZIRLIYOR

Bakanlar Konseyinde «Beşler» Fransız temsilcilerinin gelecek konsey görüşmeleri hususunda yaptıkları teklifleri ağırdan almağa başlamışlar ve kendi aralarında müşterek bir faaliyet stratejisi tesbit etmek için perde arkası gizli görüşmeleri sıklaştırmışlardır.

Öte yandan Hollanda Hükûmeti, İngiltere ve EFTA memleketlerinin AET'ye üye olmasını sağlamak maksadıyla müşterek bir politika tatbik edilmesini teklif etmekte ve üç nokta üzerinde durmaktadır.

— İngiltere'nin müracaatının halen bildirilmeyen, fakat yakın bir tarihte yenilenmesi;

— Hollanda'nın, Müşterek Pazarın gerçekleşmesindeki tutumunun yavaşlatılması ve İngiltere katılınca kadar topluluk bütünleşmesinin geciktirilmesi,

— Beşler ile Dörtlerin (Diğer EFTA Üyeleri) meydana getirecekleri yeri bir organizasyonun teşekkülü ve böylece İngiltere'nin Müşterek Pazara katılımının kolaylaştırılması,

Hollanda'nın bilhassa önem verdiği husus yeni bir düzenin kurulması ve bu teşekkülün, kalkınma yardımı, teknolojik işbirliği, askeri sahada imalat, dış münasebetlerde danışma ve ahenkleşme gibi Roma Andlaşmasının özellikle kapsadığı sahalarda faaliyet göstermesidir.

Bu teklifin tahakkuku hususunda İtalyanlar mütereddittir. Belçika ve Almanya'nın tutumu ise belirsizdir. En önemli fesele İngiliz Hükûmetinin umumi efkâr karşısında Hollanda teklifini güvenle savunması ve Müşterek Pazar aleyhtarlarına yem olacak bir duruma düşmemesidir.

Hollanda Hükûmeti, İngiliz müracaat mevzuunun daimi surette aktüalitesini muhafaza etmesinin faydalı olacağına inanmakta ve Fransa'nın yola getirilmesi için en ustaca taktiklere başvurulmasını ön görmektedir.

KISA HABERLER

AVRUPA YATIRIM BANKASI TÜRKİYE'YE SUNI GÜBRE FABRİKASI KURULMASI İÇİN 50,8 MİLYON LİRALIK YARDIMDA BULUNUYOR

AET Konseyi 1967 yılının son haftasında yaptığı toplantıda 1.1.1968 den itibaren Türkiye menşei işlenmiş tütün ve tütün kalıntısı için tarife kontenjanını tesbit eden bir nizamname kabul etmiştir.

Tesbit edilen tarifeye göre Türkiye'ye 17.615 tonluk bir kontenjan tanınmış olup bu kontenjanın birinci kısmı 14.975 tonu ihtiva etmekte ikinci kısım ise 26.70 tonluk rezervi teşkil etmektedir.

14.975 tonluk kontenjanın üye ülke'ler arasındaki dağılımında Almanya % 74 le başta gelmekte bu ülkeyi hemen hemen aynı oranlarda Fransa, Hollanda, İtalya ve diğerleri izlemektedir.

Türkiye tütün için açılan kontenjanı takiben 1.7.1968 den itibaren kuru üzüm, kuru incir ve fındık tarife kontenjanları da tesbit edilecektir.

★

AET İŞLENMEMİŞ TÜTÜNLERİMİZ İÇİN KONTENJAN MİKTARINI TESBİT ETTİ

Avrupa Yatırım Bankası Türkiye ile yapmış olduğu bir anlaşma mucibince Samsun dolaylarında kurulacak bir suni gübre fabrikası için 30 yıl süreli ve % 4.5 faizli 50.8 milyon liralık yardımda bulunacaktır.

Azot Sanayii müessesesi tarafından gerçekleştirilecek yeni fabrikanın istihsal kapasitesi yılda 220 bin ton süperfosfat veya 140 bin ton fosfatdiamonik olacak, bu fabrikada 200 kişi istihdam edilecek ve proje için 138.3 milyon liralık nakit yatırım yapılacaktır.

Geçtiğimiz ay içinde İstanbul'da yapılan «Kadın İşçiler semineri» ne ICFTU Kadın İşçiler ve Eğitim Komitesi Sekreteri Marcelle Dahe-
rang ile aynı komitenin üyesi Miss P. Tegelaar da katılmışlar ve ders vermişlerdir. İki yabancı uzman Türk - İş yetkilileri ile çeşitli işçi sorunları üzerinde görüşmeler yapmıştır.

Resimde, Miss. Dahe-
rang ve Tegelaar Türk - İş Başkanı Demirsoy ile görüşüyor.

Geçtiğimiz ay Ankara'da Kızılay toplantı salonunda yapılan Ağaç - İş kongresi büyük bir ilgi ile izlendi.

Kongrede bir de yabancı sendikacı vardı: Uluslararası Ağaç ve Yapı Sanayii İşçileri Federasyonu Genel Sekreteri John Lafblad... Genel Sekreter Lafblad yaptığı konuşmada Türk işçi hareketinin Orta Doğunun en kudretli sendikacılık hareketi durumuna geldiğini belirtti, Türk - İş'i ve üyesi kuruluşları övdü.

Türkiye Metal - İş Federasyonu Üçüncü Genel Kurulu 6 - 7 Ocak günleri yapılmış, toplum ve işçi sorunları ele alınmıştır.

Genel Kurulda bir konuşma yapan Genel Başkan Kaya Özdemiroğlu «sendikacıların temsil ettikleri teşekkülü ilzam etmeksizin siyasetle iştigal etmeleri, diledikleri siyasi görüşü benimsemeleri normaldir, insan haklarının ve Türk Anayasasının tabii icabıdır» demiştir.

Türk - İş Yönetim Kurulu toplandı

